Stap voor stap ver komen

Omgevingsvisie Soest en Soesterberg

Gemeente Soest

Contactpersoon gemeente Soest
Ruben de Goede (projectleider)

Projectteam LOSstadomland
Hans van Kempen (projectleider),
Sophie Rijswijk

NL.IMRO.0342.OVSOE0001-0301
Laatst gewijzigd: 17/11/2021

Omgevings-visie

Inhoudsopgave

1. Inleiding 8
1.1 Over de omgevingsvisie 10
1.2 Twintig jaar vooruit 12
1.3 De inrichting van ons beleid en onze beleidsproductie voor de fysieke leefomgeving 14

2. Huidige situatie 16
2.1 Ruimte 18
2.2 Functies 24
2.3 Milieu en water 30

3. 2040 34

4. Stap voor stap ver komen 40

5. Visie 46
5.1 Inleiding 48
5.2 Ontspannen woon en werkmilieu 48
5.3 Soest in beweging 59
5.4 Samen Soesterberg verder versterken 62
5.5 Waardevol groen 65
5.6 Ruimte voor recreatie en toerisme 68
5.7 Een groene bruikbare polder 69
5.8A Adequaat reageren op klimaatverandering (mitigatie) 71
5.8B Klimaatbestendige omgeving en toekomstgerichte watersystemen 72

Visie op de rolinvulling door de gemeente voor de gemeentelijke watertaken 78

Intermezzo data en technologie voor de fysieke leefomgeving 80

6. Doelen voor gebieden 82
6.1 Inleiding 86
6.2 Bos- en natuurgebieden 86
6.3 Bijzondere gebieden 88

7. De inrichting van ons beleid en onze beleidsproductie voor de fysieke leefomgeving 90
7.1 De inrichting van ons beleid 92
7.2 Slimme beleidsproductie 94
7.3 Kostenverhaal 96
7.4 Het creëren van ontwikkelruimte voor initiatieven 97

Visiekaart ontwerp omgevingsvisie Soest en Soesterberg

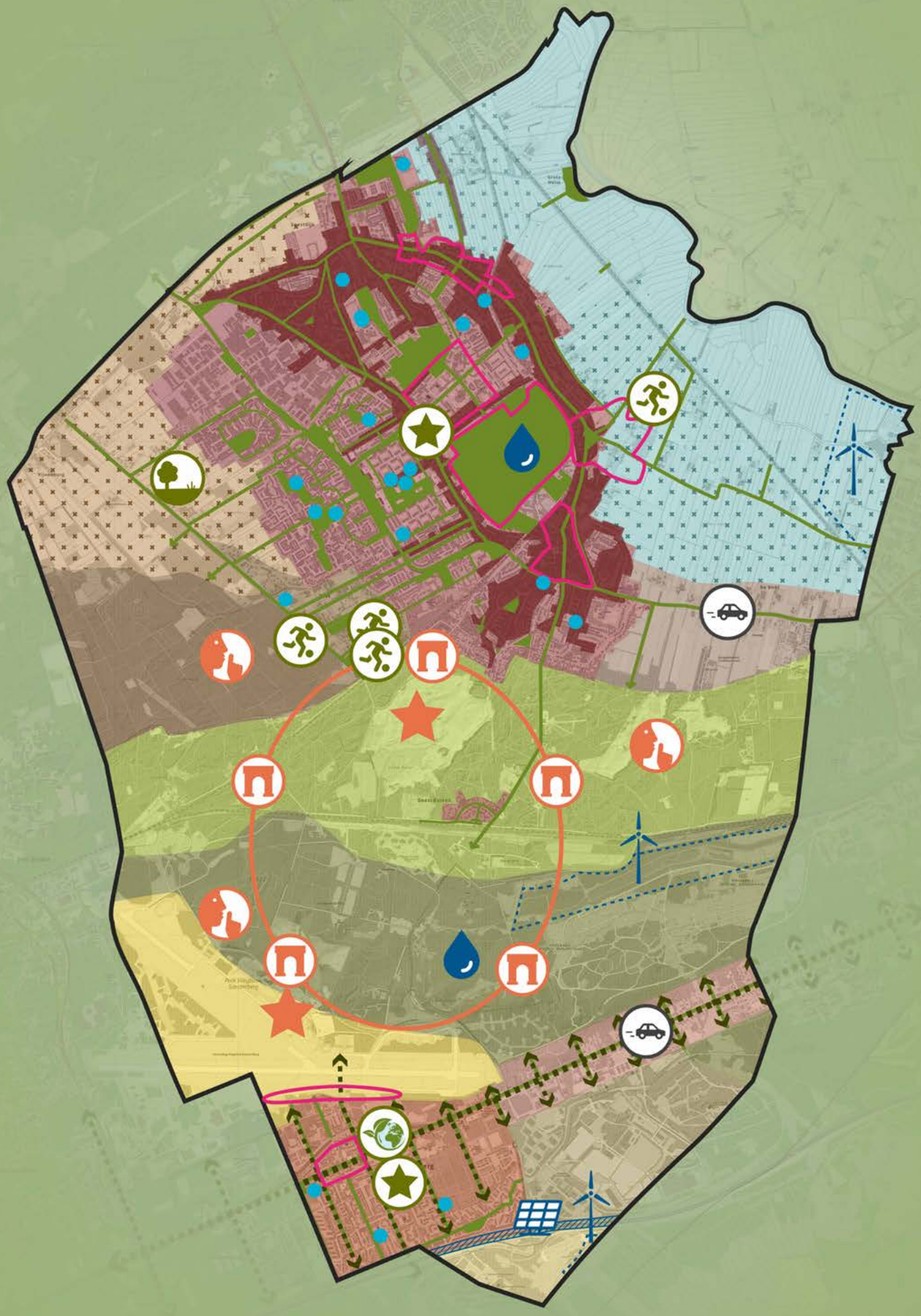
- Een groene bruikbare polder
- Ruimte voor schaalverkleining landschap
- De kern Soest en buurtschap Soestduinen
- De Birkt
- Laagte van Pijnenburg - Wieksloot
- Bijzondere waterhuishouding heeft prioriteit
- Soester Duinen
- De heuvelrug
- Vliegbasis Soesterberg
- De kern Soesterberg en de Wegh der Weegen
- Bedrijvengebieden op de flank
- Omgeving Kamp Zeist
- Behouden waardevol groen
- Optimalisatie door verdichting
- Ontmoetingsgebieden (centrum)
- Opzet Wegh der Weegen beter herkenbaar dan nu

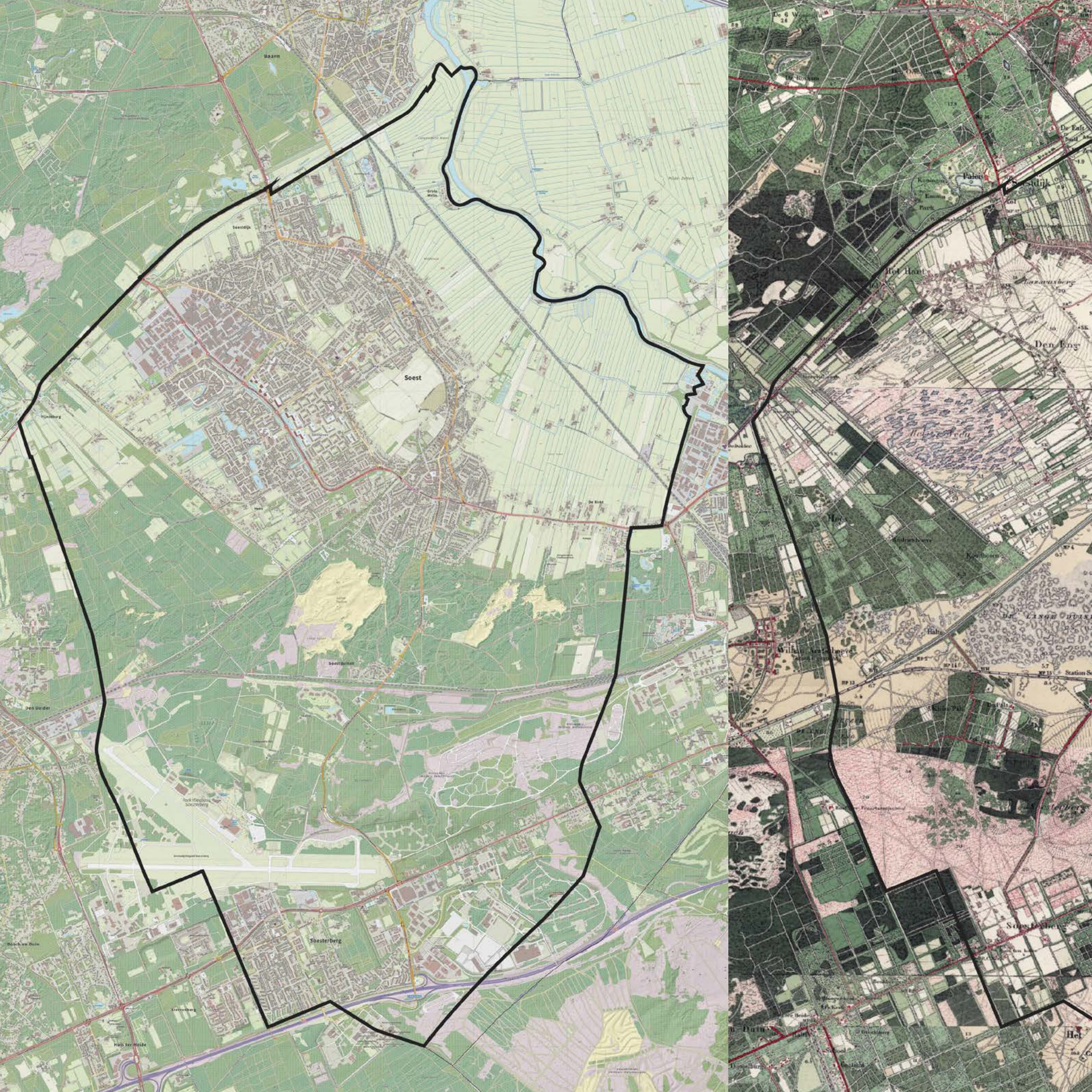
- Hotspot recreatie en toerisme
- Stille gebieden stiller
- Autoverkeer recreatie afvangen aan de randen en toegang tot bossen en duinen
- Toegankelijke sportvelden voor divers gebruik
- Beschermen en versterken bijzondere natuur
- Inspirerende openbare ruimte
- Milieubelasting lager dan nu
- Doorstroming autoverkeer prioriteit
- Zo veel mogelijk water vasthouden in de heuvelrug
- Scholen als buurtknooppunt
- Onderzoekslocaties voor windturbines volgen uit het uitnodigingskader grootschalige energieopwekking
- Locatie voor zonneveld volgt uit het uitnodigingskader grootschalige energieopwekking

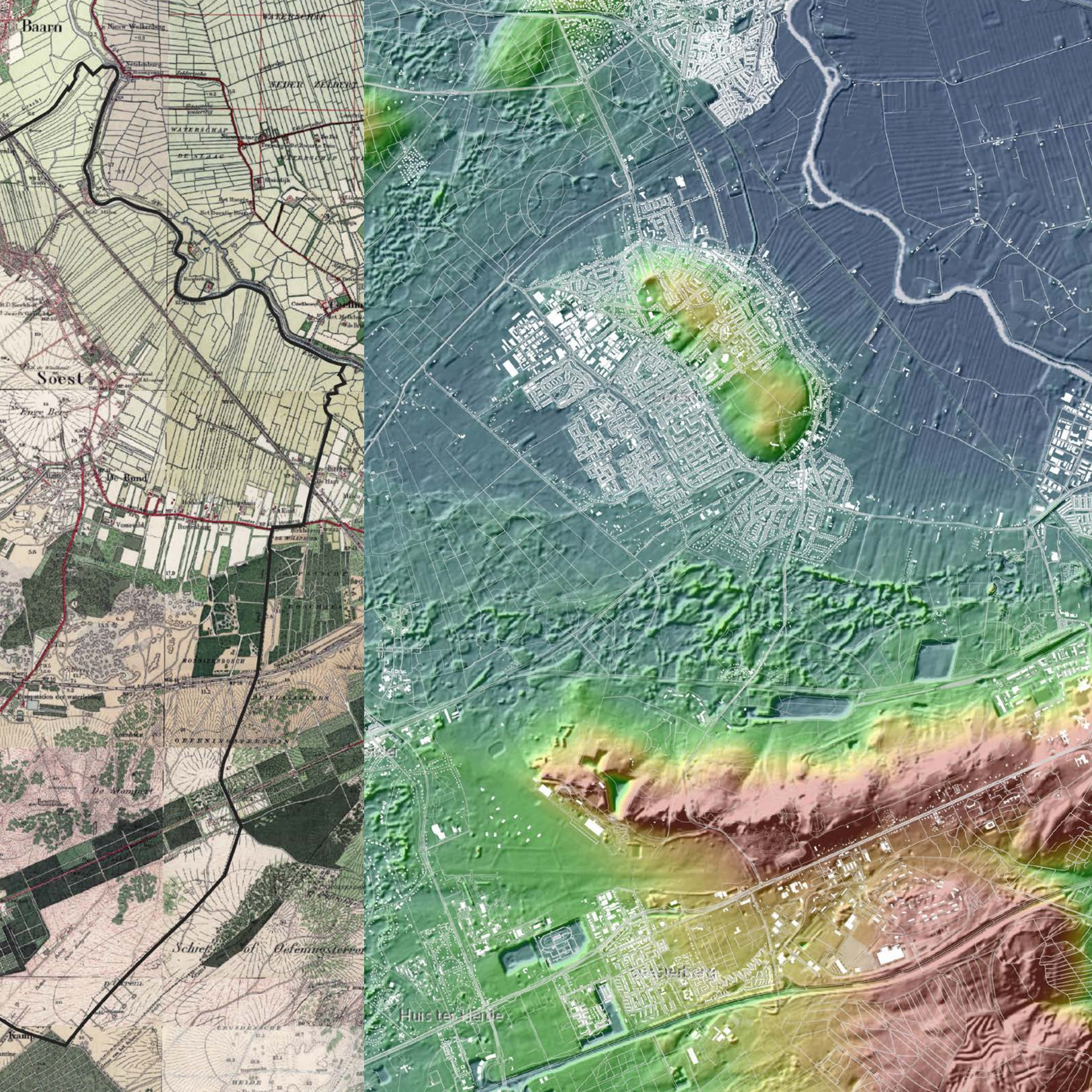
ALGEMEEN

1. 2. 3. 4. 5. STOMP-principe toepassen

Technologie inzetten om bewegen te stimuleren

Baarn
Soestdijk
Soest
Hijkersberg
De Birkt
Soesterduinen
Den Dolder
Soesterberg
Huis ter Heide
Het Hart
Den Engs
Station Soe

Baarn
Soest
De Bunt
Huis ter Heide

1. Inleiding

1.1 Over de omgevingsvisie

De omgevingsvisie

Dit is de omgevingsvisie voor de gemeente Soest. Hierin geven we, de gemeenteraad van Soest, aan hoe wij **de gewenste situatie** van onze gemeente over 20 jaar, in 2040, zien.

De omgevingsvisie is een instrument van de Omgevingswet. De beoogde inwerkingtredingsdatum van de Omgevingswet is 1 juli 2022. De rol van de omgevingsvisie is in samenhang en vanuit een langetermijnperspectief naar de fysieke leefomgeving te kijken en een richting te bepalen. Want de wereld verandert snel en soms ingrijpend. Om daar effectief en samenhangend op te reageren is het nodig verder te kijken dan vandaag. Beleid moet effect hebben op de vraagstukken van vandaag, visie geeft aan waar dat beleid naar toe moet gaan.

Alle instrumenten van de Omgevingswet sturen, zoals de wetgever dat zegt, op 'beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving'. Twee daarvan, de omgevingsvisie en de omgevingsprogramma's sturen in samenhang op de overgang van de **bestaande situatie** naar de **gewenste situatie** (Let op: we kunnen ervoor kiezen dat de bestaande situatie gelijk is aan de gewenste situatie!).

- In de **omgevingsvisie** geven we als gemeente aan **wat** de gewenste situatie voor de fysieke leefomgeving is. Dat doen we niet in detail, we beschrijven de hoofdlijnen van de gewenste situatie. We bepalen de doelen voor 'bescherming en benutting' van de fysieke leefomgeving. We doen dit tegen de achtergrond van de bestaande situatie, vraagstukken die we zien en trends in de samenleving en de fysieke leefomgeving.
- In **omgevingsprogramma's** geven we aan **hoe** we van de bestaande situatie naar de gewenste situatie willen komen. Welk beleid en welke gebiedsprojecten zijn daarvoor nodig?

We hebben als gemeente een integrale verantwoordelijkheid voor onze fysieke leefomgeving. Met de omgevingsvisie binden we alleen ons zelf. Het heeft geen directe werking op de rechten en plichten van anderen. Maar anderen hebben er wel mee te maken! Als een bedrijf of een bewoner, instelling of bedrijf een initiatief wil nemen dan biedt de visie gelijktijdig inspiratie en voorspelbaarheid. Inspiratie omdat we hier doelen voor de lange termijn aangeven, voorspelbaarheid omdat een initiatiefnemer aan 'de voorkant' kan weten in hoeverre zo'n initiatief kan passen in de lange-termijn doelen.

Wij als gemeenteraad stellen deze visie vast. Maar de inhoud van de visie is voor een groot deel ontstaan in het gesprek met de samenleving over de fysieke leefomgeving. Veel inwoners, belangengroepen en maatschappelijke organisaties hebben meegedacht en de ingrediënten voor deze visie bedacht.

De gemeente is niet de enige overheid die stuurt op de fysieke leefomgeving, ook waterschappen, provincie en het Rijk hebben een verantwoordelijkheid. Wij kijken integraal naar de totale leefomgeving. Als er dan onderwerpen zijn waar 'we niet over gaan' overleggen we met de overheid die er wel over gaat en brengen onze visie in. Afhankelijk van het onderwerp en de rol van de andere overheid groeit er dan een samenwerking of blijft het bij afstemming.

Daarnaast maakt Soest onderdeel uit van de regio Amersfoort. Recent zijn, ook door Soest, het regionaal programma wonen en werken en het ontwikkelbeeld regio Amersfoort 2030-2040: Regio Amersfoort Centraal! vastgesteld. Deze stukken leggen op regionaal niveau ambities en een ontwikkelrichting vast die wij onderschrijven. De omgevingsvisie gebruikt deze stukken als bouwstenen en geeft er een lokale invulling aan.

Hoe wordt de visie gebruikt?

Er zijn drie toepassingen van de visie

1. **Mogelijk maken van initiatieven waar het kan**
   Als gemeente pakken we de visie (en indien nodig ook de omgevingsprogramma's) erbij als een initiatief invloed heeft op de fysieke leefomgeving, een besluit van de gemeente nodig heeft en niet past binnen de bestaande regelgeving. We beoordelen of het initiatief past bij de doelen voor de leefomgeving, of aan te passen is zodat het er bij past. Zo maken we ruimte voor ontwikkelingen.
2. **Hulpmiddel voor initiatieven vanuit de samenleving**
   Burgers, ondernemers en maatschappelijke organisaties kunnen de visie (en de omgevingsprogramma's) gebruiken ter

inspiratie, en om in te schatten of een initiatief kansrijk is of op welke manier een initiatief kansrijk te maken is. Hoe dichter bij de doelen, hoe kansrijker het initiatief. Met behulp van de visie kunnen initiatiefnemers straks beter inschatten wat de kans is op medewerking voor een initiatief. En daarmee kan een initiatiefnemer beter inschatten welke voorinvesteringen verantwoord zijn.

3. **Synergie in ons beleid en bepalen van onze acties.**
   We sturen ons beleid voor de fysieke leefomgeving vanuit de omgevingsvisie aan. Daarmee zorgen we voor samenhang en synergie in beleid. Alle strategische keuzes (de doelen) worden in deze visie gemaakt en het beleid in omgevingsprogramma's. Welke omgevingsprogramma's we gaan maken en wat het doel van die omgevingsprogramma's is stellen we gelijktijdig vast met de visie. Daarnaast kunnen we projecten opstarten die invulling geven aan de visie.

De opgavennotitie en 'Kwaliteiten voor de toekomst'

In mei 2020 hebben we de opgavennotitie voor deze visie opgesteld. Dit is een document waarin de bestaande situatie en het vigerende beleid uitgebreid besproken is. Ook staan daar de opgaves die we als raad meegegeven hebben aan het participatieproces dat daarna heeft plaatsgevonden. Als u als lezer meer wilt weten over de huidige situatie (2020/2021) en de opgaves dan kunt u het document op bijgaande link oproepen.

Als afronding van de participatie is er in april 2021 een document gemaakt en vastgesteld onder de naam: kwaliteiten voor de toekomst. Daarin staan de belangrijkste bevindingen van de participatie, onderdeel daarvan is een beeld van de kwaliteiten in onze gemeente.

Klik hier om de opgavennotitie te openen.
Klik hier om het document 'Kwaliteiten voor de toekomst' te openen.

De fysieke leefomgeving

Bijna alle beleidsvelden waar we als gemeente mee te maken hebben, hebben wel een raakvlak met de fysieke leefomgeving. De bedoeling van de omgevingsvisie is om de ruimtelijke component van al die beleidsvelden in samenhang te benaderen. Wat verandert er daardoor in onze verantwoordelijkheden? In de ruimtelijke ordening stond het gebruik van de grond centraal. Dat was het beginpunt van het denken: wat mag je met de grond en welke voorwaarden zitten daaraan vast? Een kenmerk van grond is dat het 'van iemand is'.

Maar de fysieke leefomgeving is, anders dan een grondstuk, van ons allemaal. Nu is de hele leefomgeving het beginpunt. Het geluid dat ik maak, wordt jouw geluid als dat in de openbare ruimte is of als het buiten mijn grondstuk komt. Jouw lucht is mijn lucht als je een kachel aansteekt die rook naar mij laat waaien.

Een aantal van dit soort aspecten van de fysieke leefomgeving werken door op onze gezondheid. De wetgever heeft, om dit nog eens te benadrukken, het verplicht gesteld om gezondheid mee te nemen in de afwegingen die we maken. Met de Omgevingswet wordt het dan ook een taak van een gemeente om een keuze te maken over (milieu) aspecten van de leefomgeving, zoals het gewenste geluidsniveau, de gewenste luchtkwaliteit, etc. en dat te beargumenteren.

Zo bezien is de Omgevingswet, en het begrip fysieke leefomgeving, een flinke verandering ten opzichte van de Wet ruimtelijke ordening. De gevolgen kunnen heel groot zijn want een standpunt over bijvoorbeeld de gewenste luchtkwaliteit kan direct gevolgen hebben voor de gebruiksmogelijkheden van gronden.

1.2 Twintig jaar vooruit

Relatie heden en toekomst in de visie

Om over de toekomst te kunnen nadenken moeten we loskomen van de problematiek van vandaag. Trends zijn leidend zodat je de problematiek en het beleid van vandaag in een bredere context kunt plaatsen.

Het schema op de volgende pagina geeft aan hoe de relatie tussen het toekomstdenken en de actualiteit in deze visie in elkaar zit.

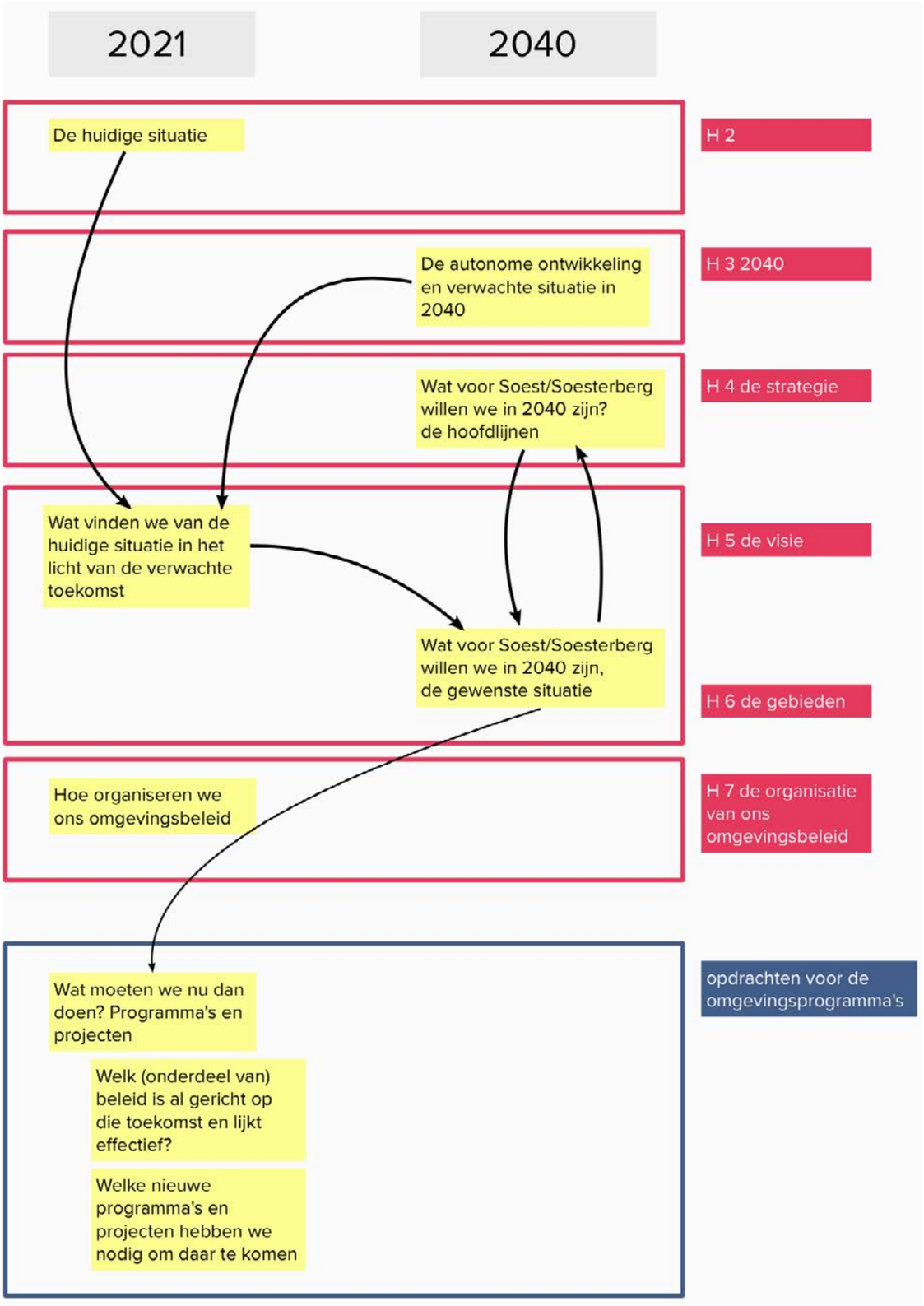
In H3 introduceren we trends waar we op de lange termijn mee te maken hebben en waar we op in moeten spelen met de visie.

In H4 geven we de hoofdlijnen voor 2040 voor onze gemeente aan. Dit is een introductie op, en gelijktijdig een samenvatting van, H5.

H5 bevat de visie voor 2040: wat is de 'gewenste situatie'. Die visie beschrijven we aan de hand van een 7-tal onderwerpen die samen de lange-termijn agenda voor de fysieke leefomgeving zijn. Ieder thema wordt eerst ingeleid met een analyse: hoe hangen de trends van H3 samen met de situatie van nu en wat zijn dan de opgaven waar we voor staan?

In H6 is de visie van H5 vertaalt naar een zonering voor ons hele grondgebied. En zijn de doelen voor die zones aangegeven.
In hoofdstuk 7 beschrijven we hoe we ons beleid voor de fysieke leefomgeving organiseren.

Het onderdeel 'opgaves voor de omgevingsprogramma's' heeft een aparte status. Dit is een document waarin we aangeven hoe we door middel van omgevingsprogramma's van de huidige situatie naar de gewenste situatie willen komen.

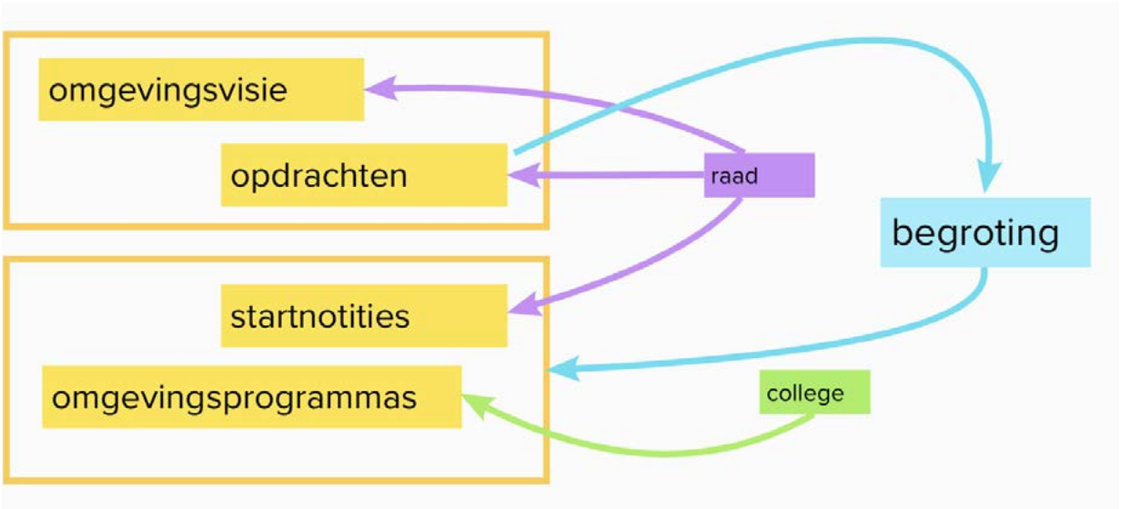

Positie van de hoofdstukken in het heden en de toekomst

1.3 De inrichting van ons beleid en onze beleidsproductie voor de fysieke leefomgeving

Deze paragraaf is een introductie op de wijze waarop we ons omgevingsbeleid organiseren. De uitgewerkte versie staat in H7. Enkele punten zijn bij het lezen van deze visie een belangrijke achtergrond. Die punten beschrijven we hier.

Met deze omgevingsvisie richten we ons beleid samenhangend en overzichtelijk in. Al ons beleid voor de fysieke leefomgeving wordt gekoppeld aan de visie, zo kunnen we er ook daadwerkelijk vanuit sturen. In het schema hiernaast staat hoe we het beleid gaan organiseren. We richten ons specifiek op de relatie omgevingsvisie-omgevingsprogramma.

Samenhang omgevingsvisie en omgevingsprogramma's

In de visie beschrijven we de **gewenste situatie**. Daarnaast bepalen we omgevingsprogramma's. In een omgevingsprogramma staat hoe we van de huidige situatie naar de gewenste situatie willen komen. Er zijn thematische omgevingsprogramma's en gebiedsgerichte omgevingsprogramma's, en omgevingsprogramma's kunnen vrijwillig en verplicht zijn. Wij hebben alleen met vrijwillige omgevingsprogramma's te maken.

Na vaststelling van deze visie maken we alleen nog beleidsnota's (omgevingsprogramma's) die aan de omgevingsvisie gekoppeld zijn. (Alle beleidsnota's van na 23 maart 2016 worden automatisch een omgevingsprogramma.) We beoordelen welke van de bestaande beleidsnota's (omgevingsprogramma's) nog binnen de visie passen, welke geactualiseerd moeten worden en waar iets nieuws voor moet worden opgesteld/opgestart.

De omgevingsprogramma's die we gaan maken worden geïntroduceerd in een apart document. Voor ieder omgevingsprogramma wordt daar een **'opdracht voor een omgevingsprogramma'** beschreven. In zo'n opdracht staat wat de bijdrage van dat omgevingsprogramma aan het behalen van de gewenste situatie moet zijn.

De omgevingsprogramma's gaan we in de komende jaren maken. In de begrotingscyclus kiezen we jaarlijks welke omgevingsprogramma's we gaan starten. De urgentie wordt bepaald op basis van de verwachte bijdrage van een omgevingsprogramma aan de doelen van de visie en de actualiteit, in een jaarlijkse discussie over de optimale inzet van de middelen.

Een omgevingsprogramma begin met een **startnotitie**. Daarin staat op welke wijze de opdracht concreet uitgewerkt gaat worden. De kern van die startnotitie wordt later verwerkt in de inleiding van het omgevingsprogramma zodat iedereen weet wat het verband is tussen dat omgevingsprogramma en opdrachten die naar aanleiding van de visie waren vastgesteld.

Onder de Omgevingswet is de omgevingsvisie de bevoegdheid van ons als gemeenteraad. En de omgevingsprogramma's zijn de bevoegdheid van het college. Om voldoende inhoudelijke samenhang te creëren tussen beide instrumenten kiezen wij ervoor om gelijktijdig met de omgevingsvisie ook opdrachten voor uitwerking naar omgevingsprogramma's op te stellen. Door deze opdrachten ook door ons te laten vaststellen, en later de startnotities, creëren we een kader voor de omgevingsprogramma's.

2. Huidige situatie

Aan de hand van de drie aspecten ruimte, functies en milieu en water beschrijven we in het kort de huidige situatie van de gemeente Soest in 2021. Een uitgebreider overzicht van kwaliteiten van de huidige situatie en de dilemma's die daarbij spelen is te raadplegen in het stuk 'Kwaliteiten voor de toekomst' dat door de raad is vastgesteld.

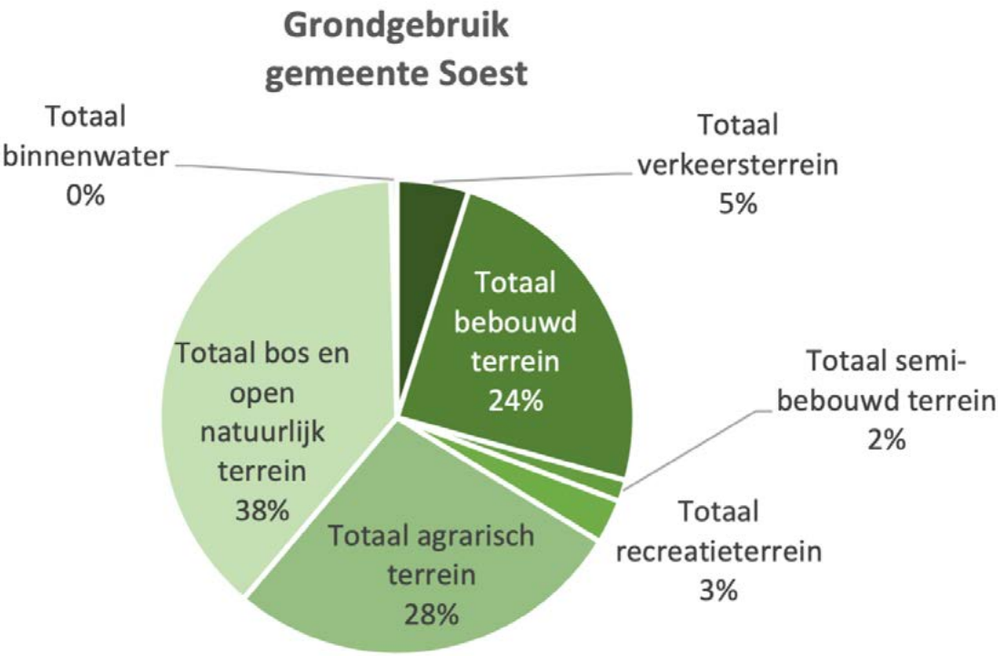

2.1 Ruimte

De gemeente Soest ligt centraal in Nederland. Het landschap in de gemeente Soest is heel divers en gebieden zoals het Soester Veen en de Soester Duinen zijn uniek in Nederland. De diversiteit is goed te zien op de geomorfologische kaart. De stuwwal, in het rood, loopt dwars door de gemeente en is onderdeel van het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. De duinen tegen de stuwwal aan, op de kaart in het geel, is grotendeels een stuifzandgebied. De Korte- en Lange Duinen zijn beide benoemd als aardkundig monument. In het blauw zijn de ontgonnen veenvlaktes te zien op de kaart. In dit gebied, het Soesterveen, is het laatste restant hoogveen te vinden in de provincie Utrecht. De kern Soest en het gebied de Birkt liggen op de overgang van hoog, de Utrechtse Heuvelrug, en laag, de Eempolder. De polder in Soest is onderdeel van een groter geheel. De kernen Soest, Baarn en Amersfoort en de A1 worden ervaren als de begrenzing van dit open poldergebied.

Op de hoogtekaart is de diversiteit ook goed te zien. De oude veenontginning bij de Wieksloot en de polder zijn laag gelegen. De kern Soest is ontstaan langs linten rond en op de hoger gelegen Soester Eng. Deze oude linten vormen nu nog steeds de hoofdstructuur van de kern. Soesterberg is ontstaan op de flank van de heuvelrug, langs de eeuwenoude Wegh der Weegen. Soesterberg ligt tussen militaire terreinen zoals de Vlasakkers (Soest en Amersfoort), Kamp Soesterberg (Soest), de Leusderheide (Leusden). Ook zijn er enkele voormalige militaire terreinen rond Soesterberg zoals vliegbasis Soesterberg (Soest) en Kamp Zeist (Zeist). De Wegh der Weegen is een cultuurhistorisch element dat van Amersfoort tot Utrecht loopt. De weg staat centraal en sorties zijn kamers die grenzen aan die weg.

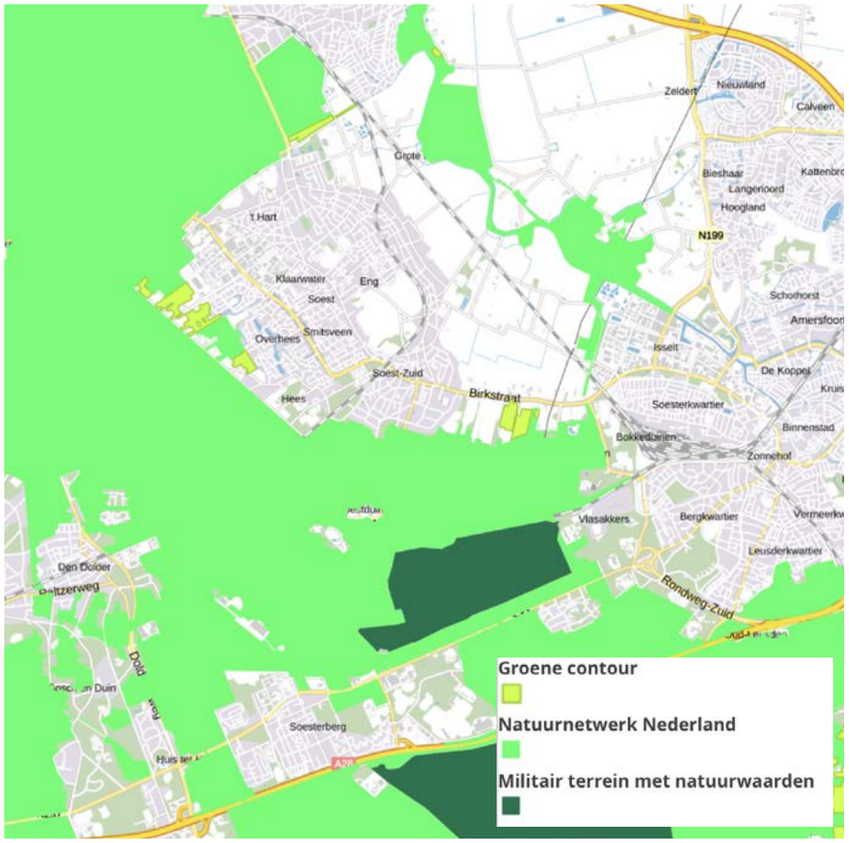
De openheidskaart laat de grote verschillen tussen open en gesloten gebieden zien. Bij Soesterberg is de vliegbasis een groot open gebied waar de start- en landingsbaan, het militaire erfgoed en het Nationaal Militair Museum de historie van de plek beleefbaar maakt. In de Soester polder kijk je, met name ten noorden van de spoordijk, de weidse groene polder in. Ook de Zuidelijke Eng valt op als open plek in de kern Soest. De bossen bij Pijnenburg en op de heuvelrug en het groen rond de Amersfoortsestraat hebben een meer gesloten karakter.

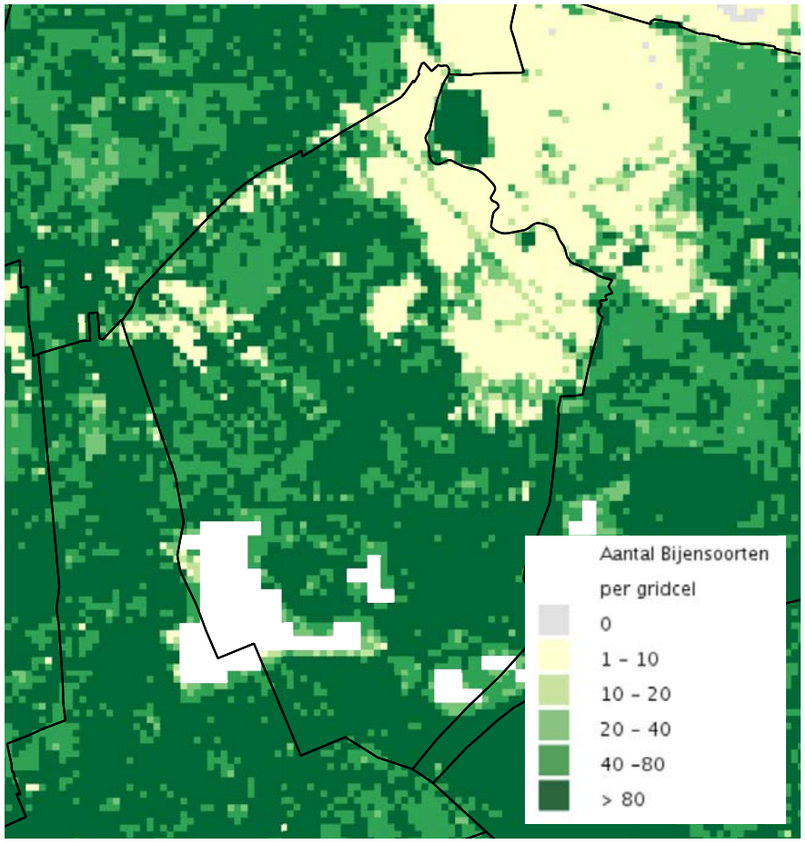
Grondgebruik in de gemeente Soest (CBS, 2015)

Onze groene gemeente kent door de verschillende landschappen en de overgangen van hoog naar laag, droog naar nat, besloten en weids veel bijzondere natuur en wordt daarom grotendeels beschermd. Grote delen van onze natuur zijn onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland of de Groene contour. Daarnaast is de Vlasakkers aangewezen als militair terrein met natuurwaarden. Het groen en de natuur zijn een belangrijke kwaliteit voor de inwoners van Soest en Soesterberg. Beide kernen kenmerken zich door de groene leefomgeving binnen en buiten de kern.

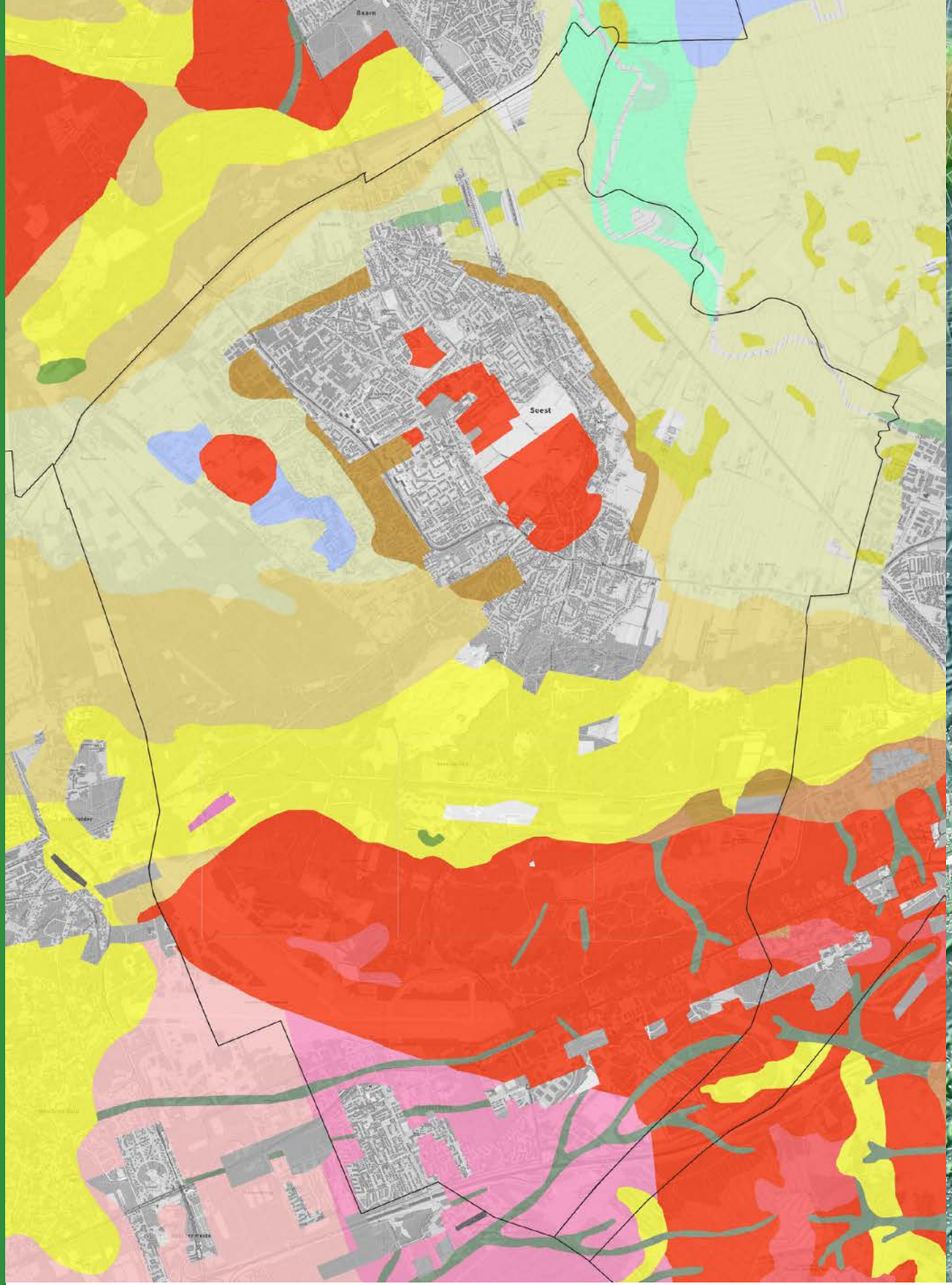
De bijendiversiteit kan worden gezien als een grove indicatie van de biodiversiteit. Op deze kaart is te zien dat het in grote delen van de gemeente goed gesteld is met de bijendiversiteit. Met name de graslanden zijn lichter van kleur. Dit geeft aan dat de bijendiversiteit, en waarschijnlijk dus ook de biodiversiteit, daar lager is. De vliegbasis ontbreekt in de kaart. Tot 2019 zijn er 147 soorten (40%-45% van alle soorten in Nederland) waargenomen op de vliegbasis. Hiermee is het in de provincie Utrecht de locatie met de grootste bijendiversiteit.

Natuurnetwerk (Provincie Utrecht, klik hier om naar de webviewer te gaan)

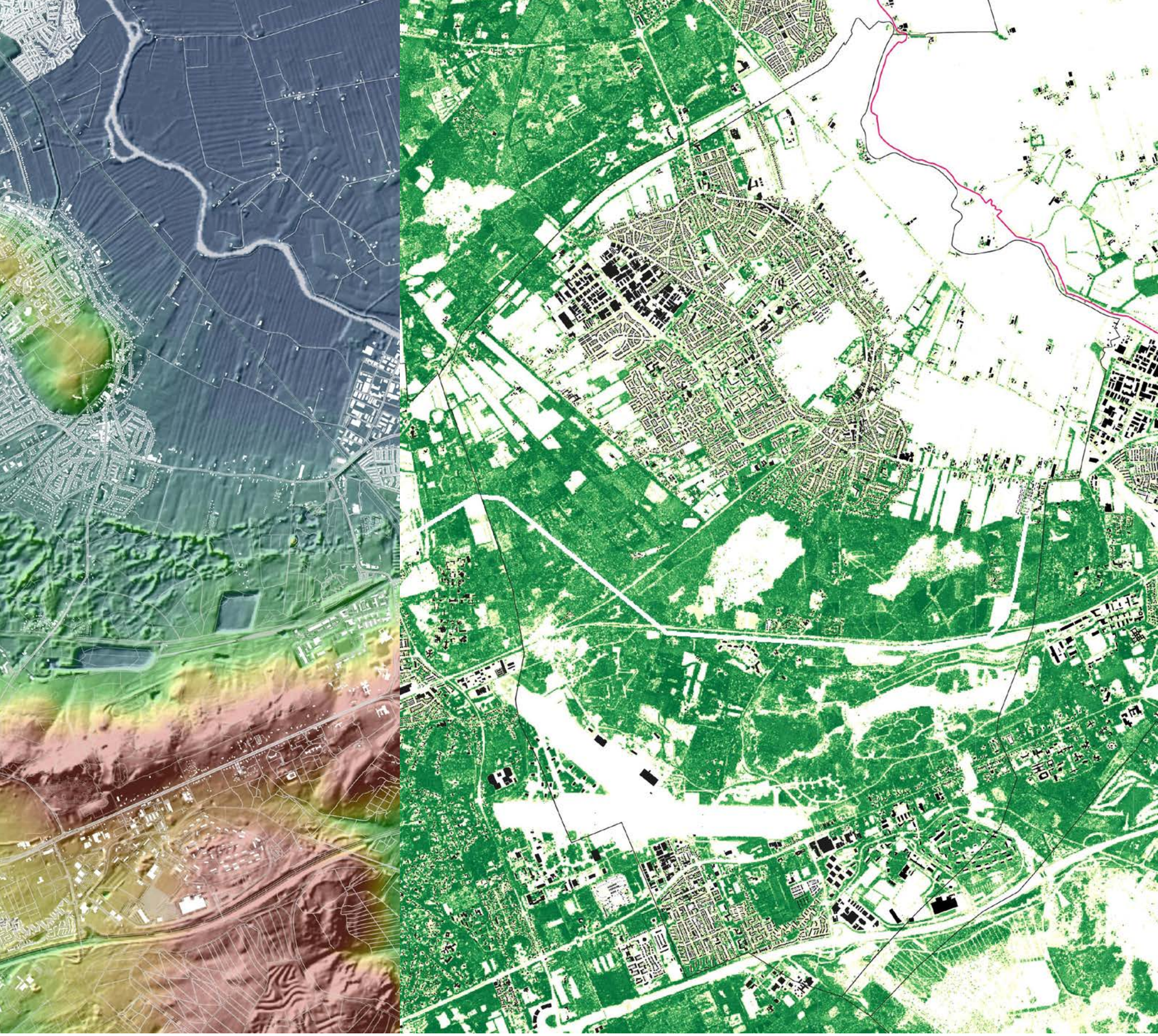
Bijendiversiteit (RIVM, klik hier om naar de webviewer te gaan)

Geomorfologische kaart (Nationaal Georegister)

Hoogtekaart (AHN3 en panden en wegdelen uit de BGT)

Openheidskaart (combinatie van kaartlagen: panden uit de BGT, bomenkaart Nederland, primaire waterkeringen

fietspad

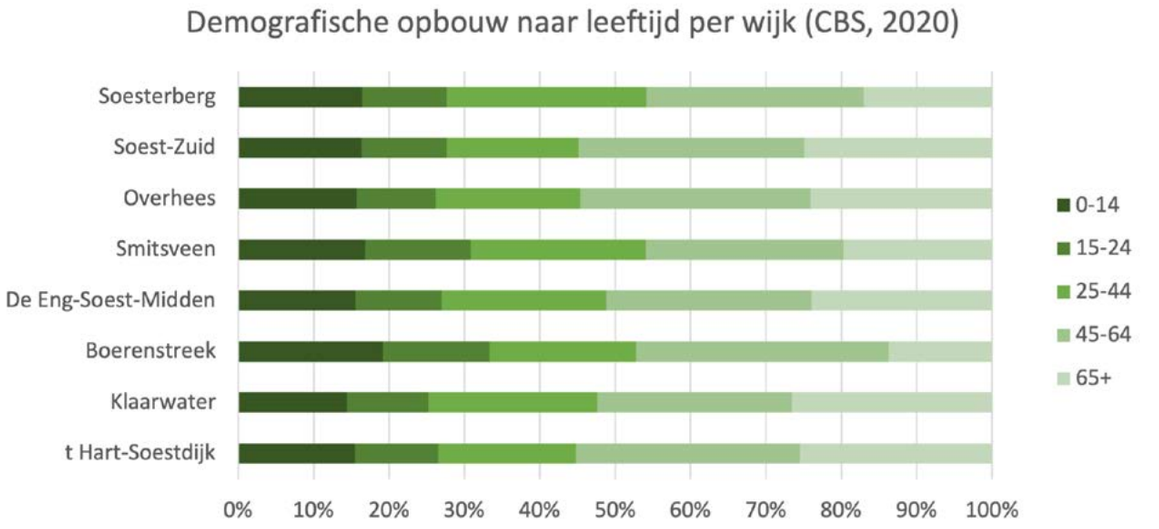

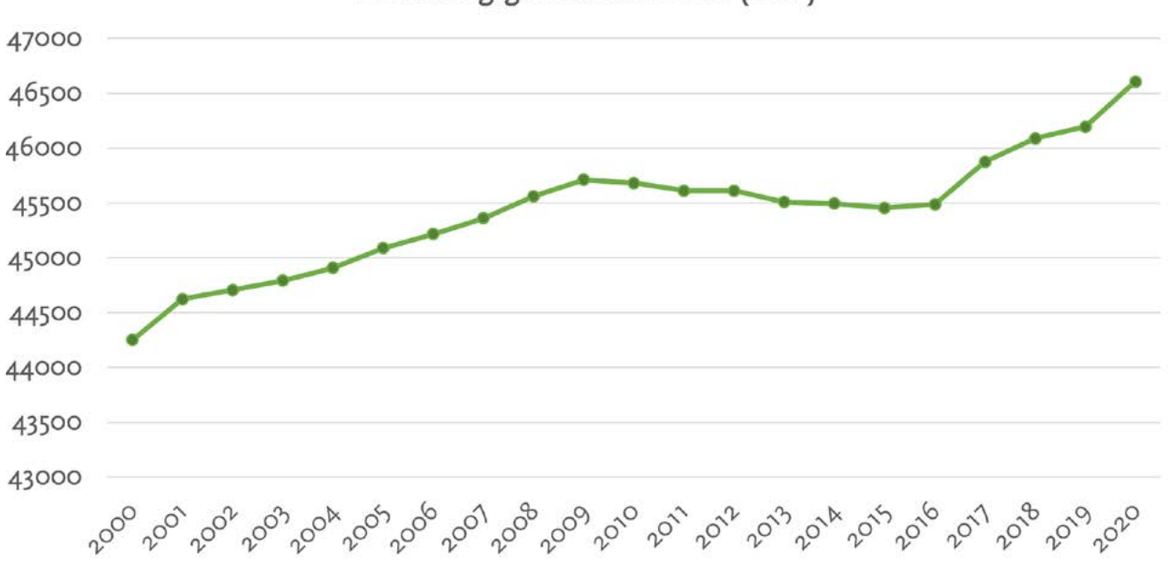

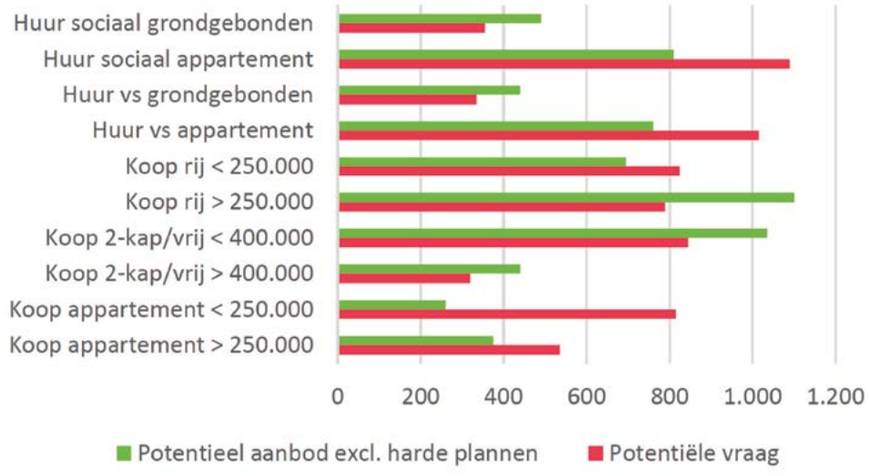
2.2 Functies

In de gemeente Soest wonen er totaal 46.606 mensen waarvan 7.000 in Soesterberg (CBS 2020). Ondanks de vergrijzing die optreedt, zijn beide kernen momenteel nog divers op verschillende vlakken zoals leeftijd, inkomens en cultuur.

Er zijn in totaal 20.953 woningen in de gemeente Soest. Het woningbehoefteonderzoek uit 2019 wijst uit dat er met name een tekort is aan betaalbare woningen voor starters en toegankelijke woningen voor ouderen die kleiner willen gaan wonen.

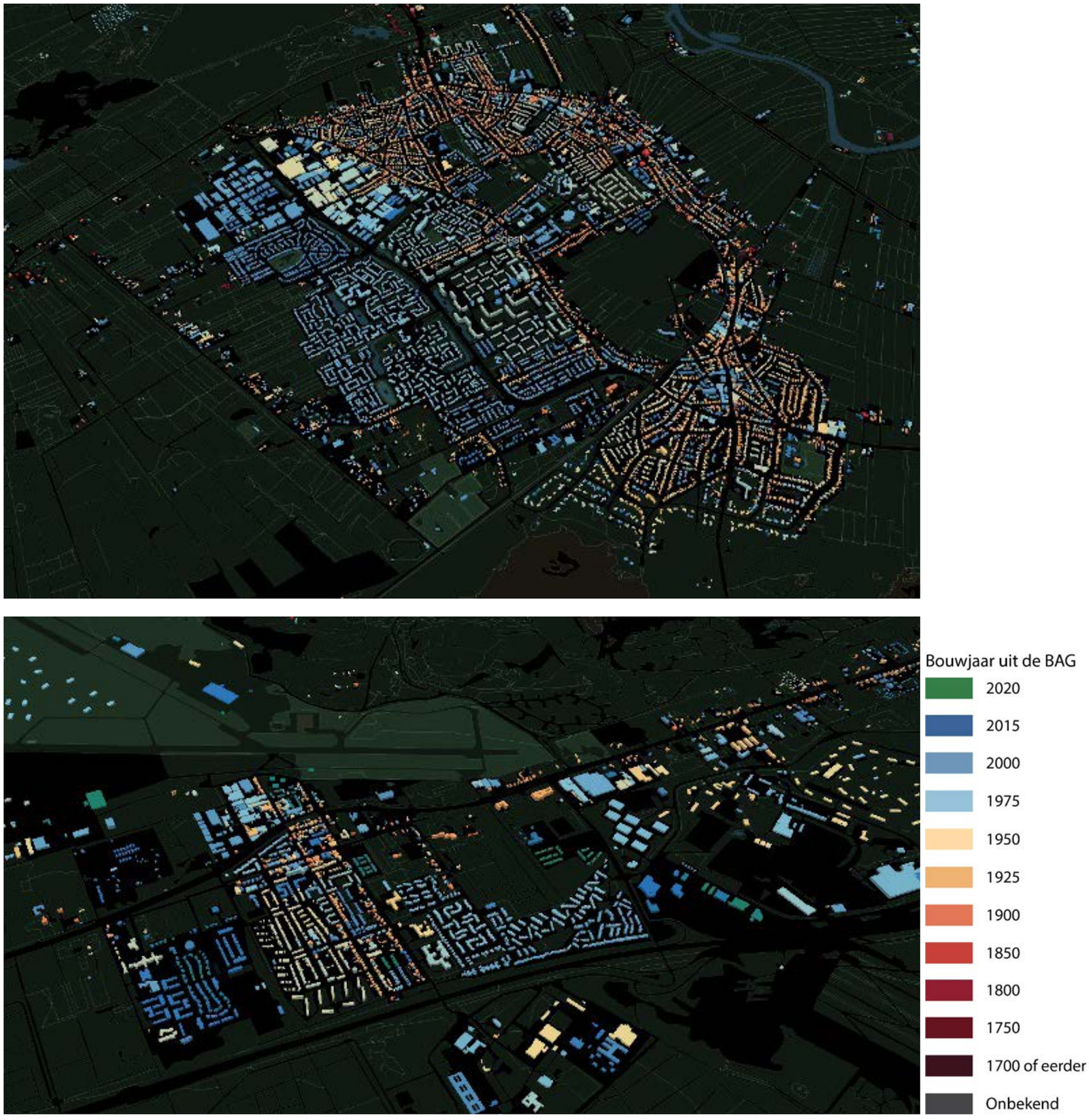

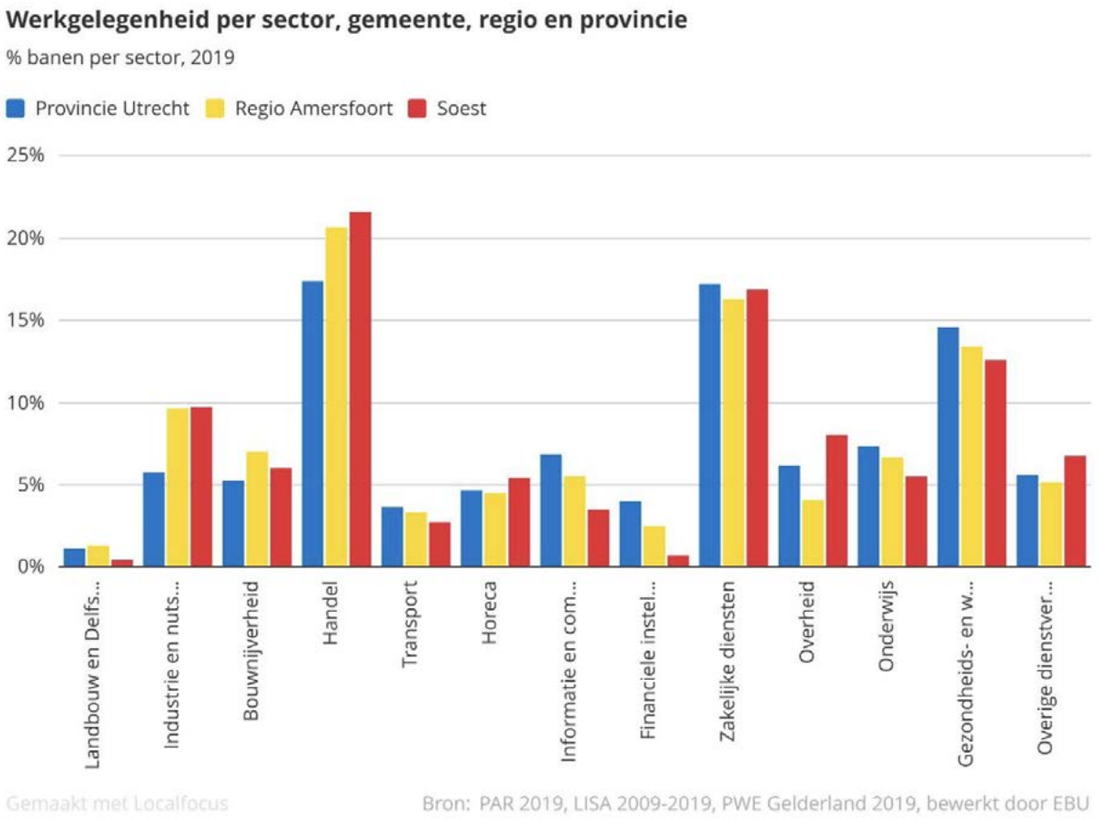

Bron: Woningbehoefteonderzoek Gemeente Soest (2019)

Woningen in Soest en Soesterberg naar bouwjaar met bouwhoogte (Bron: https://parallel.co.uk/netherlands/)

Zoals te zien is op de kaart, kent de gemeente drie bedrijventerreinen. De Soestdijkse Grachten in Soest en de Richelleweg en Soesterberg-Noord in Soesterberg. In Soest staan zeven winkelgebieden aangegeven op de kaart. De Van Weedestraat, het hoofdwinkelcentrum, en Soest-Zuid zijn de twee grootste winkelgebieden met een breed scala aan voorzieningen. De andere winkelgebieden zijn kleinere buurtcentra en aan de Birkstraat in Soest Zuid ligt het Wooncentrum Soest. In Soesterberg staan twee winkelgebieden aangegeven op de kaart. Dit zijn de Rademakerstraat in het centrum van het dorp en het Wooncentrum Soesterberg aan de Amersfoortsestraat.

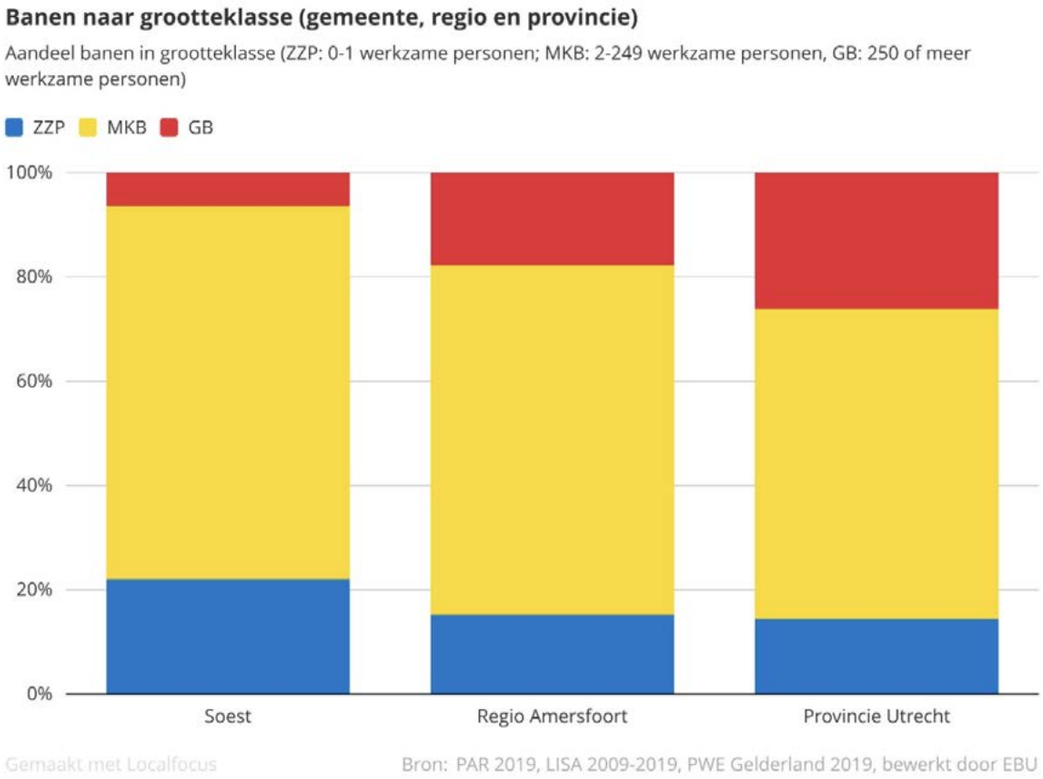
De gemeente Soest telt in totaal bijna 18.500 arbeidsplaatsen. De bedrijven, gevestigd op bedrijventerreinen, in winkel- en centrumgebieden, in kantoren en verspreid over de diverse wijken, zijn daarmee van essentieel belang voor het creëren van voldoende werkgelegenheid. Op de bedrijventerreinen wordt 30% van alle arbeidsplaatsen gecreëerd. In de afgelopen 10 jaar zijn er ruim 1.500 bedrijfsvestigingen bijgekomen ook al zijn er inmiddels geen vrije uitgeefbare kavels meer beschikbaar voor de vestiging van nieuwe bedrijven op de bedrijventerreinen.

De sectoren handel, zakelijke dienstverlening, openbaar bestuur en zorg en welzijn hebben het grootste aandeel in de werkgelegenheid. De belangrijkste groeisectoren qua werkgelegenheid zijn echter de sectoren cultuur, recreatie en sport en overige dienstverlening, ICT en logistiek.

Op het gebied van mobiliteit zijn de kernen Soest en Soesterberg met name gericht op de autobereikbaarheid. Daarnaast zijn er in de kern Soest drie treinstations. De treinverbinding verbetert de bereikbaarheid van de kern met name voor studenten en forenzen, maar de vervoerswaarde is laag zoals te zien is aan de tabel met het aantal reizigers. Het fietsnetwerk en de buslijnen verbinden Soest en Soesterberg met de kernen rond de gemeente.

Plaats	Vervoerder	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Soest	NS		1.460	1.450	1.485	1.495	1.544	1.615
Soest	Syntus	1.998	1.910	1.974				
Soesterberg	Syntus	292	246	233				
Soesterberg	U-OV	312	312	319	315	271	247	
Totaal gemeente Soest			3.928	3.976				

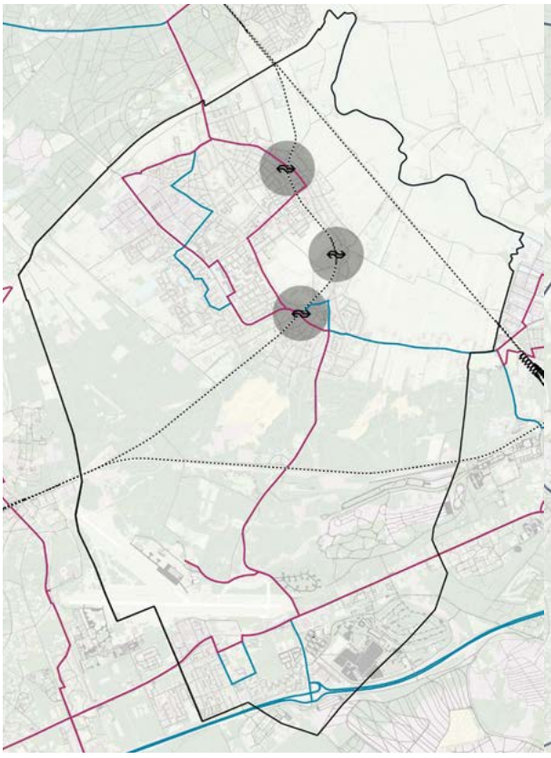
Aantal instappers per vervoerder op een gemiddelde werkdag(Gemeente Soest)

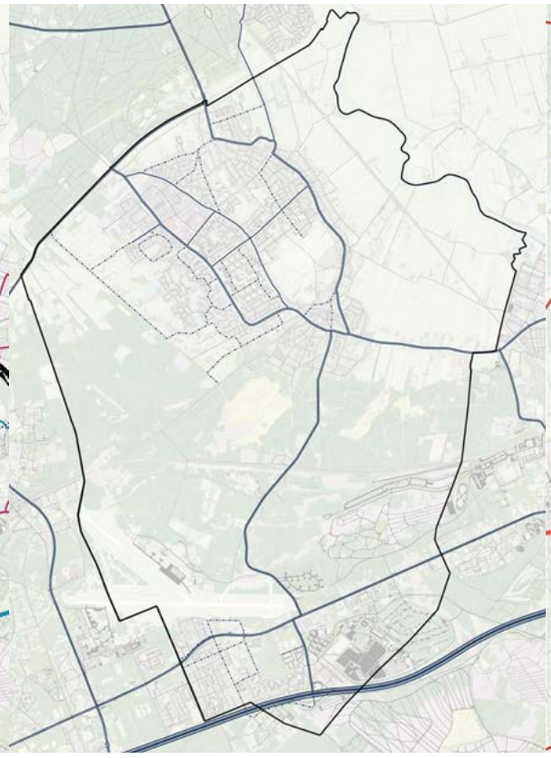

Bedrijventerreinen, kantoren en winkelgebieden (Provincie Utrecht, klik hier om naar de webviewer te gaan))

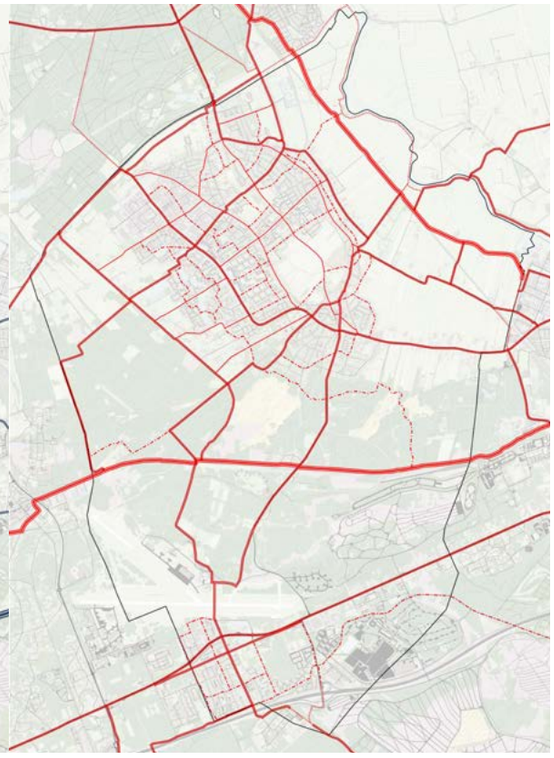
Openbaar vervoer (Provincie Utrecht mobiliteitsplan 2015-2028)

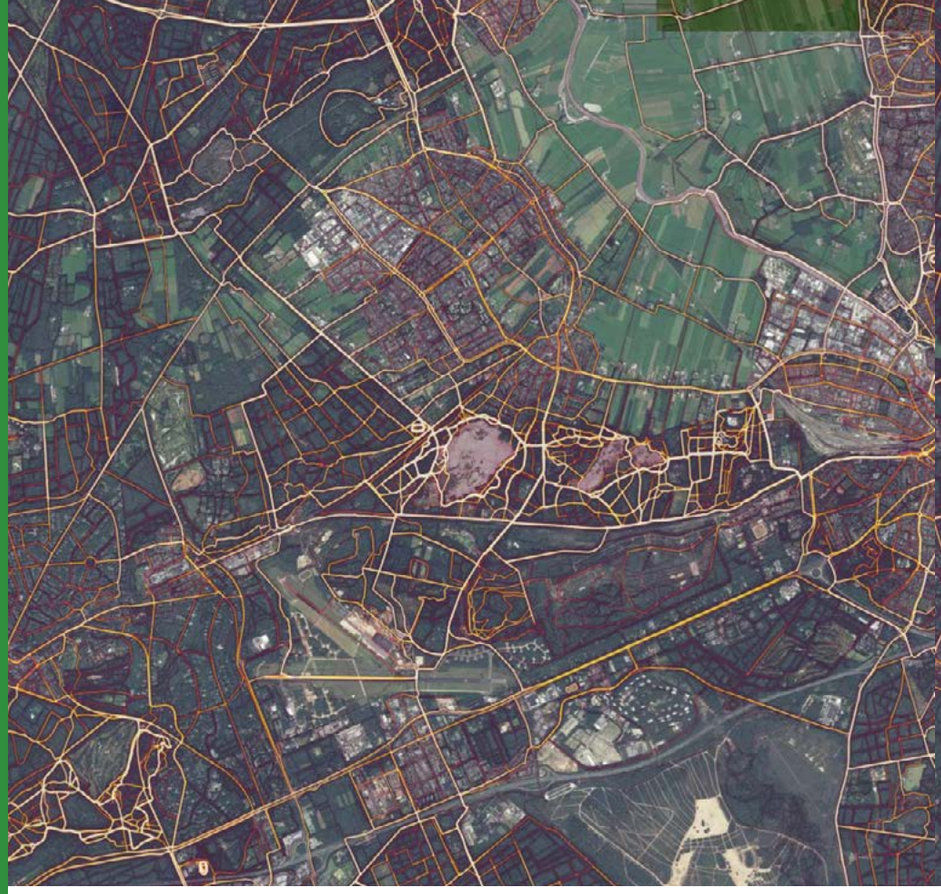

Hoofdwegenstructuur (Gemeente Soest)

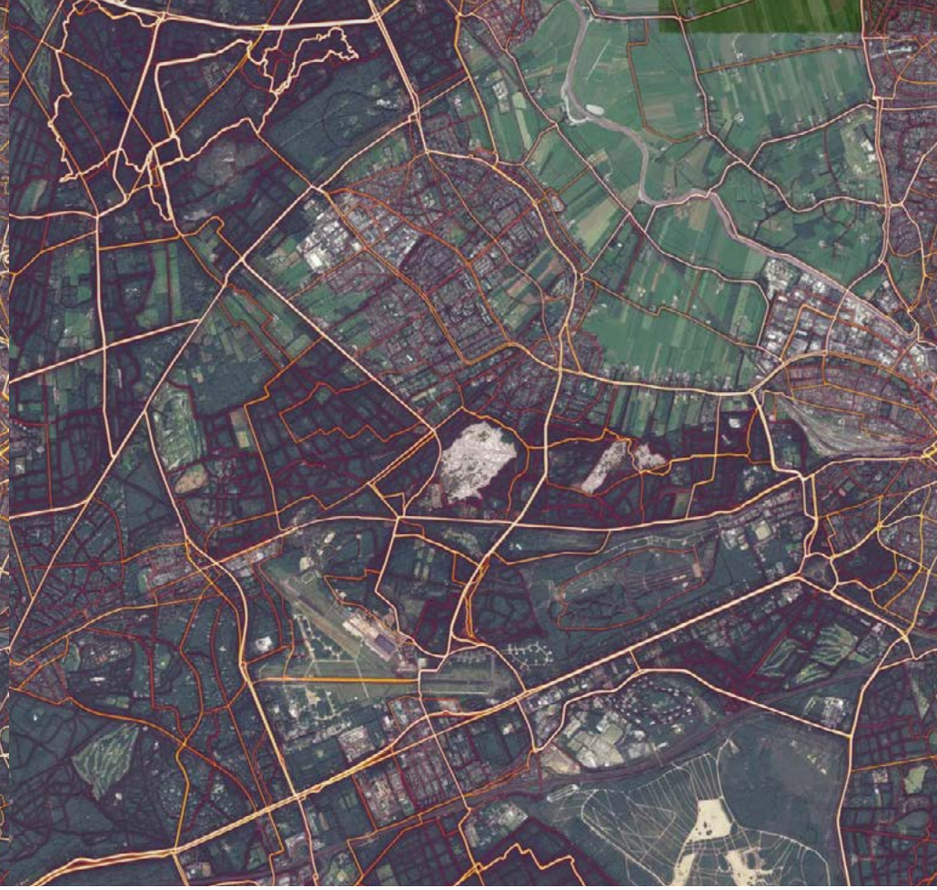

Wegenstructuur fiets (Gemeente Soest)

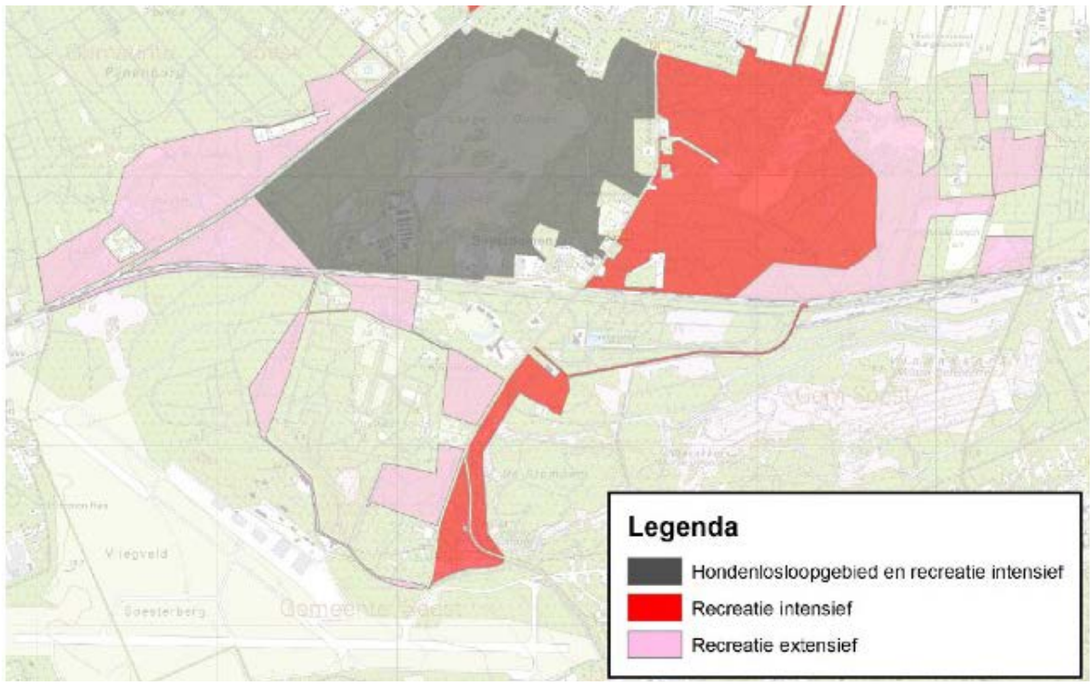
Strava heatmap wandelen (Strava, 2021)

Strava heatmap fietsen (Strava, 2021)

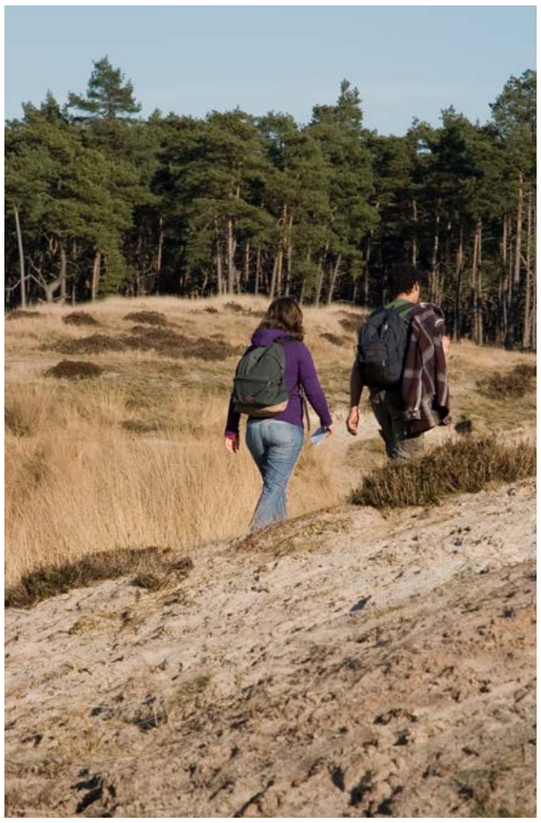
Met name de bossen, de duinen en Park Vliegbasis Soesterberg worden veel gebruikt voor recreatieve doeleinden. In de eerste plaats door onze eigen inwoners, maar het is ook een uitloopgebied voor Amersfoort en zelfs de Randstad. De grootste toeristische trekpleisters zijn het Nationaal Militair Museum (NMM) en de Soester Duinen. Samen met het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug sturen we op de bezoekersstromen die dit trekt vanuit het hele land. Door de bezoekers zo veel mogelijk te concentreren bij Park Vliegbasis Soesterberg (het NMM, pleisterplaats Soesterdal en het zweefvliegterrein) en de Lange Duinen worden andere bijzondere natuurgebieden gespaard. De gemeente kan hierop sturen doordat zij eigenaar is van een groot gedeelte van het bos en de duinen.

Naast de twee hotspots is met de komst van de fietsbrug over de Eem ook het recreatieve verkeer in de polder toegenomen. Op de Strava heatmaps is te zien waar het meeste wordt gewandeld en gefietst. De genoemde locaties zijn daarin terug te zien.

Zonering recreatie in de gemeentelijke bossen (Gemeente Soest)

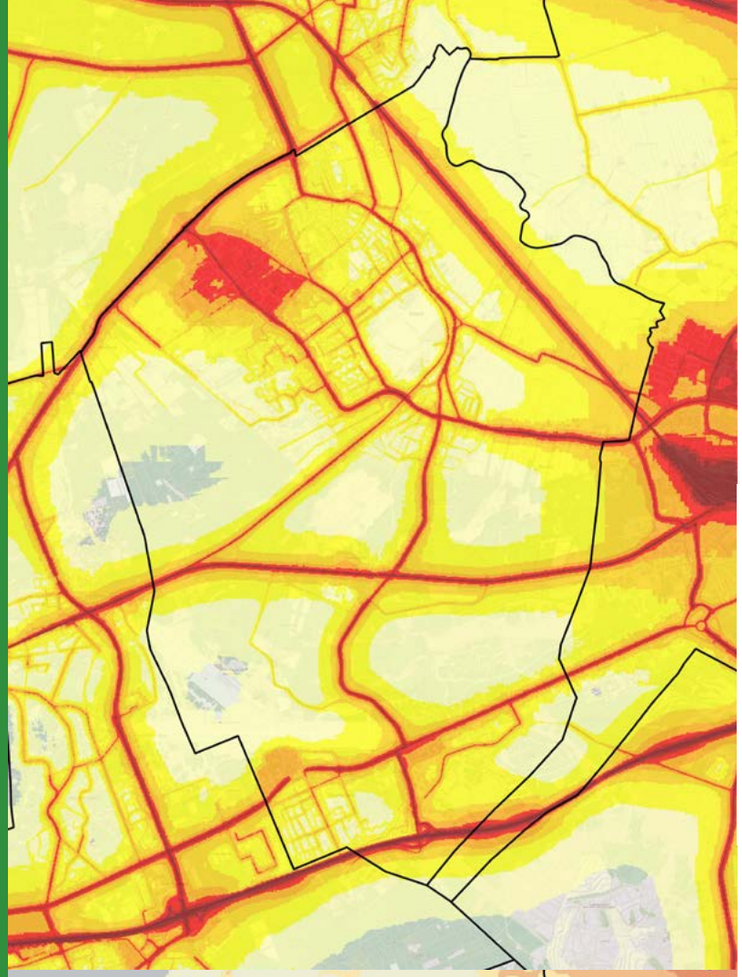

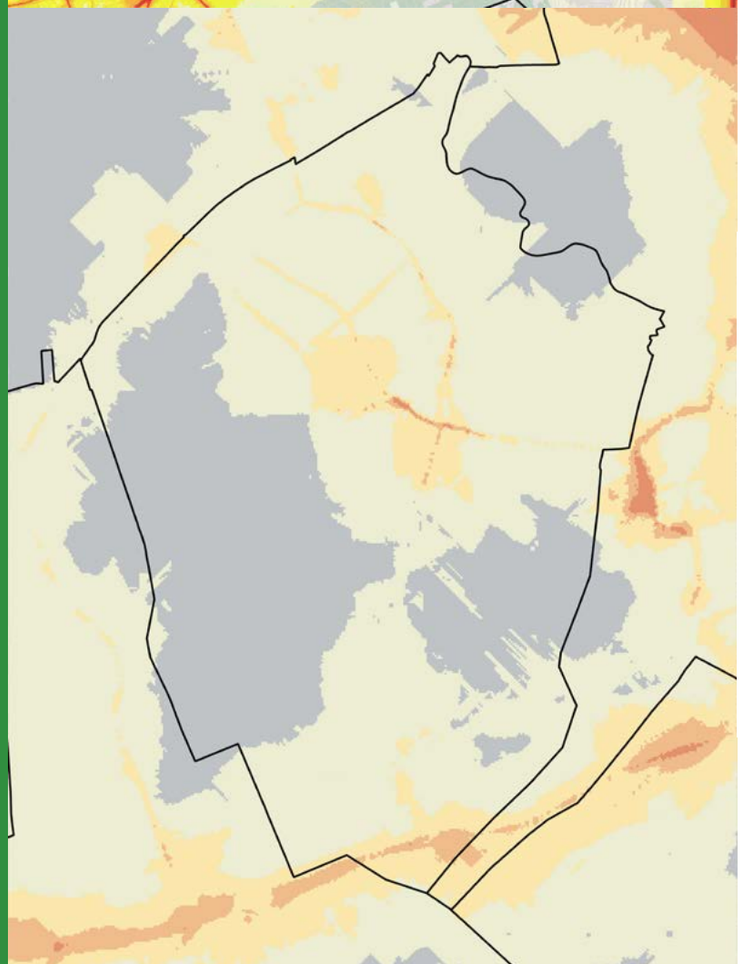

Bron: RIVM, klik hier om naar de webviewer te gaan)

Bron: RIVM, klik hier om naar de webviewer te gaan)

2.3 Milieu en water

Voor een belangrijk deel wordt de milieusituatie in onze gemeente bepaald door de regionale milieusituatie. Op bijgaande kaarten is te zien dat de milieusituatie in Soest gunstiger is dan in Soesterberg. De hogere geluid en roet waardes zijn in Soesterberg hoger door de nabije ligging van de snelweg en de provinciale weg van Amersfoort naar Utrecht.

Op het gebied van klimaatverandering werken we aan de aspecten blauw (water), groen, stedelijk en sociaal. Doordat we steeds vaker te maken krijgen met wateroverlast en periode van droogte, speelt op het gebied van blauw vooral de opslag van water in de Utrechtse Heuvelrug een belangrijke rol. Deze watervoorraad is van belang voor het drinkwater dat wordt opgepompt in de duinen en voor de natuur. We proberen zo veel mogelijk water in de grond te infiltreren om water op te slaan voor tijden van droogte. Bijgaande stroombanenkaart laat zien waar er water onttrokken wordt in de Heuvelrug. De hellingen en de grote mate van verharding zorgen ervoor dat bij flinke buien het regenwater over de straten stroomt en verzamelt op lage plekken. Op die plekken kan flinke wateroverlast ontstaan.

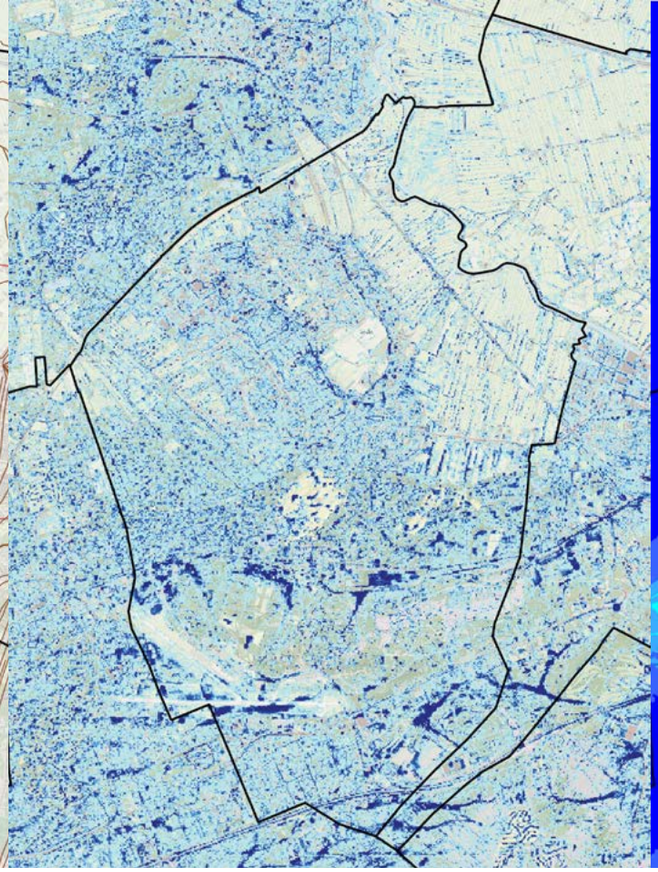
Door de klimaatveranderingen krijgen we ook steeds vaker te maken met hitte. Zowel voor de gezondheid als voor de natuur heeft dit nadelige gevolgen. Op de kaart is te zien dat er met name in de stedelijke gebieden veel hitte wordt vastgehouden waardoor de temperatuur daar op hete dagen hoger wordt dan in het buitengebied.

Stroombanenkaart

- Stromingssysteemgrens
- Stroombaan
- Gemeentegrens
- Drinkwaterwinning

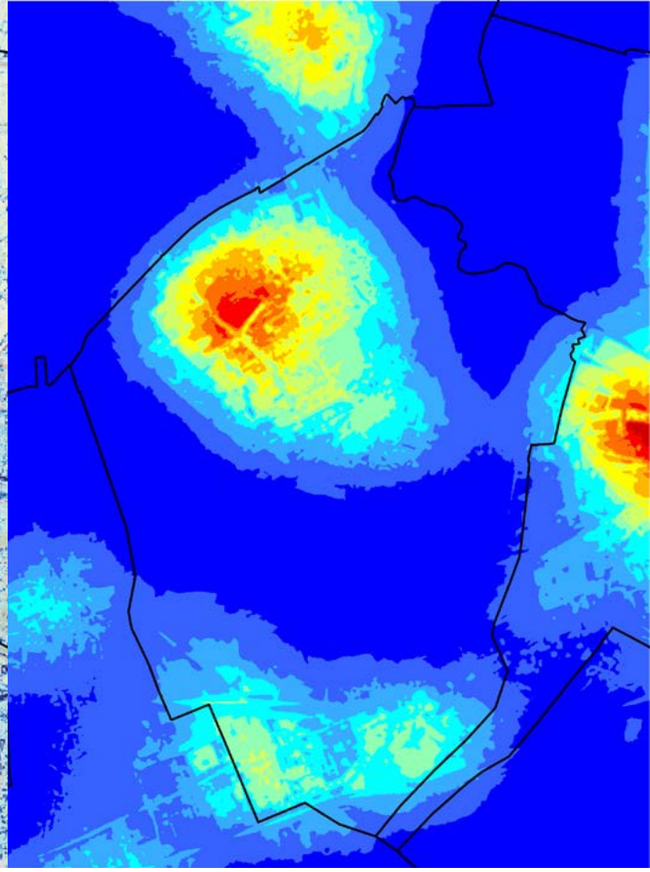
Bron: Provincie Utrecht, klik hier om naar de webviewer te gaan)

Wateroverlast neerslag 70 mm in 2 uur

- 5 tot 10 cm
- 10 tot 15 cm
- 15 tot 20 cm
- 20 - 30 cm
- > 30 cm

Bron: Klimaateffectenatlas https://klimaatvalleien-veluwe.nl/atlas/

Stedelijk hitte-eiland effect (°C)

- < 0,2
- 0,2 - 0,4
- 0,4 - 0,6
- 0,6 - 0,8
- 0,8 - 1,0
- 1,0 - 1,2
- 1,2 - 1,4
- 1,4 - 1,6
- 1,6 - 1,8
- 1,8 - 2,0
- > 2,0

Bron: RIVM, Atlas Natuurlijk Kapitaal, klik hier om naar de webviewer te gaan.

Soest heeft een uitgebreide groenstructuur en daardoor valt het Urban Heat-effect nog mee. Met name de gebieden zonder groen en dus zonder schaduw en gebieden met veel verharding hebben last van hitte.

Grondwatersysteem

In het geschematiseerde stromingspatroon van het diepe grondwater in Soest valt de drinkwaterwinning Soestduinen op. In de Eempolders treedt plaatselijk lichte kwel op waarbij het grondwater uit de diepere lagen aan het oppervlak komt. De stroming van het ondiepe grondwater varieert sterk in tijd en locatie. Het natuurgebied Soesterveen blijkt sterk afhankelijk te zijn van deze stroming. Het overgrote deel van Soest ligt hoog, hier stroomt het ondiepe grondwater naar het onderliggend watervoerend pakket.

Oppervlaktewatersysteem

In Soest liggen niet veel oppervlaktewateren. Aan de zuidwestelijke kant van de kern Soest liggen in o.a. de wijken Overhees en Boerenstreek enkele wateren. Deze wateren zamelen het regenwater in en houden het vast. Bij veel regen stroom het water via de Praamgracht in het noorden van Soest naar de Eem. De Eempolder aan de oostkant van Soest voert het water af via een waterschapsgemaal op de Eem. In Soest zijn twee kleine gemalen (onderbemalingen) aan de Clemenstraat en de Wieksloterweg. Het gebied ten westen en noorden van de kern Soest is onderdeel van “de Laagte van Pijnenburg” met een bijzonder watersysteem, een ingesloten laagte waar veenvorming en veenontginning heeft plaatsgevonden. Het Slangenbosje aan de noordoostkant van Soest is ook onderdeel hiervan. De Laagte ontvangt kwel uit de diepere ondergrond, maar de hoeveelheid is vrij klein, waardoor de grondwaterstanden (te) sterk fluctueren bij het wisselende weerbeeld.

De waterkwaliteit van de meeste stedelijke wateren is niet op orde, waardoor elk jaar blauwalg optreedt. Op kleine schaal zijn er plaatsen met een betere waterkwaliteit zoals in het Soesterveen, poelen in het noorden van Soest en kwelsloten tussen Amersfoort en Soest.

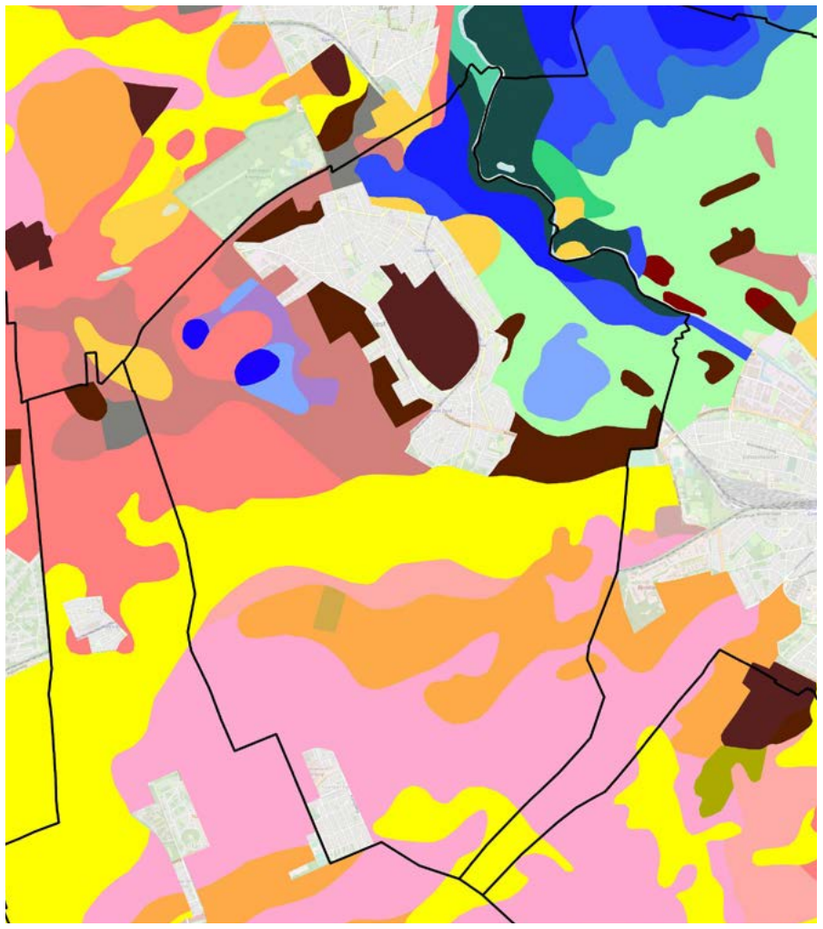
Rioolwatersysteem

De gemeente zamelt het afvalwater van huishoudens en bedrijven in en het waterschap zuivert dit water op de rioolwaterzuivering aan de Maatweg in het noorden van Soest. Het gezuiverde water stroomt naar de Eem. Afval- en regenwater dat in Soesterberg in het riool verdwijnt, wordt ook naar de zuivering in Soest verpompt. Het legt dus een lange weg af door buizen en pompen voordat het gezuiverd in de Eem terecht komt. Regenwater dat in Soesterberg valt en in de bodem kan zakken, kan naar het diepe grondwater stromen.

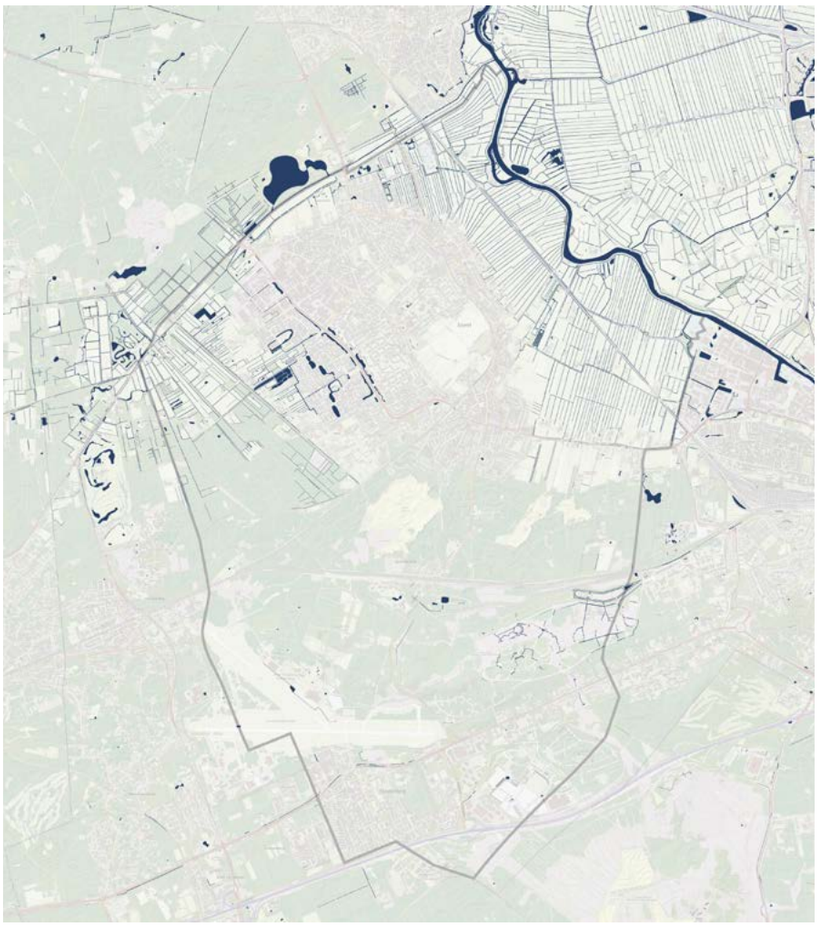
Bij hevige buien kan regen het rioolstelsel overbelasten. Dat leidt tot ongezuiverde lozingen bij de overstorten en soms zelfs helaas op straat.

In Soest liggen voornamelijk gemengde stelsels (de dikke rode lijnen op de afbeelding #) Deze is grotendeels aangelegd in de jaren ’70. Grofweg ligt er vooral gemengde riolering in Soesterberg kom, Soestdijk, Soest-Zuid, Soestduinen, Klaarwater. In Overhees, Boerenstreek en de bedrijventerreinen van Soest en het noorden van Soesterberg zijn gescheiden stelsels (turquoise en bruine lijnen op de afbeelding rioolsysteem Soest en Soesterberg) aangelegd. Het schone regenwater wordt via een apart stelsel afgevoerd naar de vijvers (Soest) of naar wadi’s (Soesterberg).

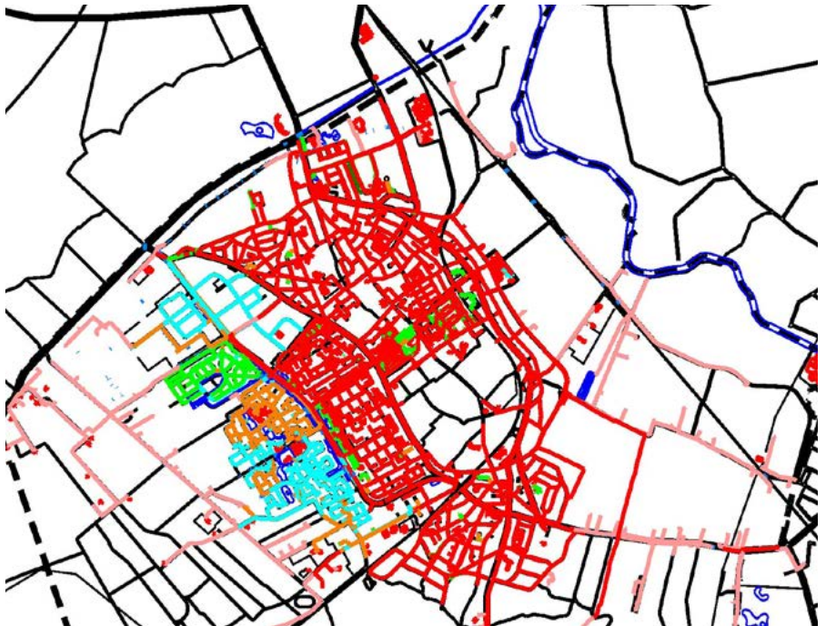
De gemeente Soest legt op veel plekken naast de bestaande riolering voorzieningen aan waardoor het regenwater niet meer in het riool stroomt maar in de grond kan zakken. De diepe grondwaterstand en de bodemopbouw maken Soest hiervoor zeer geschikt. Dit zijn de groene lijnen op de afbeelding rioolsysteem Soest en Soesterberg). Daar waar de groene lijnen vlak bij het water zijn getekend stroomt het regenwater niet naar de bodem maar naar het water. De roze lijnen zijn de leidingen van de mechanische riolering. Deze riolering zamelt en transporteert alleen vuilwater, nooit regenwater

Bodemkaart (Bron: Nationaal Georegister)

Oppervlaktewater (Bron: op basis van Basisregistratie Grootschalige Topografie van het Kadaster)

Rioolsysteem Soest en Soesterberg (Gemeente Soest)

3. 2040

Dit hoofdstuk beschrijft de trends en ontiwkkelingen die we verwachten voor 2040.

MILANO
cannondale

Klimaatverandering, technologische ontwikkeling en demografische veranderingen zijn drie grote motoren achter een voortdurende verandering van onze fysieke leefomgeving. We schetsen hier een beeld waar die veranderingen in 2040 toe kunnen leiden en waar we dus met deze visie op in willen spelen. Dat beeld kan onmogelijk 'waar' zijn. Politieke en culturele ontwikkelingen hebben bijvoorbeeld grote invloed op de wijze waarop we met de 'motoren' omgaan. Maar het beeld kan wel een mate van verandering schetsen.

Het centrale deel van Nederland (Randstad plus) functioneert als één sociaal en economisch geïntegreerde stedelijke zone, de netwerksamenleving, die op wereldniveau concurreert en samenwerkt met andere economische regio's. Een van de gevolgen is dat we mensen van buiten Nederland aantrekken omdat er hier werk is en omdat we als speler in de mondiale kenniseconomie een open economie voeren (denk bijvoorbeeld aan de effecten van de Brexit). De meeste van deze mensen komen uit Europa en zij zoeken een plekje in de Randstad. Daardoor blijft de bevolking groeien. Ook in Soest merken we dat. Die groei van de Randstad is steeds meer afhankelijk van de immigratie/emigratiebalans. En die is weer vooral afhankelijk van de economische ontwikkeling. Nu al (in 2021) is nog maar een kwart van de groei de 'natuurlijke' groei. De omvang van de groei is de afgelopen tijd naar ongeveer 100.000 personen per jaar gestegen en de verwachting is dat-ie voorlopig in die buurt blijft. Arbeidstekorten trekken meer mensen aan maar naar 2040 gaat robotisering dat wellicht steeds meer oplossen. Toch is het denkbaar dat er rond 2040 zo'n 1,5 tot 2 miljoen extra mensen wonen in Nederland. Tot 2030 wordt momenteel (2021) in ieder geval een groei die in die richting gaat voorspeld.

Vergrijzing is een andere hoofdtrend met veel gevolgen. In 2040 zitten we waarschijnlijk in de sterkst vergrijsde periode van onze samenleving. Daarna neemt de vergrijzing weer iets af, maar de component ouderen blijft groot. De vraag is wel wat 'ouderen' zijn en wat ze doen. Er is, nu al maar zeker in 2040, bijvoorbeeld een hele groep 55-75 jarigen die maatschappelijk en economisch zeer actief zijn en andere wensen en mogelijkheden hebben dan gezinnen. Ook boven de 75 blijven mensen nog lang actief, net als nu, en vanwege de grote omvang van deze groep zijn er dus ook veel voorzieningen voor nodig.

Er zijn veel meer 1-persoonshuishoudens, zowel jongeren als ouderen. Sommigen zeggen dat je nu (2021) het beste alleen nog voor die groepen bouwt. Maar de woningvoorraad is maar langzaam te veranderen, doorstroming komt moeilijk op gang, en de markt voor gezinswoningen blijft ook groot. Vanwege de bevolkingsgroei en de 'woningverdunning' blijft de vraag naar woningen groot. Om tekorten weg te werken zullen er tot 2030 zo'n 800.000 woningen bijkomen, vooral in de Randstad, en vooral 'betaalbaar' dus klein. Ook daarna zal de bouw doorgaan.

Door de groei van de bevolking zijn er niet alleen meer woningen nodig, maar ook meer voorzieningen in het algemeen zoals recreatievoorzieningen. In de gemeente Soest zijn wij, met onze bossen en zandgebieden, een 'regionale voorziening' voor recreatie en de bezoekersaantallen nemen steeds meer toe. 2020/2021 is een periode waarin de Nederlandse samenleving haar eigen omgeving (her)ontdekt. Wat daarvan de structurele effecten zijn weten we nog niet. Maar dat het aandacht behoeft, mag duidelijk zijn. In 2040 zal er veel meer vraag zijn naar waterplekken tijdens warme periodes.

We zoeken voortdurend naar nieuwe ervaringen. De bandbreedte van die ervaringen lijken onbegrensd als de beleving maar goed is en de ervaring uniek. Cultuur, historie, bijzondere lichaamservaringen, unieke omgevingen, het kan niet op. De combinatie van de culturele sector met de toeristisch/recreatieve is bij uitstek het veld waar steeds nieuwe ervaringen worden ontwikkeld, en verkocht. Te verwachten is dat deze sector 2040 veel groter zal zijn dan nu, en daarmee een van de belangrijkste economische sectoren.

Buitenshuis eten, vergaderen en werken, ontmoetingen, vertier, 'uitgaan'. Legio zijn de aanleidingen die achter de groei van de horeca in de afgelopen jaren zat. De groei zal wat afnemen, uniciteit wordt belangrijker. Maar de samenleving van 2040 leeft veel meer dan nu in semipublieke 'huiskamers'.
In 2040 is het wagenpark voor een groot deels elektrisch want vanaf 2030 worden er alleen elektrische auto's verkocht. Elektrische auto's zijn verbonden auto's, softwareaan-

passingen en diagnoses zijn standaard. De mate waarin de auto's ook verbonden zullen zijn met hun omgeving, en bijvoorbeeld zelfrijdend, is nog onduidelijk. Er zijn veel fases op weg naar de zelfrijdende auto en ieder fase heeft zo z'n eigen mogelijkheden.

De elektrische fiets heeft in 2040 een belangrijke rol in de mobiliteit. Het fietswegennetwerk is daarvoor uitgebreid. De vraag is wel of het netwerk volledig is. Door de grote bandbreedte van vervoersvormen, tussen fiets en auto in, moeten de wegen anders ingericht zijn dan nu.

Uitbreiding van, de capaciteit van, het spoornetwerk gaat traag. Op dit moment (2021) lijkt het er niet op dat het netwerk ingrijpend veranderd zal zijn in 2040. Toch ligt hier een grote onzekerheid, het is niet ondenkbaar dat er toch een ombouw naar een 'metronetwerk' is gekomen. De beleidstrend om meer mensen met de trein te laten reizen loopt namelijk tegen capaciteitsgrenzen aan.

Mobiliteit is in 2040 informatie-intensiever waardoor er meer mogelijkheden voor ketens van vervoer zijn (een stukje met de fiets, een stukje met de trein en een stukje met een deelauto of deelfiets). Een omvangrijke aanvulling op, en aanpassing van, de bestaande infrastructuur om die ketens mogelijk te maken is nodig.

De virtuele vorm van de netwerksamenleving heeft in 2020/2021 een enorme sprong gemaakt. We zijn in een jaar tijd gewend geraakt aan vele vormen van virtuele bijeenkomsten, en voor een deel zal dat ook zo blijven. Dit heeft ongetwijfeld fysieke gevolgen. Maar de aard van de gevolgen is nog niet duidelijk. Het meest voor de hand liggend is dat mobiliteitspatronen en ontmoetingsgedrag gevarieerder worden. Gevarieerder omdat mensen fysieke ontmoetingen afwisselen met virtuele, maar niet minder omdat de netwerksamenleving intensiever geworden is.

We doen in 2040 mogelijk meer dan de helft van onze aankopen via internet, food- en non-food. Hoe groot het aandeel precies wordt hangt af van de mate waarin de bestaande detailhandel zich tijdig weet te hervormen. Vooral de combinatie internet/fysiek lijkt kansrijk (multichanneling) en de combinatie winkel/recreatie/horeca ('blurring') is kansrijk. Een winkelgebied van 2040 is een belevingsgebied, een winkel is een belevingsplek.

De situatie van de natuur in 2040 is erg afhankelijk van klimaatverandering en de keuzes die er voor de landbouw gemaakt worden. Meest voor de hand liggend is dat de problematiek ongeveer hetzelfde zal zijn als nu. Klimaatverandering levert blijvende en toenemende druk, en de landbouw blijft de grond intensief gebruiken. Maar natuurgebieden zijn een beetje uitgebreid en de stikstofbelasting ligt vrijwel zeker lager omdat de agrarische sector gaat extensiveren. Wereldwijd is de stand van de natuur in 2040 sterk teruggelopen waardoor de urgentie van de problematiek vrijwel zeker hoger is.

Gezondheid staat in 2021 al stevig op de agenda maar is in 2040 nog wezenlijker door de vergrijzende bevolking. Zo lang mogelijk gezond blijven door, o.a. meer bewegen en een schoon milieu zijn nog belangrijker dan nu. Het meten aan de kwaliteit van je eigen omgeving (lucht, geluid) is in 2040 normaal en mensen zullen een gezonde omgeving eisen.

Er zijn in 2021 aanleidingen om de openbare ruimte belangrijker te maken (gezondheid, bewegen, natuur, beleving, ontmoeting, klimaatbestendig). Maar er zijn in 2021 geen signalen dat investeringen in die openbare ruimte structureel omhooggaan. Het is daardoor onduidelijk wat de situatie in 2040 zal zijn.

De effecten van klimaatverandering zullen zichtbaarder zijn. De verandering is in 2040 nog niet wezenlijk afgeremd. Te verwachten is dat er wel wat meer zicht zal zijn op de richting van de verandering. Belangrijkste daarbij is de verwachtingen van de zeespiegelrijzing, en met name of deze 'hanteerbaar' of 'niet hanteerbaar' wordt, dit zou rond 2040 duidelijker kunnen zijn. Hoewel concrete omvangrijke effecten van de stijging zo maar een eeuw verderop liggen, is vooral de verwachting leidend.

De 'verbouw' van de waterhuishouding is in volle gang. In 2040 is het grootste deel van het stedelijk gebied afgekoppeld. Water wordt substantieel meer geïnfiltreerd en vastgehouden. De maatschappelijk aanvaardbare hoogte van grondwaterstanden

in natte periodes is in 2040 maatgevend. In 2040 hebben we te maken met steeds langere neerslagloze perioden, wat een groot gevaar vormt voor het behoud van ons groen. Door lokaal zoveel mogelijk water in de bodem terug te brengen kunnen ook de langste droge perioden worden overbrugd. Mocht dit onvoldoende zijn dan is een zoektocht naar een andere continue-leverende waterbron noodzakelijk.

We zitten in 2040, nog meer dan nu, midden in de ombouw van ons energiesysteem. De Noordzee staat in 2040 'vol' met windmolens en er is een uitgebreide industrie omheen ontstaat. 'Zon op dak' is verveelvoudigd. Zonne-energie en windenergie zijn in 2040 veruit de goedkoopste manier van energieopwekking geworden. Het Europese hoofdelektriciteitsnet is in 2040 versterkt waardoor uitwisseling makkelijker is. Het lijkt er nu, in 2021, op dat waterstof een belangrijke energiedrager zal zijn in 2040. Onzekerheden zijn er ook: Het is in 2021 nog niet duidelijk hoeveel wind-op-land en zon-op-land er zal zijn in 2040. En het is ook nog niet duidelijk welke besparingen gehaald zullen worden, en wat in 2040 de rol van bijvoorbeeld diepe warmtewinning of andere nieuwe technologieën zal zijn.

Het doel van circulariteit blijft het zo veel mogelijk sluiten van grondstoffencycli. In de komende jaren zal dit steeds meer gecombineerd worden met de energietransitie. Het sluiten van de 'energiecyclus' van productieprocessen is voor de komende decennia het urgentste probleem. Neem Hoogovens als voorbeeld: de grondstoffencyclus van metaal blijft belangrijk maar vooral belangrijk wordt hoe de productieprocessen CO_2 neutraal kunnen worden. En dit gaat voor alle productieprocessen gelden.

Het belang van ICT is nog nooit zo duidelijk geweest als in de coronacrisis. De maatschappelijke ontwrichting zou vele malen groter zijn geweest als de digitale wereld minder ver ontwikkeld was geweest. De weerslag van kennis en automatisering op de fysieke leefomgeving zal steeds groter worden. Denk daarbij aan de energietransitie, inzicht in mobiliteit, meten van je milieukwaliteit, de waterhuishouding, het gebruik en de inrichting van de openbare ruimte, woningbouw enz.

Kennis/informatie is de belangrijkste motor in de economie. De verwachting is dat de sprong die er tussen het jaar 2020 en 2040 gemaakt wordt groter zal zijn dan de sprong die tussen 2000 en 2020 gemaakt is. Dit is bijna niet te visualiseren. In het jaar 2000 was niet te overzien dat in 2006 Facebook zou worden opgericht en dat in 2007 de moderne smartphone zou worden bedacht. De nieuwe fase in technologie gaat over zaken als artificiële intelligentie, 'machine learning' en robotisering. De opvallendste gevolgen van de eerste sprong zaten vooral op interactiviteit, de tweede sprong zit nog meer dan de eerste in de ontwikkeling van technologie. Europa heeft, in navolging van de VS en China, digitalisering tot een speerpunt gemaakt, en richt zich daarbij expliciet ook op overheden.

In kennis-intensieve economie van 2040 werkt nog meer in netwerken en produceert ook in die netwerken, soms lokaler en soms internationaler maar altijd gespecialiseerder:

- Lokale bedrijven (op de schaal van Soest) opereren in (boven)lokale netwerken.
- Regionaal organiseren sturende organisaties intensieve regionale netwerken (met ASML als grootste voorbeeld maar ook grote organisaties als ziekenhuizen doen dit).
- Specialisatie leidt natuurlijk ook tot internationale samenwerking en internationaal verkeer.

De mate waarin in 2040 digitalisering in andere, meer publieke, sectoren wezenlijk verder zal zijn doorgedrongen is onduidelijker. Scholen bijvoorbeeld integreren technologie wel maar kunnen nog een hele sprong maken. In de zorgsector moet er steeds een balans tussen privacy en technologische mogelijkheden worden gevonden. En de overheid digitaliseert op sommige terreinen de dienstverlening wel maar speelt op andere terreinen met haar processen nog niet sterk in op de mogelijkheden.

4. Stap voor stap ver komen

Houding

De gemeente Soest ligt in een van de drukste delen van Nederland en heeft een van de mooiste landschappen van het land. Door de ligging in het land en de kwaliteit van de groene omgeving is er een voortdurende grote vraag naar ruimte in ons gebied. Mensen willen hier wonen en recreëren. En bedrijven willen zich hier vestigen.

We zijn een gevarieerde gemeenschap. Er wonen en leven veel verschillende bevolkingsgroepen, jong en oud, van verschillende achtergronden en met uiteenlopende inkomens. En die gemeenschap is heel actief, organiseert zich en onderneemt samen van alles. Daarin is er een grote diversiteit. Dat actieve, ondernemende, en de diversiteit vinden we waardevol, en hoort bij onze gemeente.

Onze omgevingskwaliteit is hoog. We liggen op en aan de rand van de Heuvelrug en we hebben afwisselende landschappen. Bij Soesterberg is de Heuvelrug op haar breedst (uniek). Ten noorden daarvan ligt de kwelzone met het uitgebreide duinengebied en de laagte van Pijnenburg (uniek). En de Soester Eng is een volledige en van de heuvelrug losliggende heuvel (uniek). Op deze bijzondere natuurlijke basis werkt een bijzonder watersysteem in, groeit waardevolle natuur, en is door de eeuwen heen een gevarieerd landschap, met groene woonkernen, polder, bos, en akkers gemaakt.

Wat is de gewenste werkwijze?

We denken lang na over het gebruik van onze ruimte. We zoeken steeds oplossingen om ruimte voor ontwikkeling te maken en gelijktijdig hoeder van de groene omgeving te zijn. Want we willen in beweging blijven en gelijktijdig die waardevolle omgeving behouden. Dynamiek in een ontspannen groene omgeving.

Om de waardevolle omgeving te kunnen behouden én ruimte te vinden voor verandering moeten we in kleine stappen werken. Dat is grotendeels nu al de praktijk maar soms worden we daar ongeduldig van: we vinden dan dat het te langzaam gaat. Toch weten we ook zeker dat we niet te snel willen veranderen.

Ook met kleine stappen kun je ver komen. Veel projecten van beperkte omvang leiden tot een omgeving met nieuwe kwaliteiten. Grote doelen hoeven we dan ook niet te schuwen.

Door het stapsgewijze als uitgangspunt te nemen kunnen we ook gerust een keer wat verder vooruitkijken. Want we gaan daar toch niet in een keer naar toe. Dat verdere vooruitkijken heeft een eigen rol: als je stap voor stap werkt kun je de richting kwijtraken. Maar die richting kun je vasthouden met een blik op de lange termijn. Je hebt een stip op de horizon nodig en die moeten we ook steeds benoemen. Er komt een lijst van omgevingsprogramma's die al lopen en van omgevingsprogramma's de nog opgestart zouden moeten worden (en die we nu al weten). Dit is zeker geen uitputtende lijst voor de komende 20 jaar. De lijst wordt regelmatig geëvalueerd en waar nodig uitgebreid met nieuwe omgevingsprogramma's.

Wat zijn onze strategische doelen?

De Gemeente Soest heeft zich als Global Goals gemeente verbonden aan de Global Goals van de Verenigde Naties (VN). Middels deze visie dragen wij bij aan de duurzame ontwikkelingsdoelen voor 2016 – 2030.

Ontspannen woon- en werkmilieu (Uitwerking in paragraaf 5.2).

In 2040 zijn er in de gemeente Soest meer woningen dan nu. Tot 2030 ligt de omvang tussen de 0,6% en 1% toevoegingen per jaar. 0,6% is wat we nu doen en 1% is het Nederlandse gemiddelde. Dat zou neerkomen op 100- 200 woningen per jaar in onze gemeente. Deze bandbreedte kan bij elke periodieke actualisatie van de omgevingsvisie opnieuw worden vastgesteld. Daarmee lossen we het regionale probleem niet op maar maken het ook niet groter. Met dit aantal woningen kan de Soester manier van leven, en de huidige gevarieerde bevolkingsopbouw duurzaam behouden worden. En de claim op de (groene) ruimte blijft binnen de perken.

(proces) Om te besluiten welke (on)bebouwde ruimte gebruikt kan worden voor woningen hanteren we een openbare en gemeentebrede selectiemethode waarbij de maatschappelijke waarde van de (on) bebouwde ruimte het uitgangspunt is. We kijken hierbij in de volle breedte naar ver-

dichten en uitleglocaties en ook naar 'rood voor rood' en 'rood voor groen'. Zodra er perspectief is op toekomstige woningbouwlocaties wordt een proces gestart om bredere ambities en doelen te formuleren rondom het thema wonen.

In 2040 is de omvang van onze bedrijfsterreinen even groot als nu. Maar er is nog steeds ruimte voor ondernemerschap, de bestaande terreinen worden intensiever gebruikt. Per hectare zijn er meer arbeidsplaatsen, en meer bedrijven.

Er zijn 7 specifieke gebieden die uitdagen en de gelegenheid geven om elkaar te ontmoeten, waar veel te beleven is, die mooi zijn, en waar meer bezoekers komen. Dat noemen we onze centrumgebieden; het centrum is waar de mensen zijn.

In 2040 reizen we naar verhouding meer met de fiets en het OV en minder met de auto dan nu. Ons mobiliteitsbeleid stuurt daar actief op.

In 2040 zijn onze OV-knooppunten levendiger en ze trekken meer in- en uitstappers. Naast de mobiliteitsfunctie zijn het ook gebieden voor recreëren en ontspannen, wonen en werken.

Soest in beweging (uitwerking in paragraaf 5.3)
Soest in 2040 is de levendige en gevarieerde plaats die het nu is. Er zijn meer woningen (waarvoor ook deels open ruimte is gebuikt), 5 aantrekkelijke ontmoetingsgebieden (centra). Er is meer werkgelegenheid, er wordt er vaker gewandeld en gefietst of met het OV gereisd dan nu en de openbare ruimte wordt veel intensiever gebruikt.

Samen Soesterberg verder versterken (uitwerking in paragraaf 5.4)
Soesterberg is in 2040 gevarieerder en groter, een kern met een nog sterkere eigen cultuur en identiteit.

Proces: we zetten een platform op waarmee we intensief met de samenleving blijven praten over lopende projecten en plannen en waar nieuwe initiatieven worden ingebracht.

Waardevol groen (uitwerking in paragraaf 5.5)
De openbare ruimte in de kernen, groen en verhard, wordt meer gebruikt, is natuurlijker, circulairder en klimaatrobuuster dan nu. De onbebouwde ruimte buiten de kernen (bossen en landbouwgebieden) is natuurlijker en klimaatrobuuster. Delen daarvan worden intensiever gebruikt dan nu, andere delen niet.

Een deel van onze onbebouwde ruimte van nu, is in 2040 in gebruik voor woningbouw.

(proces, zie ook hierboven bij eerste keuze en 5.2)

Ruimte voor recreatie en toerisme (uitwerking in paragraaf 5.6)
In 2040 zijn er meer regionale recreanten dan nu in onze gemeente, vooral meer dan nu in de kernen en in de polder. In de bossen en de natuurgebieden is er een groter verschil dan nu tussen drukke en rustige delen. De impact op de leefomgeving, vooral geluid, is lager omdat we meer sturen op toegankelijkheid voor gemotoriseerd verkeer.

Een groene, bruikbare polder (uitwerking in paragraaf 5.7).
De polder is tot aan de A1 omgevormd tot een agrarisch natuurlandschap. Daarmee kunnen we een alternatief voor de regio bieden voor de bossen en de algemene capaciteit voor recreatie uitbreiden. Duurzame, op de lokale consument gerichte landbouw, is een zo groot mogelijk onderdeel van de bedrijfsvoering van onze agrariërs. Dit doel voor de landbouw geldt ook voor agrariërs buiten het poldergebied. Ruimtelijk is de polder gevarieerder dan alleen veeteelt nu en er zijn veel meer gebruiksmogelijkheden. Denk aan verschillende vormen van recreatie, natuurontwikkeling, zwemplekken of kleine plukbossen.

Proces: dit moet samen met de buurgemeenten en maatschappelijke partijen ontwikkeld worden.

Adequaat reageren op klimaatverandering, mitigatie (uitwerking in paragraaf 5.8A)
Onze bestaande doelstelling voor 2030, 49% CO_2-reductie ten opzichte van het peiljaar 2016, blijft van kracht.

Klimaatbestendige omgeving en toekomstgerichte watersystemen (uitwerking in paragraaf 5.8B)
In 2040 zien we water en klimaataspecten in de volle breedte als een onderdeel van de integrale gebiedsopgave om te komen tot

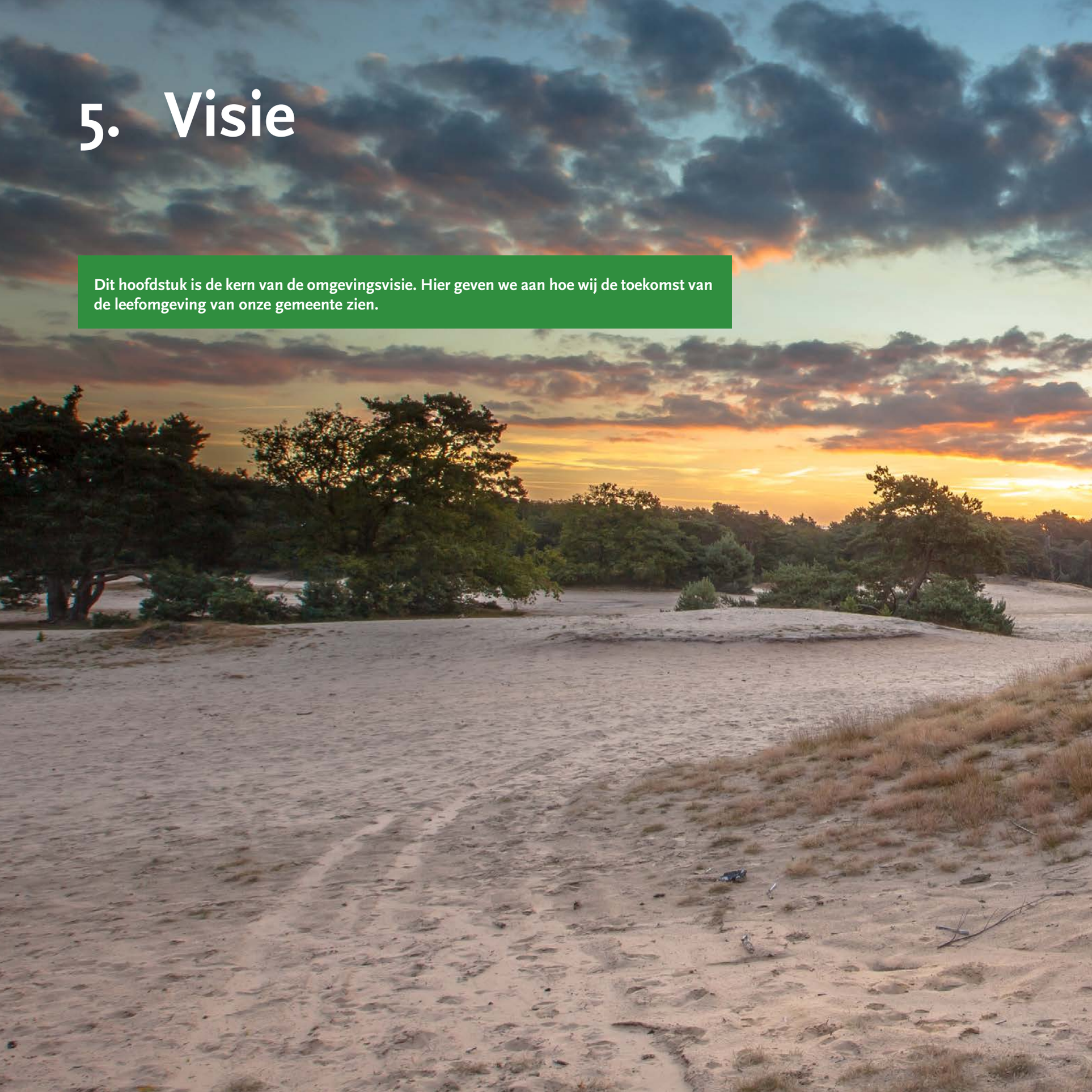
een duurzame en waardevolle leefomgeving. We willen de omgeving en het watersysteem robuuster maken.

Ten behoeve van een gezonde en veilige leefomgeving streven we naar het zo veel mogelijk voorkomen van het contact met afvalwater.

We streven samen met onze inwoners en bedrijven naar een leefbare omgeving, waarin de negatieve gevolgen van klimaatverandering zo veel mogelijk worden beperkt. Dat betekent dat wij streven naar het beperken van maatschappelijke ontwrichting en schade door extreme weersomstandigheden.
In ons streven naar een gezonde leefomgeving dragen wij als gemeente bij aan een watersysteem van goede kwaliteit. Een watersysteem van goede kwaliteit draagt bij aan natuurontwikkeling, landschap en recreatie.

5. Visie

Dit hoofdstuk is de kern van de omgevingsvisie. Hier geven we aan hoe wij de toekomst van de leefomgeving van onze gemeente zien.

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk is de kern van de omgevingsvisie. Hier geven we aan hoe wij de toekomst van de leefomgeving van onze gemeente zien. Die leefomgeving bestrijkt een breed terrein en je kunt er zowel thematisch ('natuur', 'wonen') als gebiedsgericht ('de polder', 'Soesterberg') naar kijken. Alles hangt met elkaar samen. In het vorige hoofdstuk hebben we 7 onderwerpen geïntroduceerd waarbinnen er extra samenhang is. Zo kijken we naar de leefomgeving van onze gemeente, dat is onze lange-termijn agenda. De keuze voor de 7 onderwerpen is daarmee op zich al een vorm van een visie.
De onderwerpen zijn

- Ontspannen woon- en werkmilieu
- Soest in beweging
- Samen Soesterberg verder versterken
- Waardevol groen
- Ruimte voor recreatie
- Een groene, bruikbare polder.
- Adequaat reageren op klimaatverandering

Bepaalde thema's, een thema is bijvoorbeeld natuur, kunnen op verschillende plekken terugkomen. Dat is iets om rekening mee te houden bij het lezen.

Per paragraaf geven we eerst aan wat er speelt, dan volgt de visie voor 2040.

5.2 Ontspannen woon en werkmilieu

Wat speelt er?

We zijn een aantrekkelijke woon- en werkgemeente. Het wonen in de Randstad, de ondernemersgeest, de groene omgevingen binnen en buiten de kernen, de goede autobereikbaarheid, de relatief rustige en schone omgeving, de sociale samenhang, en de maatschappelijke, commerciële en culturele voorzieningen dragen daar allemaal aan bij.
In deze paragraaf bespreken we de thema's die met de bebouwde leefomgeving en het gebruik daarvan te maken hebben. Het is veruit de langste paragraaf van dit hoofdstuk, het gaat over:

- Woningen (bestaand en nieuw)
- Bedrijventerreinen en werken
- Ontmoeten en ontmoetingsplekken (waaronder winkelgebieden, cultuur en samenleven)
- Voorzieningen (zorg, scholen etc.)
- Mobiliteit
- Omgevingskwaliteit (milieu (gezondheid), erfgoed en beeldkwaliteit)

Noot: groen, natuur, en bewegingsbevordering worden besproken bij waardevol groen, paragraaf 5.5.

Wat speelt er: Woningen bestaand en nieuw

Woningmarkt in 2040

Er wordt veel nagedacht over de woningbouw, ook in onze regio zijn we al verschillende jaren betrokken bij visieontwikkeling. We werken bijvoorbeeld aan het 'regionale ontwikkelbeeld' waarin wonen een belangrijke plek heeft. Voor de omgevingsvisie zijn in ieder geval de ruimtelijk meest ingrijpende trends van belang. Daar richten we ons nu op.

De woningmarkt is een regionale markt, voor ons is dat de driehoek 'regio Amersfoort'-Utrecht-Amsterdam. Omdat de woningmarkt regionaal is moet de globale vraag in onze gemeente (die invloed heeft op de 'druk') op dat niveau bekeken worden. Er is jaarlijks structureel een landelijke behoefte aan ongeveer 75.000 nieuwe woningen (45.000 voor de bevolkingsgroei en 30.000 voor de 'woningverdunning') en dit blijft de komende decennia waarschijnlijk zo. Dat is ongeveer 1% van de woningvoorraad, er moet dus ieder jaar 1% toegevoegd worden. In de Randstad ligt de vraag veel hoger dan het gemiddelde. De bevolkingsgroei komt namelijk grotendeels in de Randstad terecht.

Behalve de structurele vraag is er een achterstand. Die achterstand ligt vooral in de Randstad en bedraagt in 2021 zo'n 330.000 woningen. Al met al zou er ongeveer in de Randstad ongeveer 2% per jaar toegevoegd moeten worden om binnen een jaar of acht de achterstanden te halveren.

Landelijk zouden er dan minimaal 110.000 woningen per jaar gebouwd moeten worden. Maar in de praktijk wordt de 75.000 maar net gehaald.

In Soest hebben we de afgelopen jaren zo'n 125 woningen per jaar bijgebouwd, dat is ongeveer 0,6% van onze woningvoorraad. Op zich worden er het meeste woningen in de steden gebouwd en de kleinere kernen kunnen in de luwte van de steden wat minder groeien. Amersfoort heeft een ambitie van zo'n 2% per jaar toevoegingen. Maar daarmee wordt de regionale vraag dus nog niet volledig aangepakt. Als vuistregel kunnen we stellen dat we, als we in de gemeente Soest jaarlijks 1% aan de woningvoorraad zouden toevoegen (ongeveer 200 woningen) we het probleem van de regionale woningmarkt niet groter maar ook niet kleiner maken.

De overheid (in de praktijk de gemeentelijke overheid) heeft het monopolie op het uitgeven van bouwrechten. Daarom is de uitspraak van een gemeente: 'wij bouwen' een juiste uitspraak. Deze uitspraak laat ook zien hoe groot de verantwoordelijkheid van een gemeente is. Als wij geen bouwrechten creëren komen er geen woningen.

Woningen worden landelijk, en ook bij ons, maar mondjesmaat vervangen, in het huidige tempo ongeveer eens in de 400 tot 500 jaar. In de sociale woningbouw ligt dit tempo veel hoger (ongeveer eens in de 100 jaar) terwijl er in de particuliere markt nauwelijks vervanging is. Het merendeel van de woningen is particulier, en van na de tweede wereldoorlog. De achterstallige vervanging groeit snel. Veel woningen zijn technisch en qua duurzaamheid matig. Woningen worden natuurlijk wel continu opgeknapt.

Er zijn ook nog heel veel andere trends in de woningmarkt zoals: een veranderende prijs-kwaliteitsverhouding, veranderingen in de verhoudingen tussen spelers op de woningmarkt (die invloed heeft op de sturingsmogelijkheden voor woningbouw) en verschillende trends die de woningmarkt zelf beïnvloeden (woonwensen, doelgroepen etc). Deze trends spelen binnen de algemene 'koepel' van de aantallen en werken we niet in deze omgevingsvisie uit.

De spanning tussen het bouwen van nieuwe woningen en het behouden van het groen is het belangrijkste vraagstuk in onze gemeente. De landelijke druk op de woningmarkt is bij ons zeer merkbaar. Met name voor starters en voor ouderen die kleiner willen gaan wonen is het lastig een passende woning te vinden. Een langdurig gebrek aan woningen heeft effecten op de bevolkingsopbouw en de voorzieningen. Als er minder dan de 'verdunning' (minder mensen per woning, momenteel landelijk 0,38%/jaar) wordt bijgebouwd krimpt de bevolking. En als woningen erg duur zijn zullen bepaalde groepen weggedrukt worden waardoor bepaalde voorzieningen minder nodig zijn (bijvoorbeeld scholen), andere voorzieningen veranderen en er komen ook weer nieuwe bij. Op dit moment hebben we een bevolkingsprofiel met veel ouderen en redelijk veel gezinnen met kinderen. Dat vinden wij een kernkwaliteit van de gemeente Soest en de opgave voor deze omgevingsvisie is hoe je met woningbouw die opbouw in stand kunt houden en of het wenselijk zou zijn deze nog wat te verjongen.

De behoefte lokaal en regionaal is groter dan wat we kunnen bouwen. In de kern Soest gaat het maar mondjesmaat met woningbouw. Er is een programma van een redelijke omvang maar dat kijkt slechts zo'n 5 jaar vooruit en de uitvoerbaarheid zal zeker geen 100% zijn. Het grootste probleem in de kern Soest op de middellange tot lange termijn is het gebrek aan locaties. Heel veel mensen vinden dat er gebouwd moet worden maar als we ze vragen waar dat dan zou moeten en kunnen, dan weten velen geen enkele plek en er is in ieder geval geen consensus over.

In het participatietraject voor deze visie is het dilemma tussen de groene kwaliteit enerzijds en de behoefte aan woningen anderzijds centraal komen te staan.

Ook 'inbreiding' valt niet altijd mee. Het is vaak duur en een plan moet voldoen aan eisen voor het soort woningen, parkeren, circulariteit, natuurinclusief bouwen, zorg en wonen, groen en beeldkwaliteit. Deze stapeling van eisen kan ervoor zorgen dat het onmogelijk wordt om te bouwen.

In Soesterberg wordt er op dit moment gebouwd als onderdeel van de projecten Hart van de Heuvelrug en Masterplan Soesterberg. In het pakket zit zowel ruimte voor woningbouw als voor bedrijven (o.a. ook de transformatie van Soesterberg noord naar wonen). Er is geen beeld van de woningbouw na de twee genoemde projecten. Wel spelen er nog veel meer bouwprojecten rond Soesterberg, zowel in Zeist, Amersfoort als bij ons (zoals bijvoorbeeld een vernieuwingsopgave van de huurwoningen in Soesterberg en initiatieven langs de Wegh der Weegen).

	Soest	Utrecht (Pr)	Nederland	25.000 - 50	Amersfoort
Groene druk (-14 t.o.v. 15-64 jaar)	26,5	26,3	24,4	25,1	28,1
Grijze druk (65+ t.o.v. 15-64 jaar)	36,7	25,5	29,5	34,7	27,7
Demografische druk (Groene + grijze druk tov 15-64 jaar)	63,2	51,8	53,9	59,8	55,8
Groene druk (-19 t.o.v. 20-64 jaar)	41,9	39,4	37,3	39,2	42,8
Grijze druk (65+ t.o.v. 20-64 jaar)	41,2	28,2	32,6	38,6	30,9
Demografische druk (Groene + grijze druk tov 20-64)	83,1	67,6	69,8	77,8	73,7
Eenheid	%				

Demografische druk (CBS, bewerking door ABF Research)

Huidig beleid

- Het masterplan wonen speelt tot 2025. Daarna moet deze omgevingsvisie perspectief geven hoe verder.
- Soesterberg: Masterplan, Hart van de Heuvelrug met woningbouwopgaves.

Wat speelt er: Bedrijventerreinen en werken

(Lokale) ondernemers zijn belangrijk voor de economie en worden erg gewaardeerd, ondernemers hebben een verbindende rol in de gemeente. Voor ondernemerschap is ruimte nodig. Er is meer vraag naar bedrijventerrein dan aanbod. De bedrijventerreinen zijn momenteel volledig uitgegeven en er is zeer weinig ruimte voor uitbreiding. Daar komt bij dat het aantal kleine bedrijven zeer sterk toeneemt, dat er 'nieuwe sectoren' op bedrijventerreinen gehuisvest worden die een ander type vastgoedvraag kennen en de externe druk op de bedrijventerreinen toeneemt met name door de woningbouwopgave.

In het participatietraject is besproken hoe je bestaande bedrijventerreinen intensiever zou kunnen gebruiken. Daarbij kunnen we

aansluiten op nationale trends in bedrijventerreinen. Daarin zie je dat er aan de ene kant geautomatiseerde 'megahallen' komen en aan de andere kant gevarieerde multifunctionele terreinen met verblijfskwaliteit. Vooral de tweede trend biedt ruimte om je meer dan nu te richten op 'arbeidsplaatsendichtheid'.
Een verandering in ruimtegebruik maakt dat er een veranderende vraag is naar de manier waarop onze bedrijventerreinen in de toekomst functioneren. Het veranderende ruimtegebruik komt o.a. door de toename van ict en de gebruiksmogelijkheden ervan, automatisering en robotisering. Ook trends zoals gebruik en inzet van duurzame, circulaire en ambachtelijk productiemethoden en technologieën maken dat het ruimtegebruik van bedrijven verandert. Er is een trend waarin grote bedrijven steeds groter worden maar tegelijkertijd ook steeds meer kleinere bedrijven zich ontwikkelen of ontstaan.

Voor Soesterberg is de voorgenomen ontwikkeling van defensie op het terrein rond het Zeisterspoor van belang, er zal daardoor veel meer bedrijvigheid komen in het gebied als geheel.

Huidig beleid
Er is momenteel geen beleid voor bedrijventerreinen.

Wat speelt er: Ontmoeten en ontmoetingsplekken (waaronder winkelgebieden, cultuur, sport en samenleven)

Door de bijzondere kenmerken van de gemeente liggen plekken waar je een 'centrumgevoel' kunt hebben verspreid. Vooral in de kern Soest speelt dit al jaren.

In de participatie werd duidelijk dat de inwoners van onze gemeente zich de verspreiding van centrumplekken ook realiseren. In de kern Soest is dit sowieso een langjarige discussie. Velen voelen zich comfortabel bij de uitspraak: 'het centrum is waar de mensen zijn'.

We hebben in Nederland een traditie om detailhandel en horeca 'in te zetten' om een centrumgevoel te maken. En dat was ook logisch want uiteindelijk gaat het er bij het centrumgevoel om dat er veel mensen bij elkaar zijn, en als je die mensen bij elkaar hebt dan liggen er ook commerciële kansen. Daarmee kon je een zelfversterkend proces op gang krijgen: trek met winkels mensen naar een gebied en creëer een centrumgevoel waardoor er nog meer mensen komen, waardoor er meer commerciële kansen liggen waardoor.....

Wij proberen al jaren, met matig succes, om bezoeker van de bossen in onze gemeente ook naar onze centra te krijgen.

Er zijn ten minste 3 trends die invloed hebben op die centrumbeleving en die een nieuwe benadering nodig maken. Ten eerste neemt de omvang van de fysieke detailhandel sterk af door de afvloeiing naar internet. Wat er overblijft is gericht op beleving. Dat zie je zowel in de combinatie van een fysieke winkel met een internetkanaal ('multi-channeling') als in de combinatie van de winkel met horeca en/of cultuur ('blurring'). Ten tweede wordt de horeca als 'publieke huiskamer' steeds belangrijker. Verwacht wordt dat de snelle groei van het afgelopen decennium wel wat zal afnemen, de focus zal meer komen te liggen op kwaliteit, beleving, specialisatie. Ten derde komen we steeds meer af op evenementen en die evenementen worden steeds vaker op bijzondere plekken georganiseerd, of het nu gaat om muziek, kunst- en cultuur, 'interest-events', sport. Steeds meer worden dit soort evenementen gemengd met andere functies en op de meest onverwachte plekken georganiseerd (muziek op een boot op de Eem bijvoorbeeld).

Deze processen vinden op alle plekken plaatst waar mensen zich verzamelen, bij scholen, bij sportparken, bij buurtwinkelcentra, bij cultuurcentra en andere plekken waar veel mensen elkaar dagelijks ontmoeten. Maar centrumplekken noemen we de plekken waar de hele gemeenschap komt en die ook bezoekers van buitenaf trekken of kunnen trekken. Als je er zo naar kijkt dan hebben we in Soest 5 en in Soesterberg 2 plekken met 'centrumpotentieel' (dus waar ontmoeten centraal staat) voor de hele kern

- Het winkelgebieden Van Weedestraat
- Het winkelgebied Soest Zuid
- Oud Soest/station Soest
- De Zuidelijke Eng
- De Dalweg (het visiegebied)
- Winkelgebied de Rademakerstraat
- De rand van Soesterberg met de Vliegbasis

De opgave is om het potentieel van deze gebieden passend te ontwikkelen. Met passend

wordt bedoeld dat de plekken nu al in gebruik zijn en ontwikkeling daarom aan moet sluiten bij de huidige gebruikers/bewoners van deze gebieden. Voor de winkelgebieden geldt dat er in de kern Soest een breed aanbod aan winkels en dit wordt gewaardeerd. In Soesterberg is het aanbod juist beperkt. De opgave daar is hoe het aanbod zich nog kan aanpassen aan de groeiende kern.
De gemeente Soest is een gemeente met een bloeiend cultureel leven (kijk op https://omgevingsvisiesoestensoesterberg.nl/Algemeen/Paginas-uit-het-veld en klik op 'cultuur en sociaal'). Culturele activiteiten en kunst- en cultuur in het algemeen zijn in de gemeente als geheel, een gewaardeerd onderdeel van de woon- en leefkwaliteit. In een deel van de sector zelf zijn er vragen over de maatschappelijke interesse die er voor deze sector is, is de bijdrage van de sector wel zichtbaar genoeg? Wat zichtbaar is, is dat velen zich bewust zijn van deze sector in de gemeente. Het Soestergilde bijvoorbeeld is een van de hoofdkenmerken van Soest en velen kennen het openluchttheater Cabrio (er zijn veel meer voorbeelden).

Maar soms is het een soort vanzelfsprekende kwaliteit van de gemeente. En inderdaad kun je je dus de vraag stellen of dit wel voldoende expliciet zichtbaar is en, in het kielzog van die vaag, of er het maximaal mogelijke mee gedaan wordt. Die vraag kan ook naar de sector zelf worden teruggelegd: aangezien beleving en ontmoeting hoofdtrends in de samenleving zijn, liggen er echt grote mogelijkheden.

Huidig beleid
- Voor de winkelgebieden is er het Retailbeleid 2016-2026
- Op het gebied van cultuur is er de Cultuurvisie 2016-2020

Wat speelt er: Voorzieningen (zorg, scholen etc.)

Noot: sport bespreken we bij waardevol groen.

Maatschappelijke organisaties uit een breed veld willen elkaar (nog) meer opzoeken en samenwerken. Er is een sterke dynamiek is, steeds zijn er nieuwe mogelijkheden en verdwijnen oude gewoontes.
In het geval van onze gemeente (in beide grote kernen dus) is vooral het delen van ruimtes door veel maatschappelijke groepen en organisaties op de agenda gezet. Dit is onder andere het gevolg van een grote druk op de ruimte waardoor er weinig ruimte beschikbaar is. Daarnaast, en even belangrijk, wordt het delen van ruimtes ook als een kans gezien. Het is makkelijker om samen te werken en je kunt 'dieper in de wijk te zitten'. Men vindt het belangrijk om te weten wat de positie van de gemeente is. Zo willen organisaties meer ondernemersruimte. Daarvoor hebben ze soms de gemeente als partner nodig omdat ze zelf wettelijk te nauw begrensd zijn. En ook bij het delen van ruimtes heeft de gemeente een rol.

Huidig beleid
We hebben het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) 2021-2035 gemeente Soest vastgesteld. De hoofdlijn daarvan is dat we streven naar integrale kindcentra die in de wijk een centrale plek hebben. Daarbinnen kunnen scholen en gerelateerde functies als dagopvang gecombineerd zijn. Scholen en hun buitenruimte hebben een nadrukkelijke buurtfunctie en zijn op zoek naar manieren om die verder in te vullen.

Wat speelt er: Mobiliteit in de kernen

In de kern Soest speelt op termijn, en nu soms ook al het probleem van de bereikbaarheid. Dat is een grote beperking voor verdere woningbouw. 'Inbreidingsprojecten' vragen ruimte op de beschikbare infrastructuur maar het systeem wordt niet vergroot. En op een gegeven moment loopt het dan vast. De inschatting is dat dit in de komende jaren snel een steeds groter knelpunt zal worden en beperkingen zal opleveren. Zonder aanpassingen in het wegennet kan Soest op een gegeven moment niet meer groeien. Daarbij maakt het niet uit of de ontwikkeling binnen de bebouwde kom of erbuiten is.

Een alternatief kan zijn om de auto minder te gebruiken, fors te investeren in andere vormen van vervoer, nieuwe woningen te bouwen op OV-locaties en autogebruik met bijvoorbeeld parkeertarieven te ontmoedigen.
De vervoerwaarde van de spoorlijn in Soest is laag (elk half uur een trein en dan in Baarn overstappen). De verbinding staat vanwege het lage aantal reizigers onder druk. De auto is in de regio in de meeste gevallen (veel) sneller dan de bus en de trein. Daarom is het openbaar vervoer in zijn huidige vorm geen volwaardig alternatief voor de auto. Hoe borg je een duurzaam behoud van de

spoorlijn door Soest? Het is geen vanzelfsprekendheid dat deze zal blijven en hoe benutten we de capaciteit hiervan beter?

Beide kernen zijn voornamelijk gericht op autogebruik. Zowel op het gebied van klimaat als op het gebied van gezondheid is het beter om de auto wat vaker te laten staan en de fiets te pakken. Hoe stimuleren we inwoners om vaker de fiets te pakken?

Wat zijn de ontwikkelmogelijkheden in de Birkt? De Birkstraat is een hoofdverbinding van de kern Soest en daarom willen we er zo weinig mogelijk aansluitingen aan hebben. Een goede oplossing voor de wegenstructuur verbetert de mogelijkheden van Soest en het gebied de Birkt. Een vergelijkbare vraag speelt bij de Amersfoortsestraat. Daar zijn erg veel ontwikkelingen en die kunnen niet allemaal aangesloten worden.

Verkeersveiligheid op hoofdwegen staat ter discussie. Deze wegen zijn niet volledig ingericht volgens de principes van een Duurzaam Veilig verkeer. De vele inritten met slecht zicht, geparkeerde auto's langs 50 km/h wegen, de veiligheid van fietsers op rotondes en de positie van de speed pedelec vragen om antwoorden. Gaan we in de kern Soest ook mee in de landelijke opgave van 30 km/h als standaard binnen de bebouwde kom? In Soesterberg doen we dat al. En wat betekent dat voor het verkeer door woonwijken als de hoofwegen niet meer sneller zijn? Als we sterker gaan inzetten op voorzieningenclusters, bijvoorbeeld voor scholen, dan moeten we daar een passende infrastructuur bij hebben.

Huidig beleid
Gemeentelijk Verkeers- en vervoersplan: "We hanteren de uitgangspunten van een Duurzaam Veilig Wegverkeer. Dat houdt in dat de verkeersomgeving zó is ingericht, dat er geen ernstige ongevallen kunnen gebeuren. En dat als er tóch een ongeval plaatsvindt, de ernst van de afloop beperkt blijft."

Wat speelt er: Omgevingskwaliteit (milieu, gezondheid , erfgoed, beeldkwaliteit, veiligheid)
Noot: groen, natuur, en bewegingsbevordering worden besproken bij waardevol groen.

Erfgoed
Soest is een gemeente met een rijke en gevarieerde historie. Uit alle perioden van de geschiedenis zijn er wel overblijfselen. Veel van onze inwoners zijn in de geschiedenis geïnteresseerd zoals de Historische vereniging Soest en Soesterberg.

Waar moet je aan denken bij onze cultuurhistorie? Bijvoorbeeld de duinen die een overblijfsel en onbedoeld effect zijn van een oud landbouwsysteem, de Wegh der Weegen die tussen Amersfoort en Utrecht ligt, de vorm van Soest aan de rand van de Soester Eng, de Eem, de vaarontginning van Wieksloot en natuurlijk diverse gebouwen en ensembles van gebouwen zoals Oud Soest. Daarnaast hebben we jong erfgoed als de gebouwensembles van de voormalige vliegbasis en de Windhond. Erfgoed van na 65 is niet geïnventariseerd en heeft geen beschermde status. Dit erfgoed verdwijnt erg snel in verband met nieuwe ontwikkelingen/inbreiding.

Vanwege de gelaagdheid en diversiteit van onze cultuurhistorie werkt een 'beschermingsregime' niet goed. De waarde van historische kwaliteiten is vaak pas te bepalen in de onderlinge samenhang van ondergrond, ontginning, objecten en beeld.

Bij de ontwikkeling van nieuwe plannen is het realiseren van een goede beeldkwaliteit belangrijk. Iedere nieuwe ontwikkeling is een kans om onze leefomgeving beter te maken maar ook een bedreiging om iets van waarde weg te halen. Cultuurhistorie speelt vaak een belangrijke rol in beeldkwaliteitsdiscussies. Het kan inspiratie bieden voor het nieuwe, maar de cultuurhistorie kan ook een dwangbuis zijn die in de weg staat van nieuwe kwaliteit.

Huidig beleid
Op het gebied van erfgoed is er de Erfgoedverordening gemeente Soest 2014. Hierin staat beschreven hoe om te gaan met monumenten en beschermde dorpsgezichten. Verder is ook de archeologische beleidsadvieskaart opgenomen in deze verordening. Er is geen aanvullend beleid op het gebied van cultuurhistorie. Er zijn wel cultuurhistorische inspiratiekaarten gemaakt, maar deze zijn niet opgenomen in beleid.

Milieu en gezondheid
Noot: Het bevorderen van beweging bespreken we bij waardevol groen, de gezonde leefomgeving op deze plek.

Ten aanzien van de gezonde leefomgeving heeft een gemeente een beperkte invloed. Maar soms kunnen we wel wat doen aan de luchtkwaliteit en het geluid. De lucht in de kern Soest is, als het gaat om vervuiling door verkeer en bedrijven, relatief goed, en in Soesterberg matig. Vooral de afstanden tot snelwegen en vervuilende bedrijven zijn daarbij bepalend.

Onlangs is gebleken dat particuliere houtstook een veel grotere bijdrage aan de luchtvervuiling levert dan gedacht. Landelijk gezien bijna net zoveel als het verkeer. Luchtvervuiling is een serieus probleem voor de gezondheid. Particuliere houtstook is daar een onderdeel van. De Omgevingswet vraagt ons gezondheid expliciet mee te nemen in onze afwegingen. Wij staan dan ook voor de vraag of, en onder welke voorwaarden, we houtstook willen blijven toestaan. Een wettelijk kader voor interventies ontbreekt vooralsnog.

Ook voor geluid geldt dat de situatie in Soest beter is dan in Soesterberg. In het participatietraject is getoetst hoe belangrijk deelnemers dit aspect vinden. En er is weinig over naar voren gebracht. In het algemeen is er in het land in het afgelopen jaar meer aandacht voor de geluidsoverlast van motoren, quads ed. Door corona zijn mensen meer buiten en valt die vorm van overlast meer op. Maar de bewoners hebben geen 'hotspots' van overlast aangegeven (uitzondering KLM-flats aan de Koningsweg).

Veilige leefomgeving
Noot: Waterveiligheid bespreken we in paragraaf 5.8B.

Samen met de veiligheidsregio, omgevingsdienst en overige partners draagt de gemeente zorg voor een veilige fysieke leefomgeving. De keuzes die gemaakt worden voor inrichting en het gebruik van de ruimte en de bouwwerken daarin hebben immers invloed op de mate waarin mensen worden blootgesteld aan de effecten van ongevallen en rampen en het risico dat zij hierbij lopen. Samen met de partners van de gemeente worden veiligheidsrisico's zo veel mogelijk voorkomen of beperkt.

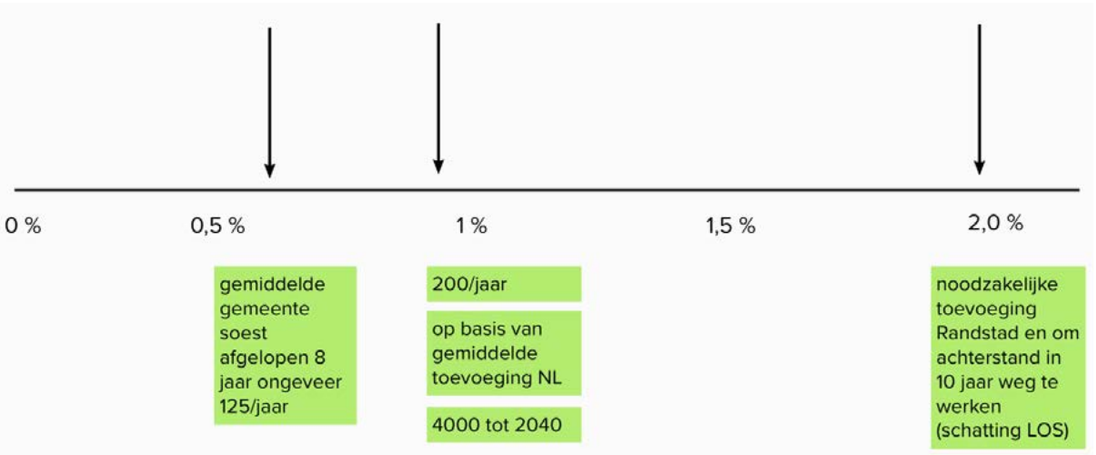
Wat willen we?

- Woningen bestaand en nieuw
- Bedrijventerreinen en werken
- Ontmoeten en ontmoetingsplekken (waaronder winkelgebieden, cultuur en samenleven)
- Voorzieningen (zorg, scholen etc.)
- Mobiliteit
- Omgevingskwaliteit (groen, milieu (gezondheid), erfgoed en beeldkwaliteit)

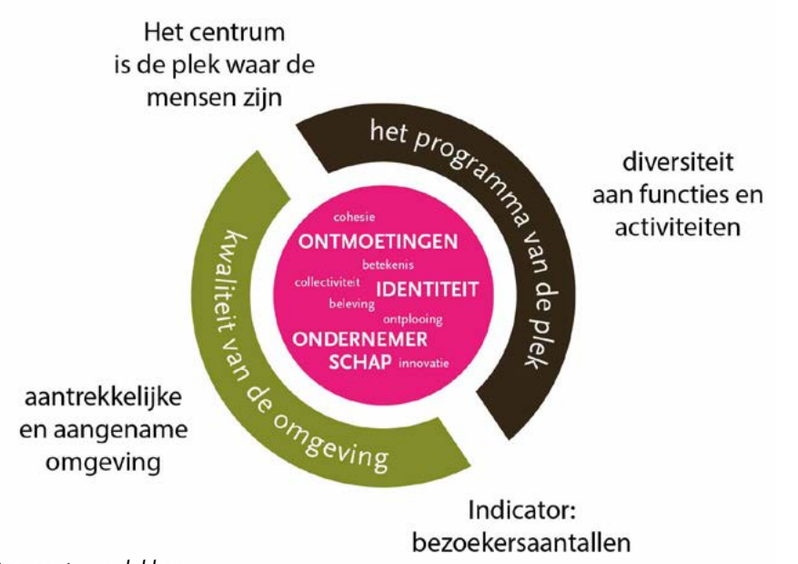
In 2040 zijn we meegegroeid met Nederland. We hebben adequaat op de belangrijkste trends gereageerd en onze kernen op tijd en adequaat omgebouwd. Gelijktijdig hebben we de ontspannen leefwijze en de groene omgeving behouden. Dat is gelukt door de ombouw op onze eigen wijze te doen.

Woningen

In 2040 zijn er meer woningen in onze gemeente. Tot 2030 wordt daarom ieder jaar tussen de 0,6% en 1% (het landelijk gemiddelde) bijgebouwd. Dat zijn er tussen de 125 en 200 per jaar in de gemeente. Deze bandbreedte kan bij elke (periodieke) actualisatie van de omgevingsvisie opnieuw worden vastgesteld. Met deze woningen, en de keuzes voor de types hebben we de bevolkingssamenstelling van 2021 in hoofdlijnen in

Percentage groei woningvoorraad per jaar

Componenten centrumplekken

stand weten te houden (ondanks vergrijzing ook een behoorlijk percentage gezinnen).

(proces) Om te besluiten welke (on)bebouwde ruimte gebruikt kan worden voor woningen hanteren we een openbare en gemeentebrede selectiemethode waarbij de maatschappelijke waarde van de (on) bebouwde ruimte het uitgangspunt is. We kijken hierbij in de volle breedte naar verdichten en uitleglocaties en ook naar 'rood voor rood' en 'rood voor groen'. Zodra er perspectief is op toekomstige woningbouwlocaties wordt een proces gestart om bredere ambities en doelen te formuleren rondom het thema wonen. De vormgeving van dit proces wordt verder uitgewerkt in een opdracht voor een omgevingsprogramma.

Tussen 2021 en 2040 zijn er jaarlijks 50 particuliere woningen gesloopt en weer herbouwd, vaak wat groter dan ze eerst waren. Een deel van de nieuwe woningen is op deze wijze toegevoegd aan bestaande woningen.

Momenteel adviseren wij ontwikkelaars en initiatiefnemers om de lat met betrekking tot duurzaam en toekomstbestendig bouwen hoger te leggen dan wettelijk bepaald. Wij volgen de landelijke en regionale ontwikkelingen om dit in de toekomst te kunnen borgen.

Bedrijfslocaties

In 2040 hebben we dezelfde bedrijfslocaties als in 2021, behalve in Soesterberg waar het masterplan is uitgevoerd en een deel verplaatst is. De totale omvang van bedrijfslocaties is gelijk aan nu.

Vooral de oudere terreinen (zoals Soestdijkse Grachten) zien er anders uit en hebben meer arbeidsplaatsen en vestigingen per ha dan nu. We zetten in op klimaatneutrale bedrijventerreinen waarin optimaal gebruik wordt gemaakt van de beschikbare ruimte, onderlinge netwerken, reststromen, mogelijkheden voor lokale opwekking van stroom (zoals zonnepanelen op dak) en kwalitatief hoogwaardig groen. De gemeente probeert waar mogelijk circulaire bedrijvigheid te stimuleren. De ruimte wordt intensiever benut door het stimuleren van mogelijkheden voor gestapeld ruimtegebruik en de ruimte voor parkeren te verkleinen zonder dat er parkeerplaatsen verloren gaan of parkeerproblemen ontstaan.

Het bedrijventerrein Soesterberg-Noord heeft plaatsgemaakt voor woningbouw. De bedrijven die hier zaten zijn verplaatst naar een andere locatie.

Ontmoeten en centrum

In 2040 kent Soest 5 en Soesterberg 2 ontmoetings/centrumgebieden op kernniveau

- Winkelgebied Van Weedestraat
- Winkelgebied Soest Zuid
- Oud Soest/station Soest
- De Zuidelijke Eng
- De Dalweg (het visiegebied)
- Winkelgebied de Rademakerstraat
- De rand van Soesterberg met de Vliegbasis

Dat zijn de centrale plekken waar de inwoners elkaar in de openbare ruimte ontmoeten. Deze plekken trekken eigen bewoners en recreanten uit de regio, veel meer dan nu. Iedere plek heeft een eigen mix van functies (winkels, horeca, wonen, groen, architectuur, kunst- en cultuur, bewegingsmogelijkheden). Er zijn meer ontmoetingen, een sterker gevoel van identiteit en er is meer ondernemerschap.

Voorzieningen

(Noot: voor scholen vatten we hier het IHP in een visiebeeld) In 2040 zit de helft van de basisscholen en het Griftlandcollege in een nieuw gebouw. Die gebouwen zijn ruim en flexibel en worden door verschillende organisaties gebruikt. In de meeste zit in ieder geval één hele school. Vaak zit er nog een tweede bij en worden er samen met andere scholen speciale lessen gegeven. Natuurlijk heeft de BSO er een plek en op twee plekken zit de buurtcoach ook in het gebouw. De scholen en bijbehorende buitenruimtes heb-

ben daardoor hun buurtfunctie nog verder versterkt.

De binnensportaccommodaties zijn bereikbaar voor het onderwijs en worden multifunctioneel gebruikt door de sportverenigingen. De binnensportaccommodaties voldoen in 2040 aan de vraag van sport en onderwijs, zowel functioneel als in capaciteit.

Elders zien we dat maatschappelijke (zorg) organisaties over een breed pallet elkaar gevonden hebben in gedeelde gebouwen die verspreid door de wijken staan. Er is meer samenwerking tussen de organisaties. Organisaties hebben meer eigen uitvoeringsruimte. De positie en rol van de gemeente ten opzichte van maatschappelijke partijen is verduidelijkt.

In Soesterberg zijn er veel nieuwe voorzieningen bij gekomen waardoor de voorzieningen passen bij de bevolkingsomvang.

Mobiliteit

In 2040 wonen er meer mensen dan nu in de gemeente, zijn er meer regiorecreanten en zijn er meer arbeidsplaatsen op onze bedrijventerreinen. Er werken meer mensen thuis, maar er is toch meer mobiliteit.

Er zijn meer multimodaliteit voorzieningen (aansluiting vervoersvormen) en het verkeer stroomt beter door.

Toelichting
De opgaven voor wonen, werken en recreëren gaan hand in hand met het werken aan een goede bereikbaarheid. De aanpak is verbetering, aanpassing en (waar nodig) uitbreiding van het mobiliteitssysteem voor alle modaliteiten.

Een groter deel van de mobiliteit zit in de eerste stappen van het STOMP principe. Eerst stappen (lopen), dan trappen (fietsen), dan openbaar vervoer, vervolgens slimme nieuwe mobiliteitsconcepten (mobility as a service) en tot slot de privéauto.

- Er is procentueel minder autobezit, we maken veel meer gebruik van deelauto's en andere mobiliteitsdiensten.
- De openbare ruimte is comfortabeler voor voetganger en de fietser
- In 2040 hebben we veel meer fietsinfrastructuur met snelfietsroutes naar Amersfoort, Hilversum en Utrecht en voldoende stallingscapaciteit voor fietsen bij voorzieningen, winkels en stations.
- De stations zijn belangrijke OV-knooppunten, reizigersaantallen zijn zo gegroeid dat de toekomst van de spoorlijn door Soest gewaarborgd is.
- Soesterberg is aangesloten op hoogwaardig openbaar vervoer tussen Amersfoort en Utrecht.
- Vraag en aanbod naar parkeerplaatsen zijn in balans. Waar we geen ruimte hebben voor extra parkeerplaatsen is de vraag beperkt door vergunning parkeren of betaald parkeren.

In 2040 zorgen ontwikkelingen in dataverwerking (big data), zelfrijdende auto's, automatisering in verkeers- en mobiliteitsmanagement en nieuwe mobiliteitsdiensten ervoor dat we de openbare ruimte dynamischer kunnen gebruiken. Verkeerslichten prioriteren met connected-voertuigen de belangrijkste doelgroepen en sturen deze vanuit een regionale verkeerscentrale over het beschikbare netwerk. Dat kan elke dag een andere doelgroep en een ander netwerk zijn. Het recreatieve autoverkeer wordt met Smart mobility nog meer dan nu opgevangen op TOP's.

Iedereen kan zich ongeacht de modaliteit die hij of zij kiest, veilig van A naar B bewegen. Het aantal verkeersslachtoffers is in 2040 naar nul teruggebracht.

De Birkstraat en de Amersfoortsestraat hebben primair tot doel verkeer te laten doorrijden. Dit zijn in 2040 nog meer de toegangswegen geworden die Soest en Soesterberg bereikbaar maken. Voor de Birkt is een gebiedsplan gemaakt. Via de Birkstraat zijn veel meer autobewegingen mogelijk (van 20.000 naar 25.000), waarbij de percelen langs deze weg op een veilige manier worden ontsloten en hier ook weer ontwikkelmogelijkheden ontstaan.

Omgevingskwaliteit

We willen ons erfgoed beschermen. Cultuurhistorie is samen met natuur en beeldkwaliteit een aspect dat zichtbaarder, herkenbaarder is geworden in ontwikkelingen. Hierbij willen we ook aandacht geven aan jong erfgoed.

Proces: cultuurhistorie, natuur en beeldkwaliteit worden ingezet om ontwikkelingen een bij de gemeente Soest passende richting uit te sturen. Ze worden niet als rem op ontwikkeling gebruikt.

In 2040 is de luchtkwaliteit beter dan nu en is er minder geluid. Houtstook is sterk afgenomen. Het verkeer is, vooral in de kernen, veel stiller en ook schoner (elektrisch vervoer voor alle modaliteiten). Bedrijfsprocessen zijn schoner en stiller (veel processen zijn geëlektrificeerd). Langs de gemeentelijke wegen waar veel woningen al een hogere geluidwaarde ondervinden op basis de huidige wetgeving, zal in het omgevingsplan deze geluidwaarde worden opgenomen. Waar mogelijk zullen op bepaalde plekken ook lagere waarden overwogen kunnen worden en opgenomen worden in het omgevingsplan.

De gemeente Soest wil een gezonde en veilige fysieke leefomgeving bieden aan haar inwoners en bezoekers. Samen met haarpartners draagt de gemeente zorg voor een ruimtelijk ordeningsproces waarin in een vroegtijdig stadium, vanaf de eerste initiatieven, veiligheidsaspecten worden meegewogen. Hoewel absolute veiligheid nooit haalbaar is, vindt de gemeente Soest het belangrijk dat er een transparante afweging wordt gemaakt tussen veiligheid en andere maatschappelijke belangen.

Voor zover mogelijk worden risicobronnen en –ontvangers zo veel mogelijk van elkaar gescheiden. In het proces vanaf de keuzes voor de inrichting van de ruimte tot en met de realisatie van bouwwerken en het gebruik hiervan zijn veiligheidsaspecten continu een thema. Hierbij is expliciet aandacht voor zowel het voorkomen en beperken van veiligheidsrisico's als het bestrijden van branden, rampen en crisis in de zin van de Wet veiligheidsregio's en de zelfredzaamheid van mensen die aan deze veiligheidsrisico's zijn blootgesteld. Onder meer de volgende fysieke veiligheidsthema's worden beschouwd: natuurbranden, milieuadaptatie (hittestress en wateroverlast), externe veiligheid (of gebruik, opslag en vervoer van gevaarlijke stoffen), uitval vitale infrastructuur (elektriciteit, telecommunicatie en ICT), evenementen, bluswatervoorzieningen en bereikbaarheid voor hulpdiensten.

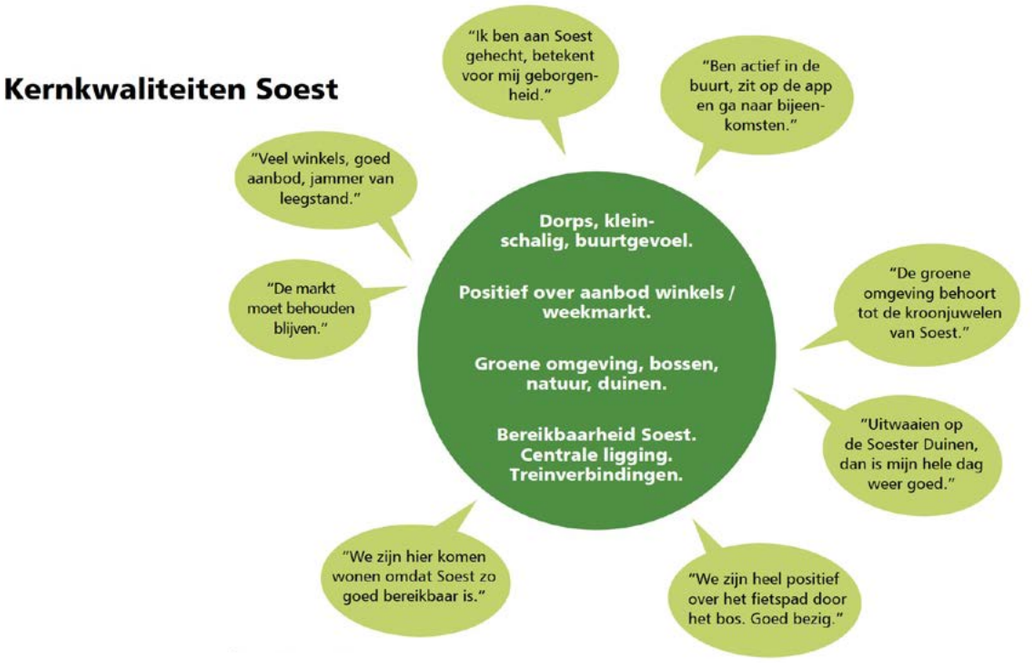
Door de openbare ruimte adequaat in te richten, te beheren en te onderhouden dragen we ook zorg voor een veilige leefomgeving. Dan gaat het bijvoorbeeld om veilige infrastructuur zonder gaten in de weg, op tijd snoeien of vervangen van bomen, en adequaat beheer van onze riolering.

De gemeente Soest stelt zich tot doel deze risico's in samenwerking met de veiligheidsregio en overige partners te beperken voor zover dit redelijkerwijs mogelijk is.

Voormalig station Soestduinen, voorbeeld locatie waar cultuurhistorie, natuur en beeldkwaliteit samenkomen

5.3 Soest in beweging

Wat speelt er?

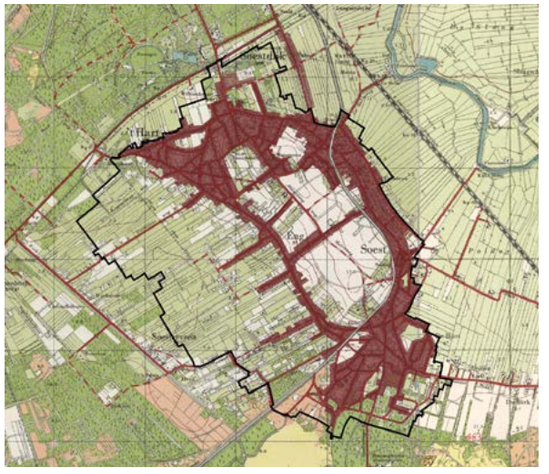
De kernkwaliteiten van de kern Soest zijn in het beeld hiernaast aangegeven.

Soest is tot de jaren 60 grotendeels 'organisch' gegroeid langs wegen en paden over, langs en vanaf de Eng. Veel kwaliteiten van Soest volgen op deze groeiwijze. Soest heeft bijvoorbeeld verspreide 'centrumplekken' die identiteit geven. Belangrijkste zijn de twee winkelcentra, Oud Soest rond de kerk en de Zuidelijke Eng die inmiddels een bijzondere groene plek in de kern is geworden.

De woongebieden en de centrale plekken zijn hierdoor erg divers en gericht op verschillende functies en economische activiteiten. De verspreiding van dergelijke plekken enerzijds en de samenhang die door de Eng wordt gegeven maakt van Soest ruimtelijk een heel bijzondere kern. De groeiwijze van de kern heeft ook invloed op het groen, en de beleving daarvan, in het dorp. Door de organische groei ontstaan er 'reststukjes' in de verkaveling waar bijvoorbeeld vaker dan normaal een boom oud kan worden.

Bebouwing kern Soest op de hoogtekaart (Bron: AHN3 en kaartlaag BAG panden)

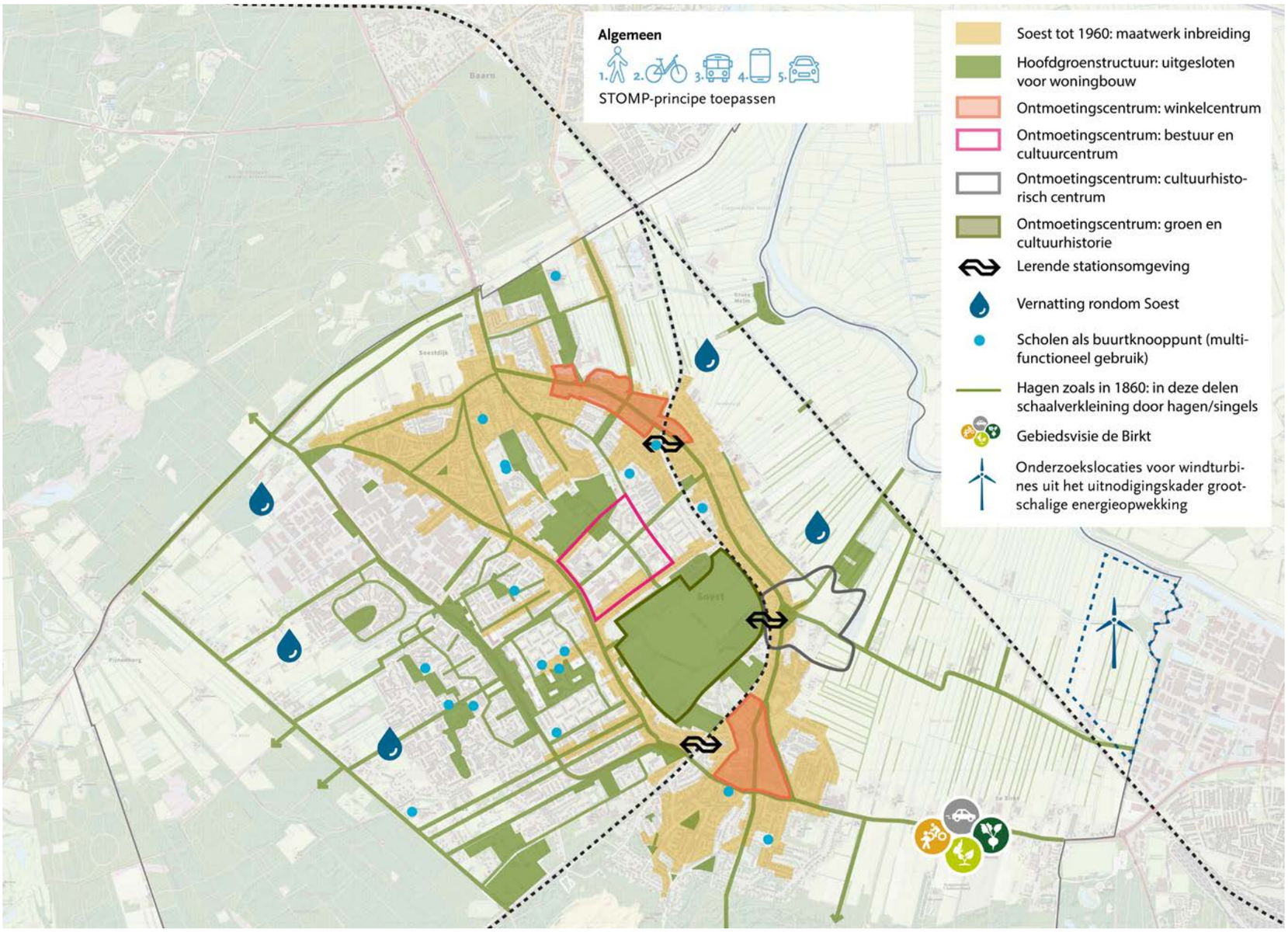

Groei van de kern Soest tot 1960 (Bron: op basis van topotijdreis.nl)

De vraag in hoeverre dat je een 'eenduidig' centrum zou moeten kunnen en willen hebben is een onderwerp dat uitgebreid is besproken met inwoners. De uitkomst daarvan is dat 'het centrum de plek is waar de mensen zijn'. Vanuit die manier van denken kun je zeggen dat de opgave is om de belevingswaarde van kansrijke ontmoetingsplekken verder te ontwikkelen. We werken momenteel aan de visie voor de Dalweg. Dit gebied zal een nieuwe, en extra centrumplek worden.

In het participatietraject is onderzocht of we, meer dan nu, wijkgericht moeten gaan werken. De uitkomst daarvan is niet eenduidig, het hangt van het onderwerp en de wijk af. Dit is, gezien de ontstaanswijze van de kern ook logisch. Misschien maar de helft van de kern bestaat uit herkenbare wijken. Wijkgericht werken hoeft geen algemeen sturingsprincipe te zijn, maar de samenwerking met de bewoners zou wel structureler georganiseerd moeten worden.

Wonen in de gemeente Soest is 'verbonden' wonen. In de kern Soest is de lokale verbondenheid heel sterk, denk aan de middelbare school (die voor een groot deel door Soester leerlingen wordt bezocht), de culturele activiteiten en de voorzieningen. Een flink deel van de inwoners woont een leven lang in de kern waar niet zelden ook hun ouders en kin-

Visiekaart keuzes voor de kern Soest

deren wonen. Deze situatie leidt niet tot gevoelens van uitsluiting voor mensen die 'van buiten komen', (dergelijke geluiden hebben we niet opgevangen in de participatie). Wel is het onvermijdelijk dat door deze sociale kenmerken oude structuren (sportverenigingen bijvoorbeeld) soms lastig aan te passen zijn.

Er is een groot werkgebied in de kern, de Soestdijkse grachten. In de participatie is er intensief discussie gevoerd over de toekomst van dit terrein. Algemene wens is dat bestaande bedrijventerreinen behouden blijven, intensiveren maar minder 'uitstoot' hebben.

Wat willen we?

De algemeen lijn is: Soest in 2040 is de levendige en gevarieerde plaats die het nu ook al is. Er zijn meer woningen (waarvoor ook deels open ruimte is gebuikt), 5 aantrekkelijke ontmoetingsgebieden (centra). Er is meer werkgelegenheid, er wordt er vaker gewandeld en gefietst of met het OV gereisd dan nu en de openbare ruimte wordt veel intensiever gebruikt.

Specifieke keuzes voor Soest die nog niet in de andere paragrafen zijn aangegeven:

Voor de ontmoetings (centrum)plekken

1. In de Van Weedestraat en Soest-Zuid zijn met winkels en horeca (met 'blurring' en 'multichanneling) de bezoekersaantallen op hetzelfde peil als nu. De programmering is verbreed.
2. De Soestereng is in 2040 een gemeentebrede, en zelfs regionale, ontmoetingsplek. Met een bijzonder combinatie van natuur, landbouw, historie en cultuur. De bezoekersaantallen (wandelaars en fietsers) zijn veel hoger. In de 'skyline' zijn enkele objecten toegevoegd.
3. Oud Soest, tot station Soest, is een primair op de voetganger en fietser gericht gebied, de auto is te gast. De functionele invulling is nu nog niet duidelijk (moet volgen uit proces)
4. Voor de Dalweg wachten we nu nog af wat het proces oplevert.

In de Birkt is er meer recreatie. De natuurverbinding tussen de bossen en de Eem is sterker. (zie ook bij de polder). De bereikbaarheid is onafhankelijk van de Birkstraat geregeld.

Uitsnede ' skyline' vanaf de Soestereng

Torenstraat in Oud Soest momenteel voornamelijk ingericht op autoverkeer

5.4 Samen Soesterberg verder versterken

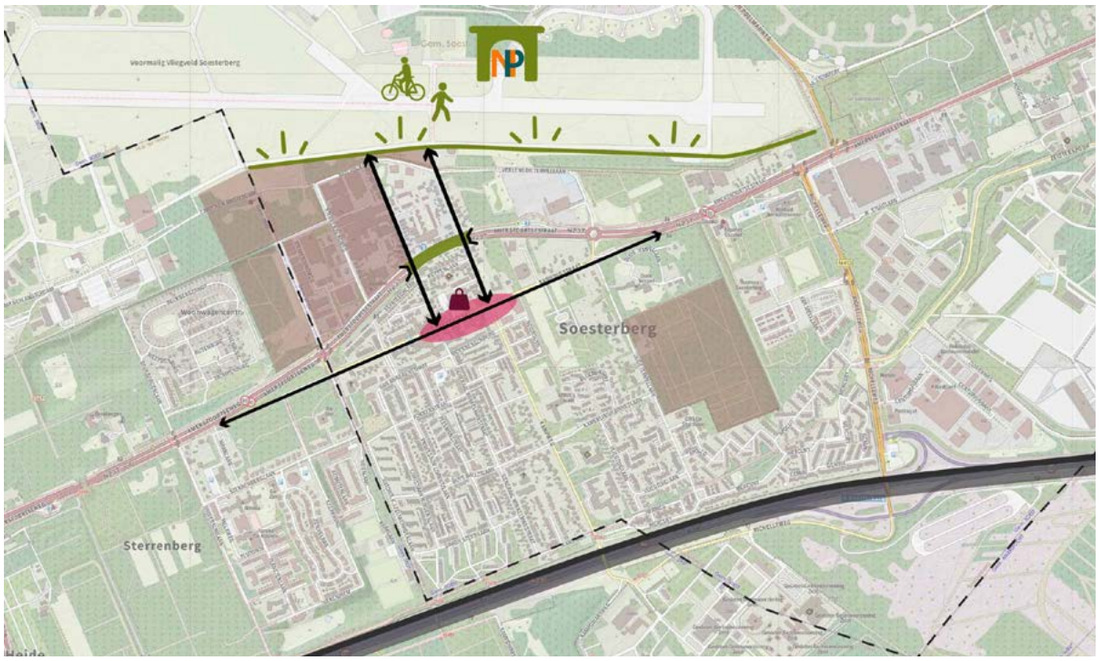
Wat speelt er?

De kernkwaliteiten van Soesterberg zijn in het beeld hiernaast aangegeven.

Wat zijn de ruimtelijke kwaliteiten?

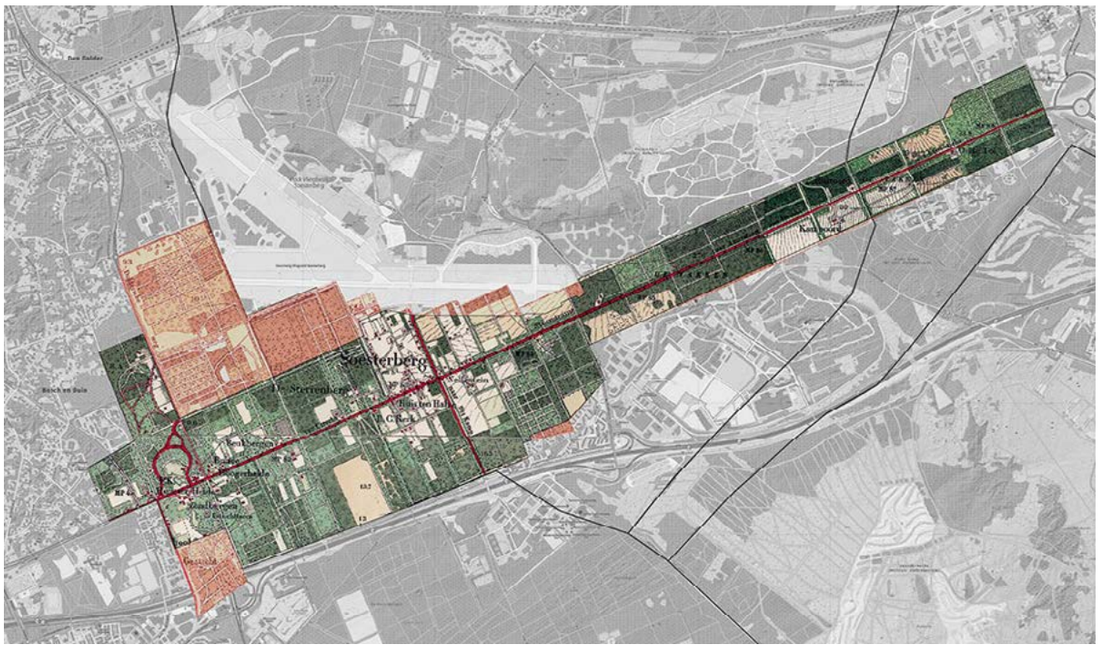
- De groene setting
- Het centrum op de lijn van de oude weg
- De verbondenheid van Soesterberg met de vliegbasis, via de overkapping van de N237
- De nabijheid van de vliegbasis als aantrekkelijk deel van de heuvelrug, ook cultuurhistorisch van belang.
- De herschikking van bedrijventerreinen en de woonkwaliteit die daarmee gemaakt wordt (lopend)
- Zowel het dorp als de bedrijven zijn goed bereikbaar via de snelweg.

Ruimtelijke kwaliteiten Soesterberg

De ‘Wegh der Weegen’ is een kwaliteit van Soesterberg. Dit is een project uit de 17de eeuw waarbij de aanleg van een nieuwe verbinding tussen Utrecht en Amersfoort werd gecombineerd met een enorme gebiedsontwikkeling aan weerzijden. Dit gebied heeft niet alleen een voorkant aan de Amersfoortsestraat maar ook een achterkant. Beide zijn deels herkenbaar in de opzet van Soesterberg. (alleen de ‘Amerikaanse wijk’ ligt erbuiten). Op deze afbeelding is in groen het gebied aangegeven waar de hoofdopzet uit de 17de eeuw nog steeds bestaat.

Sorties Wegh der Weegen (Op basis van topotijdreis.nl)

Soesterberg groeit waardoor de vraag hoe en of het voorzieningenniveau die groei kan bijbenen op de agenda staat. Inwoners zijn gewend om veel gebruik te maken van voorzieningen in de aanliggende kernen (vooral gemeente Zeist) en dergelijke vaste patronen worden slechts langzaam omgebogen. Er is een soort ‘kip-ei’ situatie: er is een kans om meer winkels te maken maar die kans is er vooral als meer kopers hun boodschappen gaan doen in dit centrum. In het participatietraject is er een sterke wens uitgesproken om gezamenlijk te bouwen aan de voorzieningen in Soesterberg met de kansen die de groei van de kern biedt. Dit loopt uiteen van winkels en ontmoetingsplekken tot ruimte voor sport en verenigingen.

Veel aandacht is er in het participatietraject gevraagd voor het maken van een betere toegankelijkheid van de vliegbasis. En dat is ook logisch als je ziet waar de belangrijkste groene kwaliteit is. Maar de openstelling van de vliegbasis loopt niet zo makkelijk omdat er ook hoge natuurdoelen op liggen.

Rond de N237 speelt over een groot gebied een groot aantal projecten zowel in Soest als Zeist en Amersfoort. Dat zijn niet de minste projecten. Denk alleen al aan de nationale goudkluis en de concentratie van defensieactiviteiten ten oosten van de aansluiting van de N413. Maar er zijn veel meer projecten. Die hebben ook direct te maken met de leef- en werkomgeving van Soesterberg. Het cumulatieve effect van al die ontwikkelingen en de relatie met de ontwikkeling van Soesterberg is dan ook een belangrijk aandachtspunt.

Hoe zetten we de historie van de Wegh der Weegen in om Soesterberg en omgeving verder te ontwikkelen en hoe vertellen we het historische verhaal (hoe maken we het beleefbaar)?

In Soesterberg zien we twee participatiesporen: in het ene spoor zijn er zorgen over de grote veranderingen (vooral zorgen over aantasting van het groen), en in het andere spoor zien we dus de vraag om veranderingen te gebruiken om de ‘kracht van het dorp’ groter te maken. Hoewel deze sporen zo nu en dan in tegengestelde richtingen kunnen werken, kunnen ze meestal naast elkaar bestaan.

De milieubelasting in Soesterberg is relatief hoog. Een uitbreiding van het bedrijventerrein van defensie levert mogelijk extra milieubelasting op.

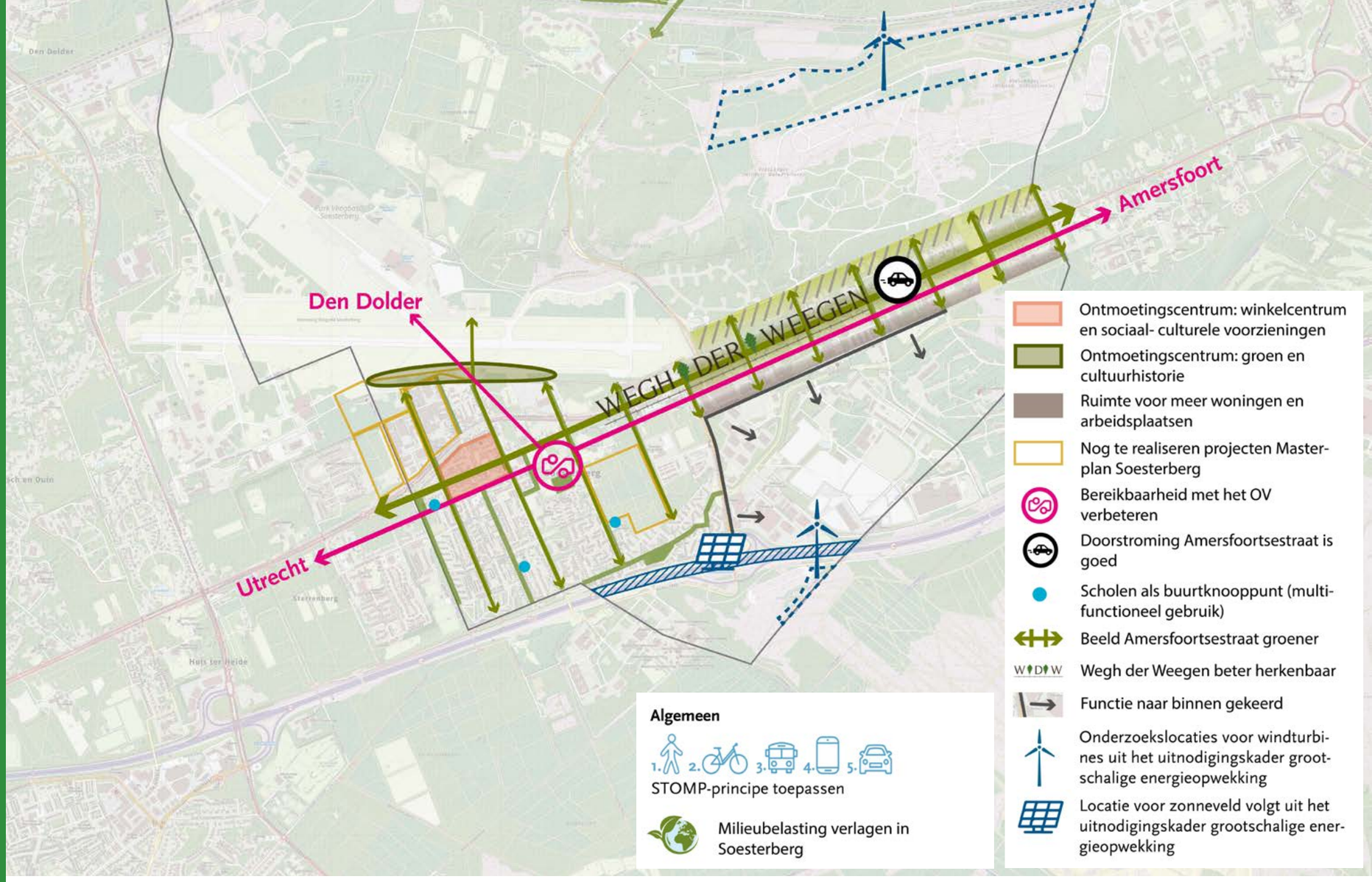
Wat willen we?

De hoofdlijn is dat Soesterberg in 2040 gevarieerder en groter is, een kern met een nog sterkere eigen cultuur en identiteit. In die cultuur zijn de bestaande waarden rond dorps, kleinschalig, groen en bereikbaar aangevuld met de ontmoetingskwaliteiten die nu, in 2021,nog voor een deel ontbreken.

Proces: we zetten een platform op waarmee we intensief met de samenleving blijven praten over lopende projecten en plannen en waar nieuwe initiatieven worden ingebracht.

Specifieke keuzes voor Soesterberg die nog niet in de andere paragrafen zijn aangegeven:

Voor de voorzieningen:
1. De Rademakerstraat is een levendig

Visiekaart keuzes voor de kern Soesterberg

centrum met winkels, horeca en andere publiekstrekkers.
2. De rand van Soesterberg en de vliegbasis is een ontmoetings- en verblijfslijn, de pleisterplaats was een start.
3. De basisscholen zijn 'buurtknooppunten'. In het dorp zijn er meer publieksvoorzieningen dan nu.

De milieubelasting in Soesterberg is lager dan nu.

Het bedrijventerrein van defensie is aangelegd en zoveel mogelijk inwaards gezoneerd.

Voor bereikbaarheid:
- In Soesterberg is er nabij de Rademakerstraat een halte op de HOV verbinding naar Utrecht en Amersfoort
- Er is een lokale ov-verbinding met Station den Dolder

Voor het Soesterdeel van de Amersfoortsestraat:
- De Amersfoortsestraat kent weinig of geen opstroping en files
- Vanaf de Amersfoortsestraat is het beeld groener dan nu
- In de zone langs de Amersfoortsestraat zijn meer woningen en arbeidsplaatsen dan nu, er is ontwikkeld aan de achterzijde van de percelen.
- De opzet van de Wegh der Weegen is beter herkenbaar en beleefbaar dan nu

Op bijgaande kaart zijn alle voor Soesterberg relevante keuzes aangegeven, en bij elkaar gebracht, in een kaart.

5.5 Waardevol groen

De groene omgeving is belangrijk voor de gemeente Soest. Daarom is het een eigen onderwerp in deze omgevingsvisie. Hier bespreken we

- Het groen in de kernen
- Het buitengebied (natuur, landschap, ruimtegebruik)
- Sport en beweging

Noot:

- Landbouw als functie wordt gebiedsgericht bij ‘de bruikbare polder besproken’
- Cultuurhistorie wordt bij ‘ontspannen woon en leefmilieu’ besproken

Wat speelt er?

Het groen in de kernen wordt erg hoog gewaardeerd en is een belangrijke reden om in Soest of Soesterberg te willen wonen.
De vraag of er groene ruimte gebruikt kan worden voor ruimtegebruikers als woningbouw, bedrijventerreinen en zonnevelden is waarschijnlijk de belangrijkste vraag waar we mee worstelen als het gaat om de fysieke leefomgeving. Vooral voor woningbouw is dit een groot dilemma omdat we beide (woningen en groen) belangrijk vinden.

In de participatie is aangegeven dat er een wens is om het, hooggewaardeerde, groen in en buiten de kernen meer te kunnen gebruiken. Het gaat om veel verschillende invullingen. Je ziet daarin een flinke stapeling van doelen voor groene gebieden: natuur/biodiversiteit, gebruiksgroen voor de mens (toegankelijkheid, gebruikskwaliteit, ontmoetingskwaliteit), klimaatadaptatie, lanen en verkeersbermen

Omdat wij als gemeente op een knooppunt in natuurlijke systemen liggen (droog-nat, noord-zuid, oost-west) zal het belang van natuur voor ons eerder groter dan kleiner worden. De vraag is tot welk niveau deze natuur belast kan worden door bijvoorbeeld recreatie.

Landelijk staan onze natuur en ecosystemen blijvend onder druk. Door klimaatverandering, verstedelijking en een gewijzigd agrarisch bodemgebruik gaat het bijvoorbeeld slecht met de insecten in ons land. Er zijn zorgen over de houdbaarheid van stabiele ecosystemen, ze moeten robuuster worden.
In Soest zijn wij deel van de oplossing van dit probleem. Een groot deel van ons gebied is al natuur. Daar waar we extra verbinden naar omgeving van onze kerngebieden kunnen maken vergroten we de robuustheid van de natuur. Vooral onze kwelzones hebben daarin een groot potentieel. De kwelzones zijn weergegeven op de volgende pagina.

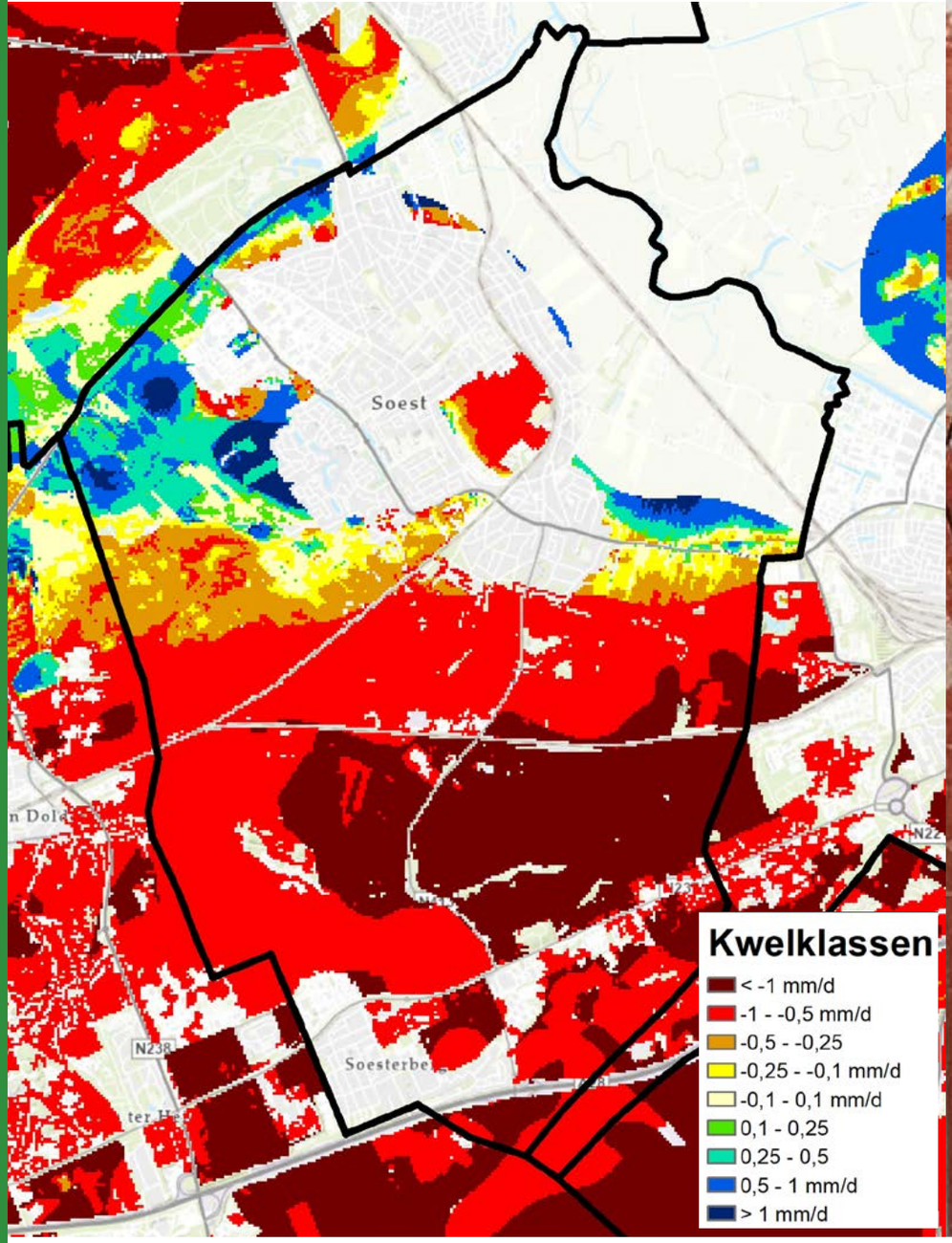
Een aantal landelijke trends op het onderwerp bewegen en sport is voor ons extra van belang vanwege onze groene gebieden:

- Groei van de bevolking zet de ruimte onder druk en daarmee de ruimte om te bewegen. Natuurgebieden zijn een betrouwbare bron van ruimte voor beweging.
- De toegenomen behoefte aan beleving van de samenleving biedt kansen voor het beweegvriendelijk maken van de omgeving. Recreatie, ontspanning, vermaak en sport gaan steeds meer vervlechten.
- Big data en technologische middelen bieden veel mogelijkheden om omgevingen meer beweegvriendelijk te maken. Denk aan: zelfmonitoren, gebruikte fiets- en hardlooproutes in planning integreren (zie de Stravakaart), apps die de bruikbaarheid en vindbaarheid van een omgeving vergroten, gamificatie , technologische elementen in de openbare ruimte.
- De bestuurlijke en maatschappelijke aandacht voor beweging groeit

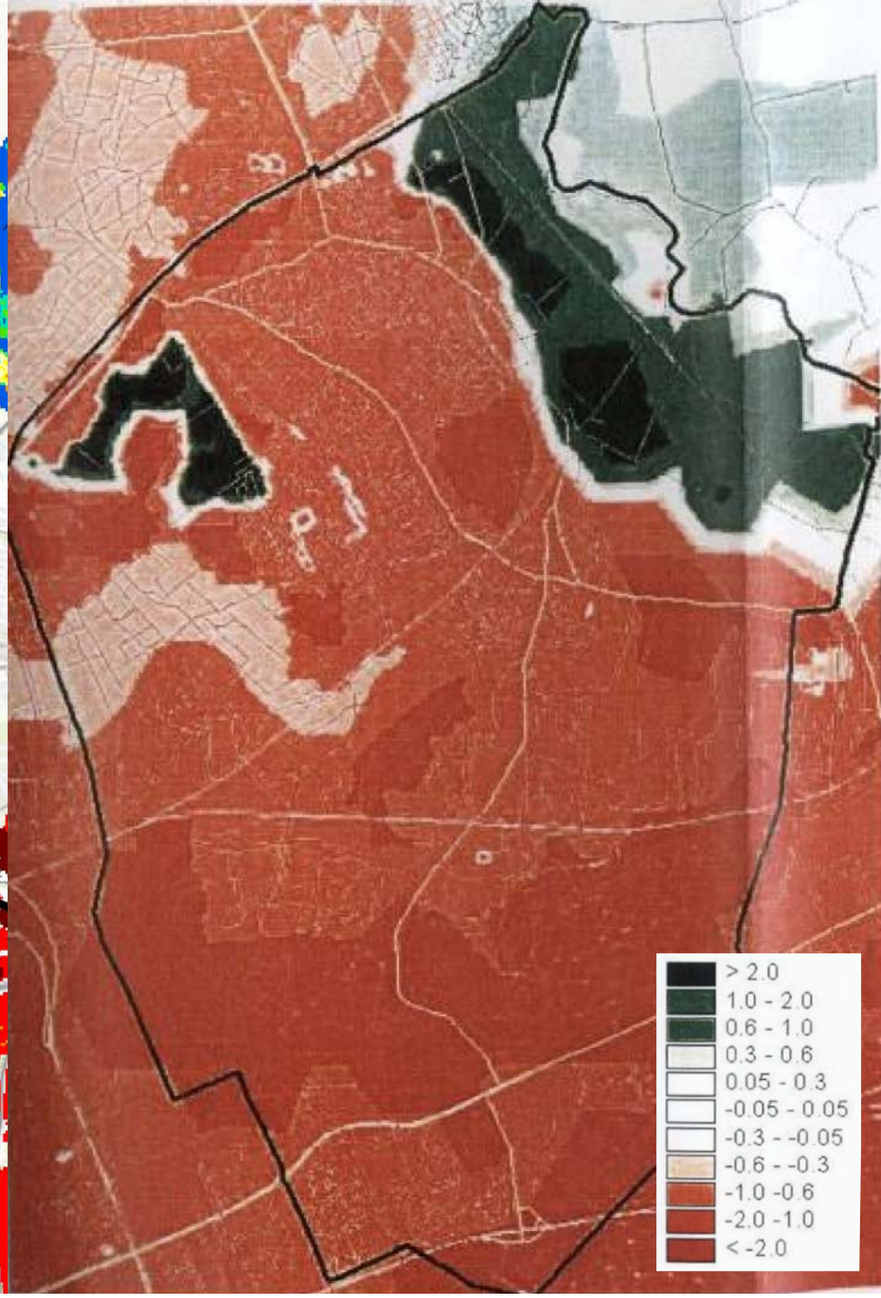
Bron van deze trends: https://www.sporten-bewegenincijfers.nl/toekomstverkenning/trendscenario/beweegvriendelijke-omgeving

Wat willen we?

Onze hoofdgroenstructuur is in 2040 intact en zal in beginsel niet in de afweging voor woningbouw worden meegenomen.

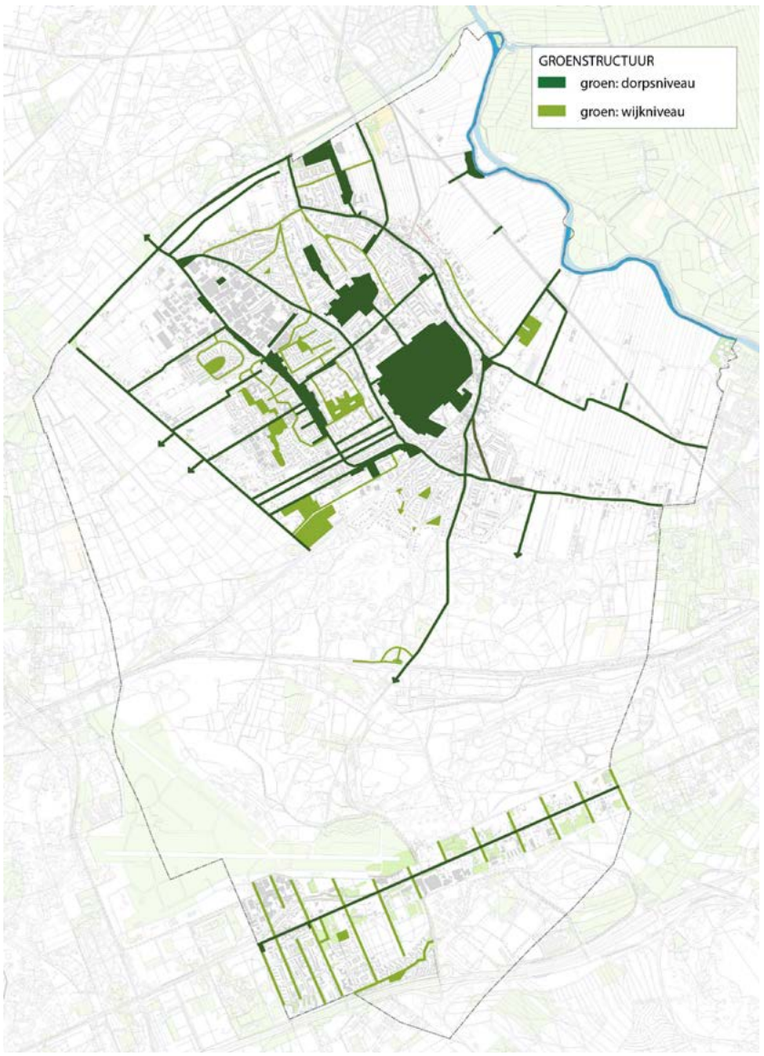

Kwelkaart 2006 in millimeter per dag (Vander Gaast, J.W.J., H.Th.L. Massop, H.R.J. Vroon en I.G. Staritsky, 2006, Hydrologie op basis van karteerbare kenmerken. Wageningen, Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruime, Alterrarapport 1339. Wageningen.)

Kwelkaart 2004 in millimeter per dag (Waterplan Soest 2011-2015)

De kwelkaart uit 2006 geeft een beeld van de kwelgebieden in het westen van de gemeente (groen en blauw). De kwelgebieden in de polder zijn niet in kaart gebracht in dit onderzoek. De kwelkaart uit 2004 geeft een indicatie van de kwelgebieden in de polder (groen).

Dorpsgroen en wijkgroen hoofdgroenstructuur (Gemeente Soest)

Een deel van onze onbebouwde ruimte is in 2040 in gebruik voor woningbouw.

In 2040 wordt de openbare ruimte in de kernen, groen en verhard, meer gebruikt en is natuurlijker en klimaatrobuuster dan nu. Daarmee is de openbare ruimte waardevoller dan nu.

(Proces) Voor alle openbare ruimte die om een of andere reden 'op de schop' gaat komt een integraal ontwerpproces(je) waarin doelen voor gebruik, natuur en klimaat worden geïntegreerd.

De onbebouwde ruimte buiten de kernen (bossen en landbouwgebieden) is in 2040 natuurlijker en klimaatrobuuster. Delen daarvan worden intensiever gebruikt dan nu door functiemenging en recreatieve mogelijkheden, andere delen niet.

Voor een aantal gebieden is de natuurwaarde in 2040 in ieder geval verhoogd, met name het gebied rond de Wieksloot (bijzondere natuur) en de polder (wordt uitgewerkt bij de polder en bij adaptatie).

Sportvelden en -accommodaties zijn in 2040 behouden. Ze zijn opengesteld voor nieuwe vormen van gebruik, en voor nieuwe gebruikers. Met het streven naar open sportaccommodaties, willen we mogelijkheden creëren voor andere maatschappelijke functies. Het zijn ook ontmoetingsplekken. We streven naar het inbedden van sport- en beweegruimte als onderdeel van de woonomgeving. Sportvelden en sportaccommodaties voldoen aan de vraag zowel qua capaciteit als functioneel voor de typen sporten. Deze zijn opengesteld.

Technologische middelen worden volop ingezet om mensen te activeren en naar buiten te krijgen.

5.6 Ruimte voor recreatie en toerisme

Gebiedsspecifieke aspecten komen aan bod in de paragrafen over Soest, Soesterberg en de polder.

Wat speelt er?

De recreatiedruk uit de regio zal blijft toenemen. Waarschijnlijk niet zo sterk als het afgelopen pandemiejaar 2020-2021, maar wel structureel.

We zien langs de Eem een toenemende druk op het water tijdens warme dagen. Er is met name meer recreatie op de oevers van de Eem. Ook wordt er veel meer gezwommen en dat is een gevaarlijke situatie.

Met de groei van Soesterberg neemt ook de vraag naar ruimte voor recreatie en ontspanning toe. Er is gebrek aan plekken waar je heen kunt.

De spin-off van recreatie naar onze kernen valt tegen. Wij zetten daar al jaren op in maar er zit weinig schot in. Bezoekers van het NMM bijvoorbeeld komen maar sporadisch ook in onze kernen.

Het grote hondenlosloopgebied in de duinen is bijzonder en er wordt veel gebruik van gemaakt. Bij steeds meer van dit soort losloopgebieden worden beperkingen opgelegd voor uitlaatservices. Hierdoor wordt het losloopgebied de Soesterduinen op termijn mogelijk nog populairder en drukker.

Huidig beleid
Beleidsplan Recreatie en Toerisme 2012-2020

Ondanks dat zwemmen in de Eem gevaarlijk is, zoeken inwoners hier toch verkoeling.

Wat willen we?

In 2040 wordt het groen in de kernen intensiever dan nu gebruikt voor recreatie. Onze ‘centrumgebieden’ trekken veel meer recreanten en daar heeft de lokale economie profijt van. Recreatie en toerisme wordt daardoor in de kernen een belangrijkere economische sector dan het nu is en draagt ook bij aan het versterken van het groen en de beleving van de centrumgebieden.

In de bos- en natuurgebieden zijn er (beperkt) meer recreanten dan nu en is er meer onderscheid tussen drukke en stille delen dan nu. Nergens is de recreatiedruk zo hoog dat de natuur er wezenlijk onder leidt.

Er is minder gemotoriseerd verkeer in de bossen, een groter deel van dit verkeer wordt opgevangen aan de randen van die bossen. In 2040 zijn er in de polder veel meer recreanten dan nu en is er ook veel meer te doen.

Het groene en cultuurhistorische lint als verbinding tussen Soesterberg en Soest van de erfgoederen de Wegh der Weegen, het Officierscasino, de Marechausseekazerne, de Vliegbasis, Landgoederen De Oude Tempel, de Paltz en HazArt, de Zuidelijke Eng naar het Paleis Soestdijk, een aantrekkelijke recreatieve route kan zijn. Daarmee betekent dit lint een kwalitatieve toevoeging voor het toerisme in Soesterberg en Soest.

5.7 Een groene bruikbare polder

Wat speelt er?

Het open gebied ten noorden van Soest vormt samen met de aanliggende gebieden in Amersfoort en Baarn een groene zone die op regionaal niveau ruimte maakt. Tot aan de A1, zoals weergegeven in de afbeelding linksboven, is dit gebied ongeveer 1000 ha. De ruimtelijke kwaliteit van dit gebied op regionaal niveau wordt gedragen door twee kenmerken die zijn weergegeven in de afbeelding rechtsboven:

- De grote maat over het centrale deel van het gebied
- De diepe punten die de verschillende kernen uit elkaar houden. Dat gaat dan bij ons met name om de gebieden rond de RWZI, tussen Baarn en Soest en het gebied rond de Birkt tussen Amersfoort en Soest.

We zien de polder nu als een open landschap en voor een deel is dat ook zo. Interessante kwaliteit is dat er her en der nog restanten van het historische landschap zijn. Dat zijn veelal restanten van houtsingels. Bijgaande afbeelding laat zien waar zo'n 100 jaar geleden die houtsingels stonden. Ook de verkaveling en de Eem zijn cultuurhistorisch van belang.

Door de polder loopt de Eem. Een functioneel belangrijke rivier voor wateraan- en afvoer en natuur én steeds meer in de beleving van fietser en wandelaar.

Op regionaal niveau worden er plannen gemaakt voor woningbouw. Dat gaat om grote aantallen en locatiekeuzes hebben effect op

Hagen zoals die er in 1860 waren in de polder (op basis van topotijdreis.nl)

het regionale verstedelijkingspatroon. Voor Soest is het van groot belang dat de regio vanuit het groene perspectief vorm krijgt zodat openheid van de hele polder daarin goed wordt meegewogen.

De hele polder is een aantrekkelijk gebied om te recreëren maar de 'opvangcapaciteit' is beperkt, er zijn niet veel voorzieningen, er is maar een beperkt padenstelsel en door de openheid lijkt het al snel erg vol.

De Eem trekt steeds meer waterrecreatie tijdens warme dagen aan, de 'trek naar water' is bij ons de 'trek naar de Eem' (hoewel natuurlijk ook de vijvers in de woonwijken gebruikt worden). Maar de rivier is daar niet voor bedoeld, er is geen controle op de zwemwaterkwaliteit, en bewaking van de waterkwaliteit zou ook lastig uit te voeren zijn. Ook is er meer vraag voor bootverhuur en horeca.

Voor de natuur is er een dilemma, het open deel van de polder trekt weidevogels, hoewel op het Soester deel van de polder steeds minder. Anderzijds heeft de polder een potentieel voor veel andere vormen van natuur, omdat het aan de lage flank van de Heuvelrug ligt: het grootste gebiedspotentieel is een overgang van de bossen naar de openheid van de polder en de Eem.

In de participatie zijn vragen voor ander gebruik van het Soester deel van de polder naar voren gekomen. Denk aan voedselbossen, boomgaarden. In de participatie voor deze visie is gebleken dat veel inwoners van Soest best veranderingsmogelijkheden in de polder zien maar dat de groene sfeer moet blijven.

Strava heatmap waterrecreatie in de omgeving van Soest (Strava, 2021)

Wij hebben maar enkele agrarische bedrijven in Soest, meestal jongere actieve ondernemers. Voor iedere 30 ha grond (indicatie) die aan de landbouw onttrokken wordt zal een agrarisch bedrijf moeten stoppen.

Wat willen we?

In 2040 is de polder tot aan de A1 omgevormd tot een agrarisch natuurlandschap. Het gebied wordt door recreanten druk bezocht. Ruimtelijk is de polder gevarieerder dan nu en er zijn veel meer gebruiksmogelijkheden. De (water)recreatiemogelijkheden dagen uit om te bewegen en dragen op die manier bij aan de gezondheid. Ook de natuur is versterkt en er is ruimte gemaakt voor het vasthouden van water. Duurzame, op de lokale consument gerichte landbouw, is een zo groot mogelijk onderdeel van de bedrijfsvoering van onze agrariërs. Dit doel voor de landbouw geldt ook voor agrariërs buiten het poldergebied.

(proces) Het regionale agrarische natuurlandschap willen we samen met Baarn en Amersfoort, en natuurlijk met gebiedspartijen ontwikkelen. Geld moet uit de opbrengsten van de regionale verstedelijking komen. In de randen moet in de gemeente Soest afwegingsruimte blijven voor uitbreiding van de kern voor woningbouw.

5.8 A Adequaat reageren op klimaatverandering (mitigatie)

Wat speelt er?

Klimaatverandering leidt tot twee nieuwe beleidsvragen bij gemeenten. De eerste vraag is hoe de klimaatverandering kan worden afgeremd door uitstoot van broeikasgassen te verminderen en uiteindelijk neutraal maken (mitigatie). De tweede vraag is hoe we tijdig en adequaat kunnen en moeten inspelen op de verandering die nu al bezig is en voorlopig ook door zal gaan. Die tweede beleidsvraag wordt samengepakt onder het kopje klimaatadaptatie. In dit hoofdstuk 5.7 A richten we ons op de mitigatie.

Wat speelt er: Mitigatie

De veranderingen in het energiesysteem zijn omvangrijk. De gemeente Soest sluit met haar doelstelling voor de energietransitie aan bij de landelijke lijn. Daarmee wil Soest nagenoeg CO2-neutraal en aardgasvrij zijn in 2050 en in 2030 49% CO2 besparen ten opzichte van ons peiljaar 2016. Daarvoor is de eerste stap om zoveel mogelijk energie te besparen. Vervolgens is het van belang dat de energie die we nog gebruiken duurzaam wordt opgewerkt. In het Klimaatakkoord van het rijk is afgesproken dat al onze woningen en gebouwen moeten overstappen op een duurzame vorm van warmte, zonder aardgas. Ook in Soest gaan we in stappen stoppen met het gebruiken van aardgas voor verwarmen en koken. In de mobiliteitssector maken we ook de stap naar aardgasvrij en stappen we over op CO2 neutrale vormen van vervoer. Dit alles vraagt om een grote verandering van de energie-infrastructuur. Omdat dit ons allemaal ook persoonlijk raakt is de energietransitie ook een sociale opgave. We moeten het samen doen.

In 2050 willen we in Nederland volledig circulair zijn. In een circulaire economie bestaat geen afval meer: producten worden efficiënter ontworpen en materialen zoveel mogelijk hergebruikt. Op deze manier willen we het gebruik van grondstoffen terugdringen. Deze doelstelling raakt ook de ruimtelijke omgeving. We moeten nog concreet maken met welke stappen we naar dit doel toe willen werken, maar het doel voor 2050 wordt in deze visie wel meegenomen.

In de opgave voor Soest gaan we ervanuit dat we de hele opgave op ons eigen grondgebied gaan oplossen. In de Regionale Energiestrategie (E01) onderzoeken we samen in de regio Amersfoort (met de gemeenten Baarn, Amersfoort, Eemnes, Bunschoten, Leusden, Woudenberg, aangevuld met provincie, waterschap en STEDIN) hoeveel duurzame elektriciteit we in de regio tot 2030 kunnen opwekken, hoe globaal de warmtetransitie er voor de regio uitziet en bijbehorende infrastructuur.

Het is mogelijk dat er in de RES-keuzes worden gemaakt die van invloed zijn op de opgave van Soest.

In Soest maakten we, als onderdeel van de omgevingsvisie, beleid voor zonnevelden en windturbines. Daarbij hebben we gezocht in de bandbreedte tussen wat er voor Soest uit de concept RES kwam en de eigen ambitie. De uiteindelijke keuze voor elektriciteitsopwekking is van invloed op de eigen ambitie uit het Programma Energietransitie Soest.

Los van grootschalige elektriciteitsopwekking is het realiseren van zon op alle daken prioriteit. Dat faciliteren we op diverse manieren.

De warmtetransitie is ook een grote opgave. Uiteindelijk moeten ook alle gebouwen in Soest in 2050 aardgasvrij zijn volgens het Klimaatakkoord. Dat hoeft niet allemaal tegelijk. Eerst maken we een visie op hoofdlijnen in de Transitievisie Warmte. Daarin geven we aan welke wijken als eerste aan de beurt zijn. Daar starten we samen met alle inwoners en gebruikers van de wijk om een Wijkuitvoeringsplan te maken. Samen kijken we naar de beste haalbare en betaalbare oplossing voor de wijk.

Hoe we in Soest invulling geven aan de energietransitie is opgenomen in het Programma Energietransitie Soest.

Wat willen we?

In 2030, 49% CO2-reductie ten opzichte van het peiljaar 2016.

5.8 B Klimaatbestendige omgeving en toekomstgerichte watersystemen

Wat speelt er?

Hoe kunnen en moeten we tijdig en adequaat inspelen op de klimaatverandering die al is gestart? De klimaatverandering met heftigere natte tijden en langere droge tijden vraagt om verdere aanpassing van alle onderdelen van het watersysteem. Van kwelsloten, tot infiltratievoorzieningen en van rioolbuizen tot grondwaterbeheer en van het water in huis tot het water in de openbare ruimte en van stoeptegel tot hoogveen.

De heuvelrug speelt een cruciale rol; hier zakt het regenwater in de bodem en vult zo het grondwater aan. Het grondwater fungeert als een grote waterbuffer. Deze is weer van belang voor de omgeving in natte en droge tijden. Het grondwater in de heuvelrug is van goede kwaliteit. Daarom is het belangrijk om dit systeem zoveel mogelijk te voeden met regenwater, het grondwater schoon te houden en het grondwater alleen te gebruiken voor de juiste doelen. Langs de randen van de heuvel kan door de natuurlijke grondwaterstroming het grondwaterpeil iets hoger worden. We zullen dit effect nader onderzoeken.

Bij zware buien kan er wateroverlast ontstaan, ook op de hoger gelegen delen van Soest. Vanwege het reliëf kan de schade plaatselijk aanzienlijk zijn. Deze zware buien maken ook dat het afvalwatersysteem tijdelijk ontregeld raakt, overstorten zullen vaker optreden dan gewenst.

In het gebied Pijnenburg-Wiekslоot is water de drager van een bijzondere natuurlijke omstandigheid, hier groeit hoogveen. Op deze

Klimaatadaptatie, de lange termijn

Klimaatadaptatie omvat een aantal uiteenlopende onderwerpen die allemaal eigen trends kennen. We geven hier een overzicht.

Waterveiligheid.

Door veranderende weerpatronen en zeespiegelstijging kunnen rivieren overstromen. De veranderende weerpatronen treden nu al op en de verwachting is dat die steeds extremer worden naarmate de gemiddelde temperatuur stijgt. Er is een uitgebreid landelijk programma voor veilige dijken, ook langs de Eem, waardoor overstromingsrisico's lager worden.

De zeespiegel stijgt bij Nederland nog niet sneller dan in de afgelopen millennia (20 cm/eeuw). Meetbare effecten van versnelling van de stijging worden niet voor 2050 verwacht.

Wateroverlast en droogte

Het extremere klimaat leidt tot nattere en tot drogere periodes. Deze effecten zijn er nu al. (bijvoorbeeld voor funderingen van oudere gebouwen) Te verwachten is dat de weersuitersten groter zullen zijn in 2040 dan nu. Om hier mee om te gaan wordt er vanaf 2000 gewerkt met een drietrapsaanpak vasthouden-bergen-afvoeren. Dit leidt tot een 'ombouw van het land', zowel voor het stedelijk als het landelijk gebied, want tot 2000 waren de beheersystemen gericht op afvoer. Die ombouw vraagt ruimtelijke aanpassingen en loopt nog wel langer dan 2040.

Hitteoverlast

Vooral in stedelijke gebieden kan de temperatuur 's zomers hoog oplopen. Het beperken van het hitte-eilandeffect leidt tot diverse maatregelen waar we in 2040 nog volop mee bezig zullen zijn. Achter deze link zit een mooi overzicht van een aantal effecten en maatregelen:

https://www.hittebestendigestad.nl/mindmap/

Ecosystemen uit balans

De weersextremen veroorzaken stress op de natuur die daar onder leidt. Soorten migreren met de veranderende temperatuur mee en komen in ecosystemen waar zo nog niet ingebed zijn en waardoor ze plagen kunnen worden (bijvoorbeeld de eikenprocessierups). Ecosystemen raken uit balans. We zitten al midden in deze trend maar omdat-ie de temperatuurstijging vertraagt volgt staat ons nog veel meer te wachten.

Natuurbranden

Vooral bos en heidegebieden zijn kwetsbaar voor natuurbranden bij langdurige droogte. Het is denkbaar dat we ons moeten gaan voorbereiden op onbeheersbare natuurbranden. Ook snelle waarschuwingssystemen zijn mogelijk nodig.

plek is de waterkwaliteit in het open water erg belangrijk. In de rest van Soest mag het water aan lagere eisen voldoen, helaas voldoen onder andere vijvers in Overhees nog steeds niet; er is vaak nog blauwalg.

Het groen in de openbare ruimte is een belangrijke schakel in het verminderen van de hittestress. Liever groen dan verharding. Want groen kan ook bijdragen een het tijdelijk bergen van piekbuien.

Uit het participatietraject zien we dat bewoners willen bijdragen. Ze leggen groene daken aan, plaatsen regentonnen, verwijderen tegels uit hun tuinen, sluiten de wasmachine aan op regenwater, zagen regenpijpen door, maken hun huis en tuin hittebestendiger enzovoorts.

Volgens de klimaateffectatlas is ons bosgebied niet kwetsbaar voor natuurbranden, maar algemeen speelt wel de zorg voor een kans op zogenaamde onbeheersbare branden.
Onze natuur-en bosgebieden zijn, gegeven de ruimtelijke situatie in onze gemeente, maximaal met elkaar verbonden en daardoor zo robuust als mogelijk is. Alleen in de polder en bij de koppeling van polder aan de heuvel zijn nog verbeteringen mogelijk.

Wat willen we?

Voor een gezonde en veilige leefomgeving streven we naar het zo veel mogelijk voorkomen van het contact met afvalwater. We sluiten lozingen van huishoudelijk afvalwater van alle percelen aan op vuilwaterriool of een andere publieke voorziening, zodat er geen ongezuiverd afvalwater in het milieu terecht komt. Het bedrijfsmatig afvalwater wordt ingezameld en verwerkt als er geen sprake is van beïnvloeding van de doelmatige werking van de riolering en zuivering. Als dit wel het geval is, dan worden voorwaarden gesteld aan de lozing op de riolering. We scheiden zoveel mogelijk vuilwater en schoonwater. Zo blijft schoon water schoon. Bij afkoppelen geldt de voorkeursvolgorde (eerst benutten, dan via infiltratie in de bodem, dan directe afvoer naar het oppervlaktewater, dan afvoer via het maaiveld en tenslotte afvoer via een regenwaterriool).

In ons streven naar een gezonde leefomgeving dragen wij als gemeente bij aan een watersysteem van goede kwaliteit. Een watersysteem van goede kwaliteit draagt bij aan natuurontwikkeling, landschap en recreatie. Wij richten ons samen met het waterschap op geen achteruitgang in de kwaliteit van het bodem- en (grond)watersysteem en het behalen van de KRW-doelen voor KRW-waterlichamen in 2027. We willen de waterkwaliteit laten aansluiten op de functie en het recreatieve gebruik (zwemwater, vaarwater, viswater) en we beperken zoveel mogelijk emissie uit de afvalwaterketen naar het watersysteem, voor zover dit op een doelmatig wijze mogelijk is.

Voor een doelmatig beheer van de afvalwaterketen en het optimaal functioneren van de zuivering scheiden we vuilwater en schoonwater. Hierdoor vinden overstorten minder vaak plaats en de impact van overstortingen op de waterkwaliteit is kleiner. Ook is water-op-straat bij hevige regen minder vervuild. Het aantal overstortingen is zo laag als voor een doelmatig beheer van afvalwater mogelijk is. Foutieve aansluitingen op het hemelwaterstelsel voorkomen we en in bestaande situaties reduceren we deze zoveel mogelijk. We passen de best mogelijke techniek toe bij inzamelen en transport afvalwater. Tot slot passen we het principe toe: de vervuiler/initiatiefnemer betaalt.

Als gemeente streven we samen met onze inwoners en bedrijven naar een leefbare omgeving, waarin de negatieve gevolgen van klimaatverandering zo veel mogelijk worden beperkt. Dat betekent dat wij streven naar het beperken van maatschappelijke ontwrichting en schade door extreme weersomstandigheden:
Bij korte hevige én bij langdurige neerslag:
- Blijven snelwegen, provinciale wegen en andere hoofdroutes zo lang mogelijk toegankelijk.
- Zijn overige wegen binnen een uur weer toegankelijk, bij hevige buien
- Blijven nooddiensten bereikbaar voor calamiteitenverkeer.
- Ondervindt bebouwing incidenteel schade bij extreme buien.
- Ondervinden vitale en kwetsbare functies geen schade of uitval.
- Worden onveilige situaties zoals o.a. het onderlopen van onderdoorgangen zoveel mogelijk voorkomen.

Bij een lange periode van droogte:
- Blijft schade aan openbaar groen beperkt.
- Blijft open water en grondwater van vol-

doende kwaliteit, voor recreatief gebruik en biodiversiteit.

Bij langdurige hitte:

- Wordt hittestress bij kwetsbare groepen zo veel mogelijk voorkomen.
- Wordt opwarming van drinkwater tijdens transport en distributie in het leidingnet voorkomen.
- Vinden mens en dier verkoeling in groene plekken

Bij overstromingen:

- Worden gevolgen beperkt door waterrobuuste bouw en inrichting
- Worden gevolgen beperkt door voldoende beschikbaarheid voor schuillocaties en mogelijkheden voor evacuatie.

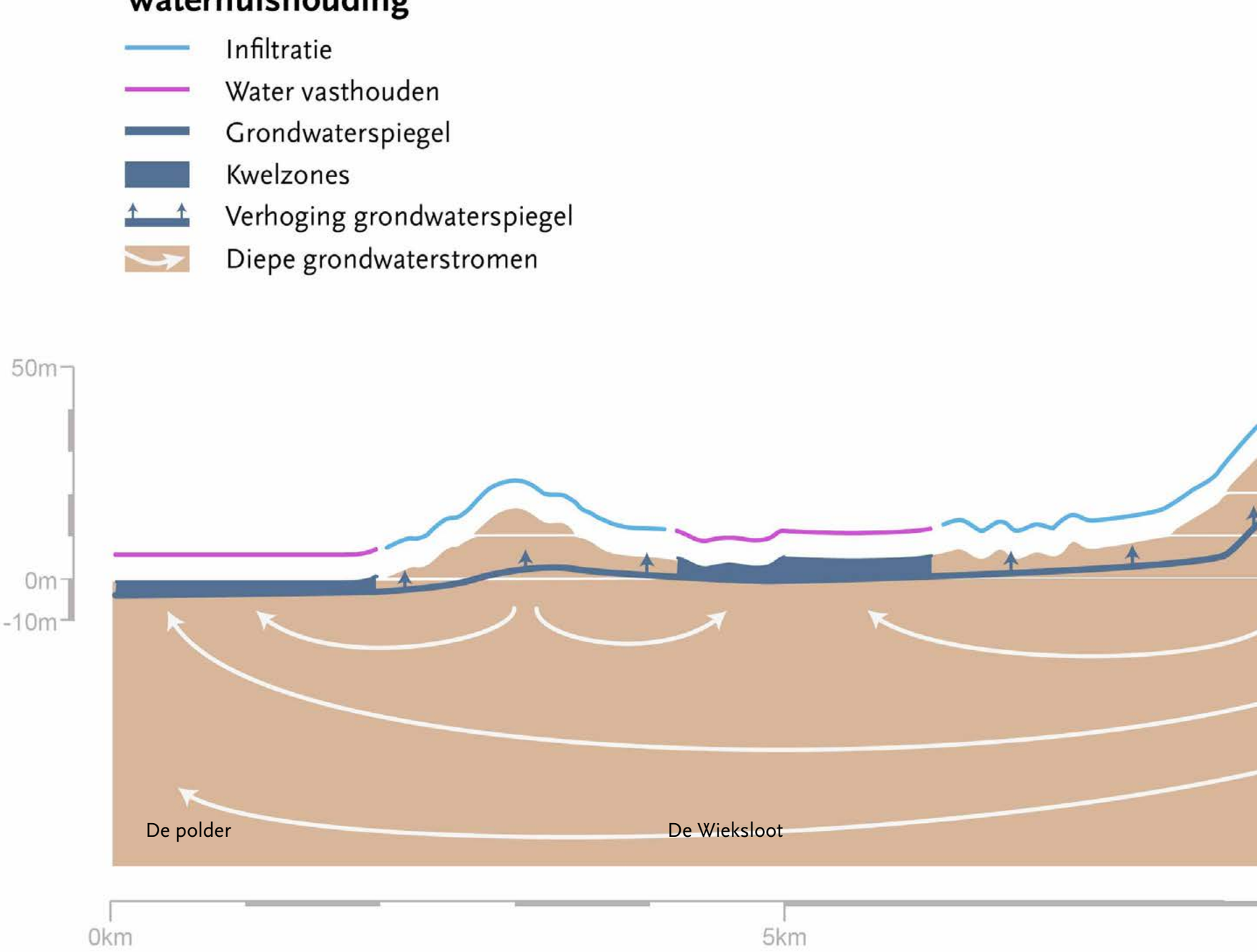
Om dit te bereiken werken we aan klimaatbestendige inrichting van de publieke (openbare) en private buitenruimte (o.a. tuinen en (parkeer)terreinen) en het watersysteem. Relevante fysieke veranderingen worden benut om klimaatbestendige maatregelen te nemen. Dat geldt voor projecten van de gemeenten en het waterschap en voor projecten van anderen: bewoners, (agrarische) bedrijven, woningcorporaties, terreinbeheerders en maatschappelijke organisaties. Dat betekent ook dat onderhoudscycli van infrastructuur, riolering, groen en gebouwen worden benut.

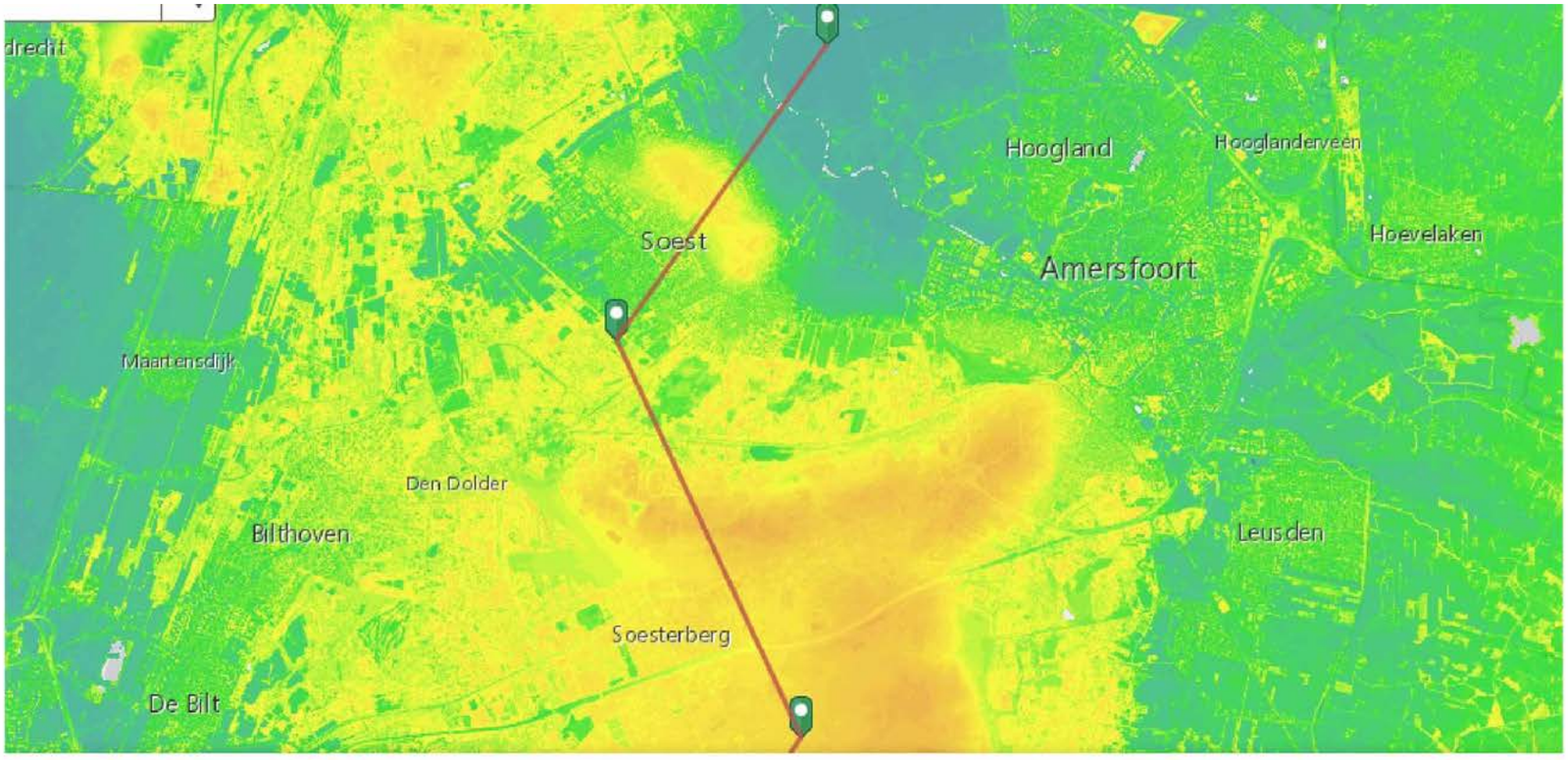
Om te kunnen anticiperen op klimaatverandering en om overlast tijdens hevige neerslaggebeurtenissen te voorkomen gaan we anders om met regenwater. We houden het water zoveel mogelijk vast waar het valt en hergebruiken het zoveel mogelijk. Water dat we niet kunnen vasthouden en hergebruiken laten we bij voorkeur oppervlakkig afstromen. De afstroming vindt plaats naar laagteberging, waar het geen schade oplevert. Vanuit deze voorziening vindt infiltratie naar het grondwater plaats of (vertraagde) afvoer naar het oppervlaktewatersysteem.

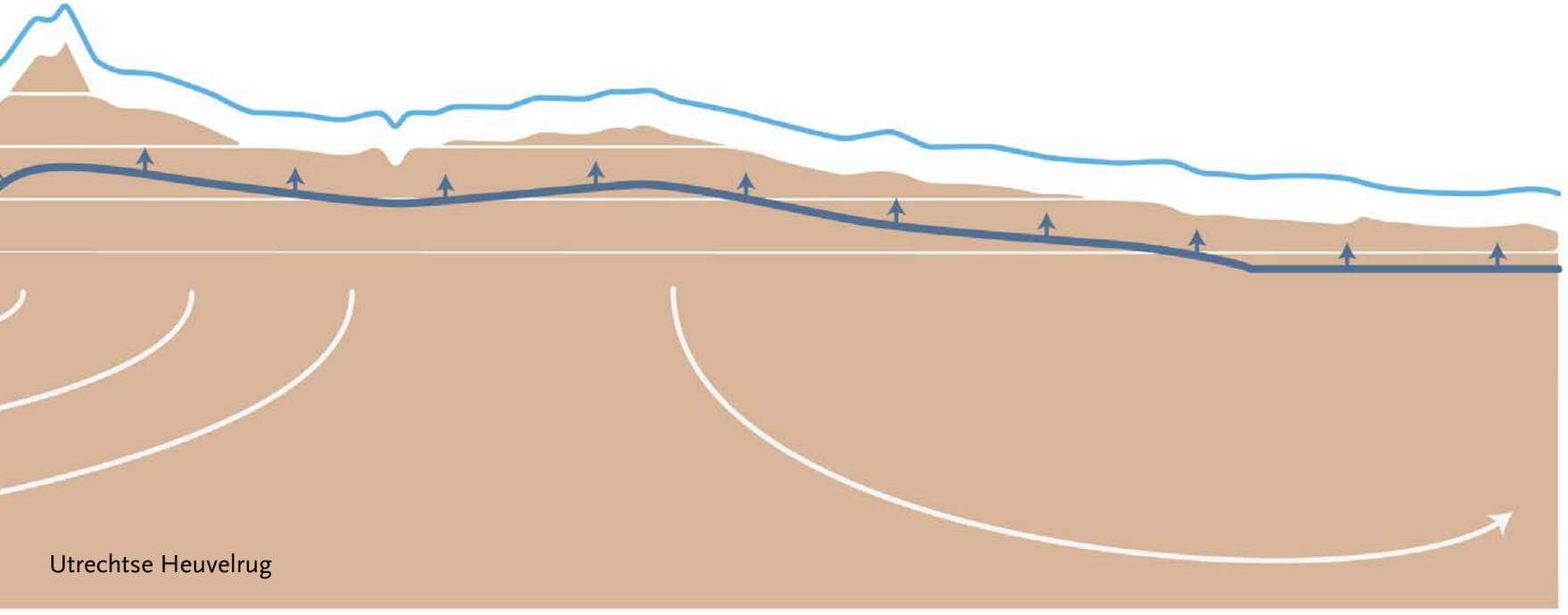
Het watersysteem voldoet aan de provinciale normen voor de afvoer- en bergingscapaciteit. Gemeenten en waterschappen bepalen samen in hoeverre zogenaamde vasthoudmaatregelen buiten het watersysteem (tijdelijke waterberging in de openbare en private ruimte) nuttig en nodig zijn in relatie tot de beschikbare afvoer- en bergingscapaciteit in het watersysteem. Hierbij zijn de maatschappelijke kosten en baten van investeringen het uitgangspunt.

Bij (ver)nieuwbouw is sprake van een klimaatbestendige bouw en inrichting, met zo min mogelijk afwenteling naar de omliggende percelen. We gaan bij de inrichting zo veel mogelijk uit van het van nature aanwezige watersysteem. We passen de functie aan het watersysteem en niet het watersysteem aan de functie. We manipuleren de grondwaterstand en het grondwaterregime niet (of minimaal) om een ontwikkeling of specifieke gebruiksfunctie mogelijk te maken (geen onderbemalingen, minimale toepassing van drainage). In de bebouwde omgeving leggen we meer groen aan om de sponswerking en leefbaarheid van het gebied te vergroten. We verminderen hitte in bebouwd gebied door het creëren van (tijdelijke) schaduwwerking en het gebruik van de juiste bouwmaterialen. Ook houden wij bij de inrichting van de ondergrond rekening met het risico van opwarming van drinkwater in het leidingnet onder verharde oppervlakken.

Waterhuishouding

Utrechtse Heuvelrug

10km

Visie op de rolinvulling door de gemeente voor de gemeentelijke watertaken

1. Gemeentelijke taak inzameling en transport van afvalwater

Voor bestaande bouw en (ver)nieuwbouw geldt een aansluitplicht voor het lozen van huishoudelijk afvalwater op de riolering voor zowel binnen de bebouwde kom als het buitengebied. De gemeente zorgt voor inzameling van huishoudelijk afvalwater en transport naar een zuiveringtechnisch werk bij voorkeur via het gemeentelijk rioolstelsel. We beperken zoveel mogelijk het gebruik van IBA's e.d. Voor bedrijfsafvalwater geldt dat de gemeente afvalwater dat qua biologische afbreekbaarheid vergelijkbaar is met huishoudelijk afvalwater inzamelt. Ook ander bedrijfsafvalwater dat niet lokaal kan worden teruggebracht in het milieu wordt ingezameld, tenzij dit ten koste gaat van het doelmatig functioneren van de vuilwaterriolering of de rioolwaterzuivering. Het waterschap geeft hier advies.

- De gemeente kan nadere voorwaarden verbinden aan nieuwe of bestaande aansluitingen of deze weigeren of beëindigen. Bijvoorbeeld als er sprake is van specifieke omstandigheden, zoals:
- De capaciteit van het bestaande collectieve systeem is niet toereikend (RWZI en rioolvoorzieningen);
- De doelmatige werking van het systeem wordt beïnvloed
- Het einde van de technische levensduur van het collectieve systeem (leidingen) is aanstaande;
- Het leveren van een vergelijkbaar effluent door nieuwe decentrale technieken (nieuwe sanitatie) als bij zuivering op de RWZI;

Bijzondere aandacht zal er zijn door de nu nog aanwezige mechanische riolering en gemalen binnen de bebouwde kom en het buitengebied. Voor deze bijzondere omstandigheden werkt de gemeente een afwegingskader uit in het programma. De gemeente onderhoudt de bestaande infrastructuur (mechanische riolering en gemalen) ten minste tot het moment dat leidingen moeten worden vervangen. Ook biedt de gemeente ruimte voor initiatieven met nieuwe sanitatie. Op het moment dat de infrastructuur aan het einde van de technische levensduur is, zal de gemeente in overleg met het waterschap een nieuwe afweging maken over het invullen van de gemeentelijke taak voor afvalwater.

2. Gemeentelijke hemelwatertaak

Het algemene uitgangspunt dat de gemeente hanteert, is dat gebouwen en percelen geen hemelwater lozen op de gemeentelijke riolering, tenzij dit in het belang van de leefbaarheid of volksgezondheid noodzakelijk is. Dat geldt naast de private percelen ook voor gebouwen en percelen van de gemeente zelf. Hieronder wordt per gebiedstypologie (bestaande bouw, nieuwbouw en buitengebied) beschreven hoe de gemeente invulling wil geven aan de gemeentelijke hemelwatertaak.

Bestaande bouw
Voor bestaande gebouwen en percelen geldt dat de gemeente het hemelwater, als zij dat op het moment van het vaststellen van de omgevingsvisie al doet, blijft inzamelen en transporteren naar een zuiveringtechnisch werk (RWZI, bij gemengde riolering), het oppervlaktewater of in de bodem (bij gescheiden riolering). Het gescheiden aanleveren van te lozen regenwater en afvalwater op het gemeentelijk gescheiden rioolstelsel en het verwerken van overtollig regenwater op het eigen perceel wordt door de gemeente en het waterschap gestimuleerd. De gemeente kan het lozen van hemelwater op het vuilwater- of gemengde riool op enig moment verbieden, bijvoorbeeld in situaties van regelmatig optredende wateroverlast en/of bij rioolvervangingsprojecten, waarbij gemengde riolering wordt vervangen door een gescheiden riolering (en het lozen van schoon regenwater op het nieuwe vuilwaterriool niet langer gewenst is).

(Ver)nieuwbouw
Bij nieuwbouwsituaties (en bij uitbreiding of vernieuwing van bebouwing) zamelt de gemeente geen regenwater in. De eigenaar van gebouwen en percelen verwerkt het regenwater zelf binnen de perceelgrens, tenzij dat technisch onmogelijk is.

Mechanische riolering
In gebieden met een mechanische riolering blijft het lozen van hemelwater op deze riolering verboden. Dit geldt zowel voor bestaande bouw als (ver)nieuwbouw. De gemeente zamelt in deze gebieden geen hemelwater in. De eigenaar van gebouwen en percelen verwerkt zijn regenwater zelf op het eigen terrein of voert het in overleg met het waterschap af naar het oppervlaktewater

3. gemeentelijke grondwatertaak in omgevingsvisie

Het algemene uitgangspunt dat de gemeente hanteert, is dat eigenaren van gebouwen en percelen zelf verantwoordelijk zijn voor de verwerking van overtollig grondwater, tenzij dit in het belang van de leefbaarheid of volksgezondheid niet haalbaar en niet doelmatig is. Dit geldt specifiek voor de bebouwde omgeving. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt naar gebiedstypen. De gemeentelijke grondwaterzorgtaak geldt dus ook voor de gemeente zelf als gebouw- en perceeleigenaar.

Bij grondwaterproblemen, die zich uitstrekken boven het niveau van individuele percelen, is de gemeente aanspreekbaar en doet onderzoek naar de oorzaken van de problemen en het verbeteren van de grondwatersituatie. De gemeente is aanspreekbaar, maar niet aansprakelijk voor schade aan gebouwen als gevolg van te hoge of te lage grondwaterstanden en funderingsproblemen. Bij het beëindigen van bestaande en het vergunnen van nieuwe grote grondwateronttrekkingen (bijv. voor industrie of drinkwaterproductie) betrekken gemeente, waterschap en provincie elkaar in het bepalen van de gevolgen voor de lokale grondwaterstand en het nemen van maatregelen om negatieve gevolgen te voorkomen

De gemeente vindt dat bij veranderd gebruik van de grond of functiewijziging, het natuurlijke grondwatersysteem uitgangspunt moet zijn voor de inrichting en het gebruik van die gronden. Dit betekent dat het natuurlijke (grond-)watersysteem zo min mogelijk wordt beïnvloed door of ten behoeve van de nieuwe gebruiksfunctie.

Intermezzo data en technologie voor de fysieke leefomgeving

Technologie

Een belangrijke ontwikkeling is de technologische ontwikkeling. Vooral digitalisering heeft grote gevolgen. Deze gaat vaak sneller dan we denken. De landbouwbedrijfsvoering is volop aan het veranderen en technologie en robotisering zijn daar een steeds belangrijker onderdeel van. Op het gebied van toerisme en recreatie spelen diverse ontwikkelingen. Eén voorbeeld daarvan is de introductie van 'real time' informatie over een gebied. Hoeveel mensen zijn er aan het recreëren op de Lange Duinen of zitten langs de Eem?, is er ergens een bepaalde vogel gespot?, is er een 'pop-up'-nachtelijk (en illegaal) evenement in het bos? 'Virtual en augmented reality' ontwikkelen zich snel. Dit opent geheel nieuwe mogelijkheden voor de beleving van onze omgeving. Stel je voor dat je met een AR-bril op een wandeling langs de Wegh der Weegen maakt en steeds verschillende tijdsmomenten kunt kiezen? Dit is geen sciencefiction, maar een van de commerciële lijnen van technologie.

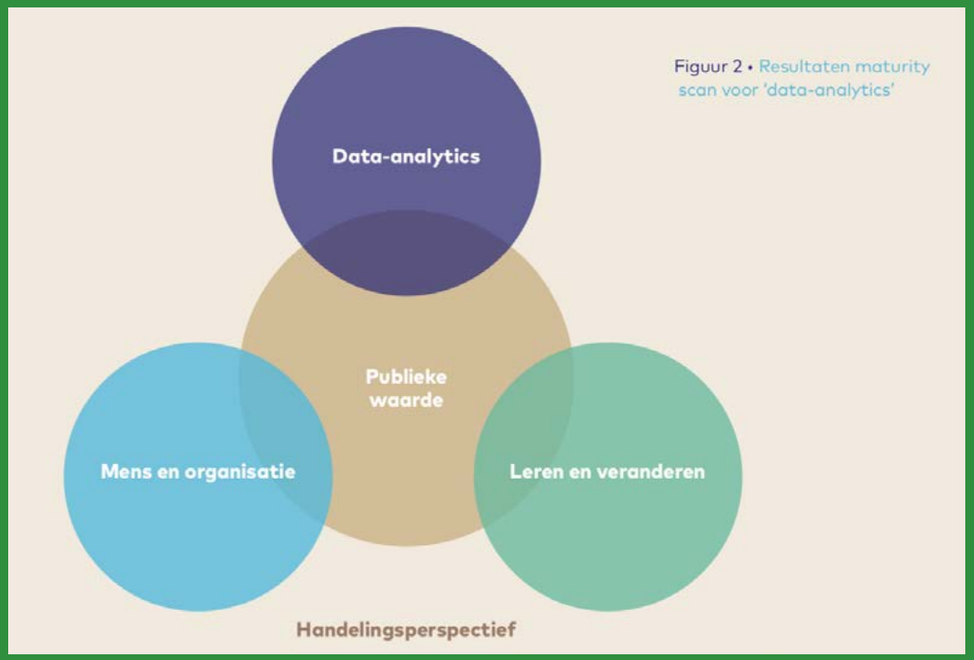
Technologische ontwikkelingen zijn, vanuit gemeentelijk perspectief, autonome ontwikkelingen. Ze vragen een lokaal antwoord en een inbedding. Wie de ontwikkelingen rond Airbnb in Amsterdam volgt, ziet dat dat nog een hele klus kan zijn.

De opgave rond technologie is om de impact en mogelijkheden van ontwikkelingen te duiden (omdat ze nieuw zijn is dit wezenlijk, er is geen bestaand kader voor) én om ze adequaat te begeleiden.

Kennis

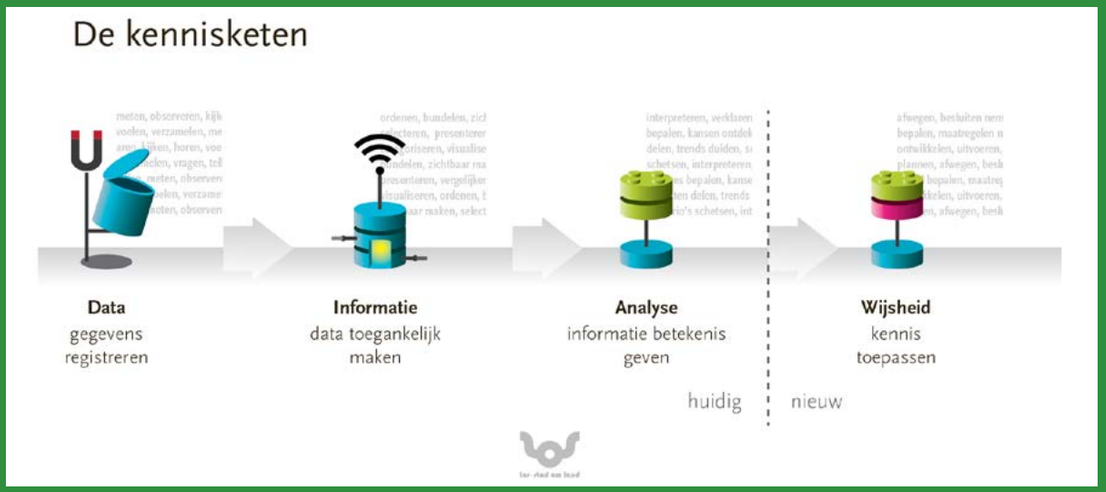
Waar technologie een voortdurende motor achter verandering is, komt kennis in onze samenleving centraal te staan. Met kennis kun je de samenleving beïnvloeden, organiseren én inspelen op mogelijkheden van technologie. Daar komt bij dat het bewaren van gegevens zo goedkoop geworden is dat er geen (bewaar)selectie meer nodig is. Kennis is dermate waardevol geworden dat er een soort 'jacht op data' ontstaan is. Omdat kennis zo waardevol is, is het onverantwoord deze te verspillen. Overheden, ook wij als gemeente Soest, zijn een van de grootste dataverzamelaars en de grootste speler in de verdeling van rechten op data; direct en indirect. Zo registreren wij bijvoorbeeld alle verhuisbewegingen van onze inwoners. Maar wij doen daar niets collectiefs mee, wij weten bijvoorbeeld niet welke veralgemeniseerde verhuisbewegingen er binnen onze gemeente zijn.

De opgave voor kennis is dat we als overheid een strategie voor het omgaan met kennis en data ontwikkelen. Een onderdeel daarvan is het organiseren van kennisdeling. De VNG stimuleert al enige tijd het datagerichte gemeentelijke beleid. Daarvoor is een

Ontwikkelmodel datagedreven gemeenten (Bron: VNG en A&O fonds gemeenten, klik hier om naar het document te gaan)

‘ontwikkelmodel datagedreven gemeenten’ opgesteld. Voor de implementatie, die dus bij gemeenten ligt, is uiteindelijk nogal wat nodig zoals uit onderstaande schema blijkt. Maar in de praktijk is het handig om bij de inhoud van het beleid te beginnen, en de kern daarvan is het werken volgens de kennisketen. Daarom voegen we in Hoofdstuk 7 een aanpak voor een andere manier van beleidsproductie toe.

De kennisketen

Kennis ontwikkelt zich in een kennisketen. De hoofdstappen zijn:• Data (geregistreerde gegevens);• Informatie (toegankelijk gemaakte data);• Kennis (betekenisvolle informatie);• Actie (toegepaste kennis). Verspreid door deze omgevingsvisie zijn kennis en technologievoorstellen opgenomen. Om deze voorstellen ook te kunnen uitvoeren is een structuur nodig waarbinnen beslissingen over kennis genomen kunnen worden. We gaan een start maken met technologie en kennisbeleid. In eerste instantie willen we een fundament rond de kennisketen opbouwen.

Datagerichte beleidsontwikkeling, datamining, privacy en monitoring

In 2020 en 2021 maken we als samenleving intensief kennis met datagerichte beleidsontwikkeling rond de pandemie. Er worden meetbare doelen gesteld (bijvoorbeeld aantallen ziekenhuisopnames), signaalwaarden gezocht, en voortdurend wordt er door middel van trail- and error beleid rond openstelling van de economie ontwikkeld. Langzaamaan ontstaat zo inzicht in de relatie tussen de beleidskeuzes enerzijds en de effecten anderzijds. Dit is een ‘lerende beleidsomgeving’.

Dergelijke lerende beleidsomgevingen zijn bij ons in ieder geval zinvol rond vragen van recreatief gebruik van ons gebied, kwelwaterstromingen (en de bijbehorende ontwikkeling van de watervoorraad in Heuvelrug) optimaal woninggebruik, bezoekersstromen in de (centra van de) kernen, mobiliteitskeuzes en de ontwikkeling van ons energiegebruik. Rond deze onderwerpen zullen we gaan bouwen aan een lerende beleidsomgeving. Daarmee borgen we direct ook de monitoring van beleid die de Omgevingswet van ons vraagt.

Het verzamelen van data die de basis van deze lerende beleidsomgevingen kunnen zijn is een belangrijk punt. Hoe kun je de privacy waarborgen, hoeveel kosten wil je maken om data te verzamelen, waar bewaar je de data, van wie zijn ze etc?

Voor ons als overheid is de situatie vrij eenvoudig. Wij verzamelen soms persoonsdata omdat dat wettelijk moet. Daarnaast kunnen wij alleen data verzamelen die in anonieme vorm waarde hebben of openbaar gemaakt kunnen worden, dus in principe anoniem zijn. Als we bijvoorbeeld stellen dat opbrengstgegevens van zonnepanelen realtime met ons gedeeld moeten worden dan is het voor ons uitstekend als een particuliere eigenaar van de data die anoniem doorgeeft, bijvoorbeeld via de leverancier van de panelen.

6. Doelen voor gebieden

Visiekaart ontwerp omgevingsvisie Soest en Soesterberg

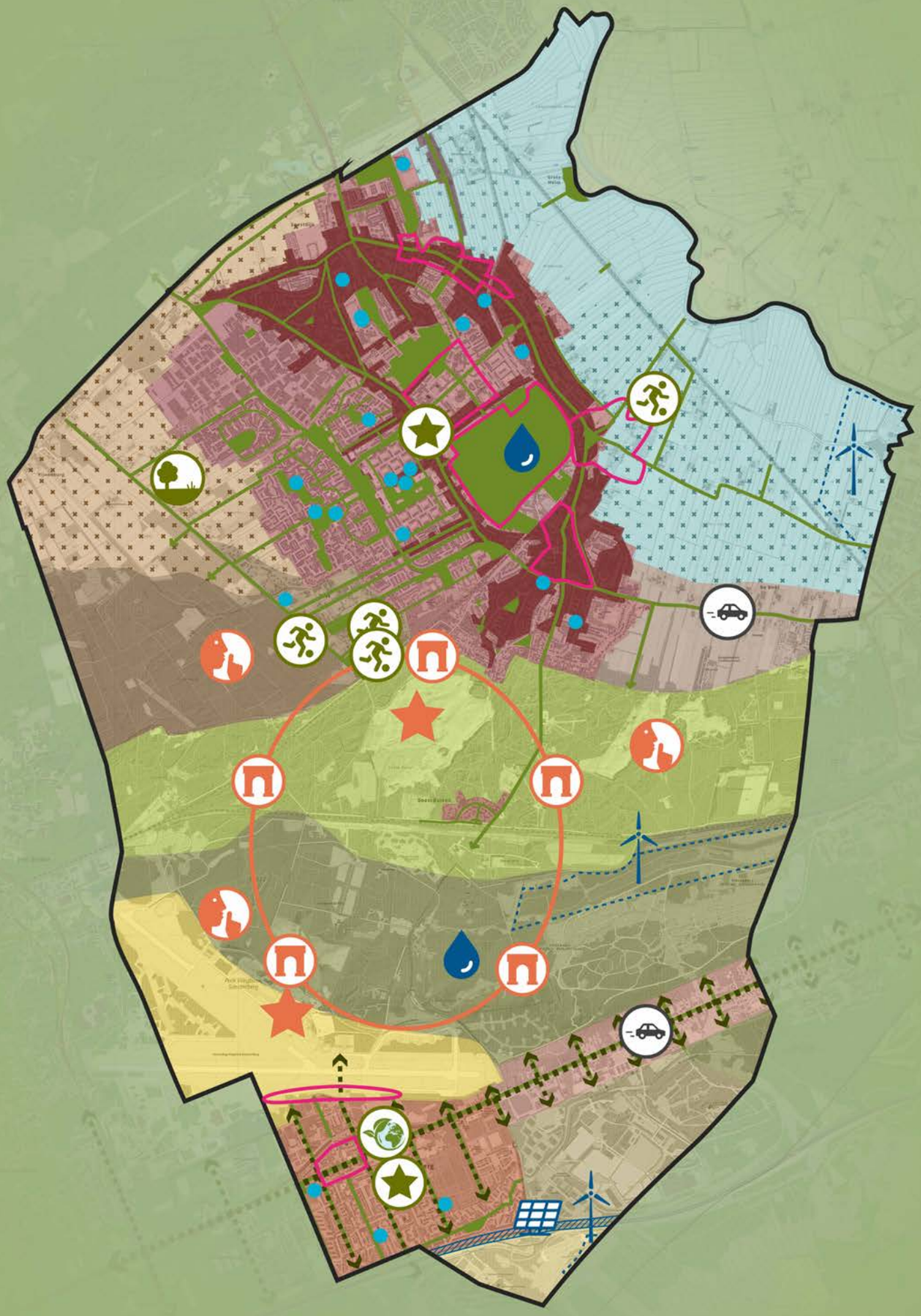
- Een groene bruikbare polder
- Ruimte voor schaalverkleining landschap
- De kern Soest en buurtschap Soestduinen
- De Birkt
- Laagte van Pijnenburg - Wieksloot
- Bijzondere waterhuishouding heeft prioriteit
- Soester Duinen
- De heuvelrug
- Vliegbasis Soesterberg
- De kern Soesterberg en de Wegh der Weegen
- Bedrijvengebieden op de flank
- Omgeving Kamp Zeist
- Behouden waardevol groen
- Optimalisatie door verdichting
- Ontmoetingsgebieden (centrum)
- Opzet Wegh der Weegen beter herkenbaar dan nu

- Hotspot recreatie en toerisme
- Stille gebieden stiller
- Autoverkeer recreatie afvangen aan de randen en toegang tot bossen en duinen
- Toegankelijke sportvelden voor divers gebruik
- Beschermen en versterken bijzondere natuur
- Inspirerende openbare ruimte
- Milieubelasting lager dan nu
- Doorstroming autoverkeer prioriteit
- Zo veel mogelijk water vasthouden in de heuvelrug
- Scholen als buurtknooppunt
- Onderzoekslocaties voor windturbines volgen uit het uitnodigingskader grootschalige energieopwekking
- Locatie voor zonneveld volgt uit het uitnodigingskader grootschalige energieopwekking

ALGEMEEN

1. 2. 3. 4. 5. STOMP-principe toepassen

Technologie inzetten om bewegen te stimuleren

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we per gebied welke onderwerpen uit hoofdstuk 5 er spelen en op welke manier. De gebieden die we in de gemeente Soest van elkaar onderscheiden zijn:

- De polder
- De kern Soest
- De Birkt
- De Wieksloot en de laagte van Pijnenburg
- De Soester Duinen
- De heuvelrug
- Vliegbasis Soesterberg
- De kern Soesterberg en de Wegh der Weegen
- Bedrijvengebieden op de flank
- Omgeving Kamp Zeist

Op de kaart op de vorige pagina is een overzicht van de gebieden en de doelen voor deze gebieden te zien.

Drie gebieden zijn al apart uitgelicht in hoofdstuk 5: Soest, Soesterberg/Wegh der Weegen en de polder. Deze drie gebieden komen om die reden niet terug in dit hoofdstuk.

6.2 Bos- en natuurgebieden

- De Wieksloot en de laagte van Pijnenburg
- De Soester Duinen
- De heuvelrug
- Vliegbasis Soesterberg

Deze vier deelgebieden zijn bos- en natuurgebieden. Voor al deze gebieden geldt een focus op de doelen voor natuur, recreatie en de waterhuishouding.

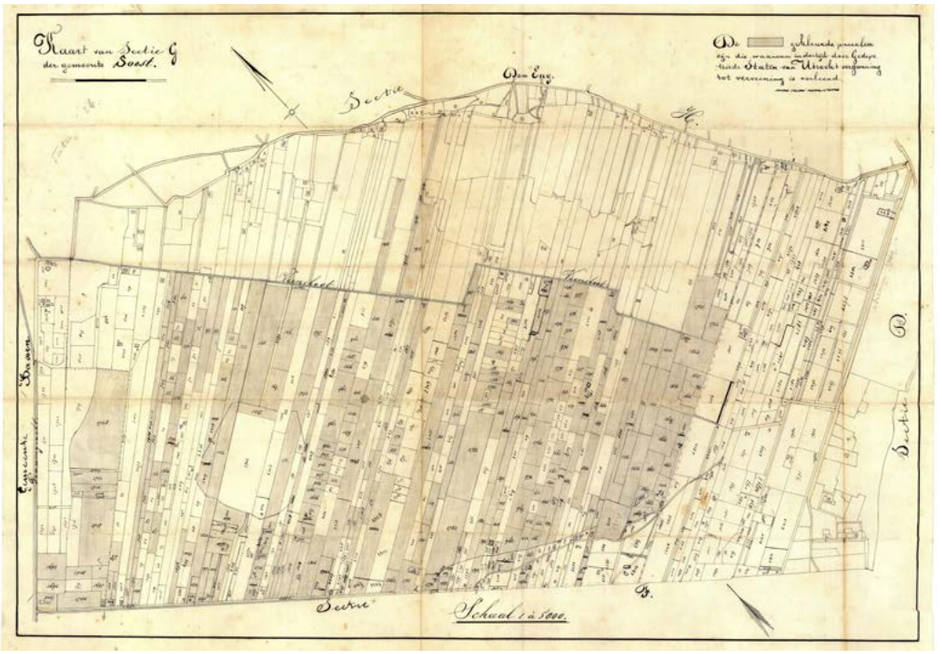
- De natuur is in 2040 robuuster
- Er zijn meer regionale recreanten
- Technologie wordt gebruikt om recreatie en bewegen te bevorderen.
- Er wordt meer (grond)water vastgehouden

Voor de doelen voor recreatie en de waterhuishouding zijn er wel verschillen tussen de onderstaande gebieden.

Wieksloot en Pijnenburg

In dit gebied worden natuurwaarden verhoogd. De waterhuishouding is bijzonder, er is schoon kwelwater dat hier niet snel wegstroomt. Natuurmonumenten onderhoudt een bijzonder natuurgebied, het Soesterveen. Natuurontwikkeling die op deze bijzondere basis gericht is, is dan ook gewenst.

Op de onderstaande historische kaart is te zien waar de veenbodem ruim 150 jaar geleden voorkwam.

Soest, kadastrale minuutplan Sectie G met gemarkeerde percelen (grijs) waar indertijd (1840) vervening door Gedeputeerde Staten was toegestaan (Archief Eemland, KDN.0005)

Doelen:
- In het natte deel: gemiddeld een hogere grondwaterstand dan nu. De nieuwe (grond)waterpeilen zitten nabij het maximum dat maatschappelijk acceptabel is.
- Op deze grondwatersituatie is meer bijzondere natuur ontstaan.
- Voor de sportaccommodaties: sportvelden en -accommodaties zijn in 2040 behouden. Ze zijn opengesteld voor nieuwe vormen van gebruik, en voor nieuwe gebruikers. Met het streven naar open sportaccommodaties, willen we mogelijkheden creëren voor andere maatschappelijke functies. Het zijn ook ontmoetingsplekken. Sportvelden en sportaccommodaties voldoen in 2040 aan de vraag zowel qua capaciteit als functioneel voor de typen sporten. Deze zijn opengesteld.

Soester Duinen

Doelen:
- Lange Duinen blijft een recreatieve hotspot
- Autoverkeer door bezoekers worden verder naar de randen afgevangen om opvangcapaciteit voor recreatie te vergroten.
- Door de sturing op bezoekersstromen naar de Lange Duinen blijven andere delen, zoals de Korte Duinen, rustiger en stiller.
- Voor buurtschap Soesterduinen zijn geen aanvullende doelen.

De Heuvelrug

Doelen:
- Er wordt zo veel mogelijk water vastgehouden in de heuvelrug.
- Geluid/stilte: de openbare bossen in dit gebied rustiger en stiller.
- Defensieterrein de Vlasakkers: voor de defensieterreinen in de omgeving worden allerlei ontwikkelingsplannen gemaakt. De Vlasakkers is ook onderdeel van die ontwikkelingen. Defensie ‘zoneert’ haar gebieden zoveel mogelijk ‘naar binnen’ zodat de uitstralingseffceten op de omgeving beperkt.
- De natuurlijke verbindingen die zijn ingezet met de aanleg van de ecoducten functioneren goed voor de natuur.

Vliegbasis Soesterberg

Doelen:
- De militaire (jonge) cultuurhistorie blijft bewaard.
- Het NMM is, maar nog meer dan nu, een recreatieve hotspot en een overstappunt voor recreatie in de bossen.
- De bijzondere natuur op de vliegbasis floreert.

Omgeving Kamp Zeist

Naast de bestaande afspraken uit gebiedsprogramma Hart van de Heuvelrug, waar we samen met aangesloten gemeenten en organisaties aan werken, hebben we hier geen specifieke doelen

6.3 Bijzondere gebieden

De Birkt

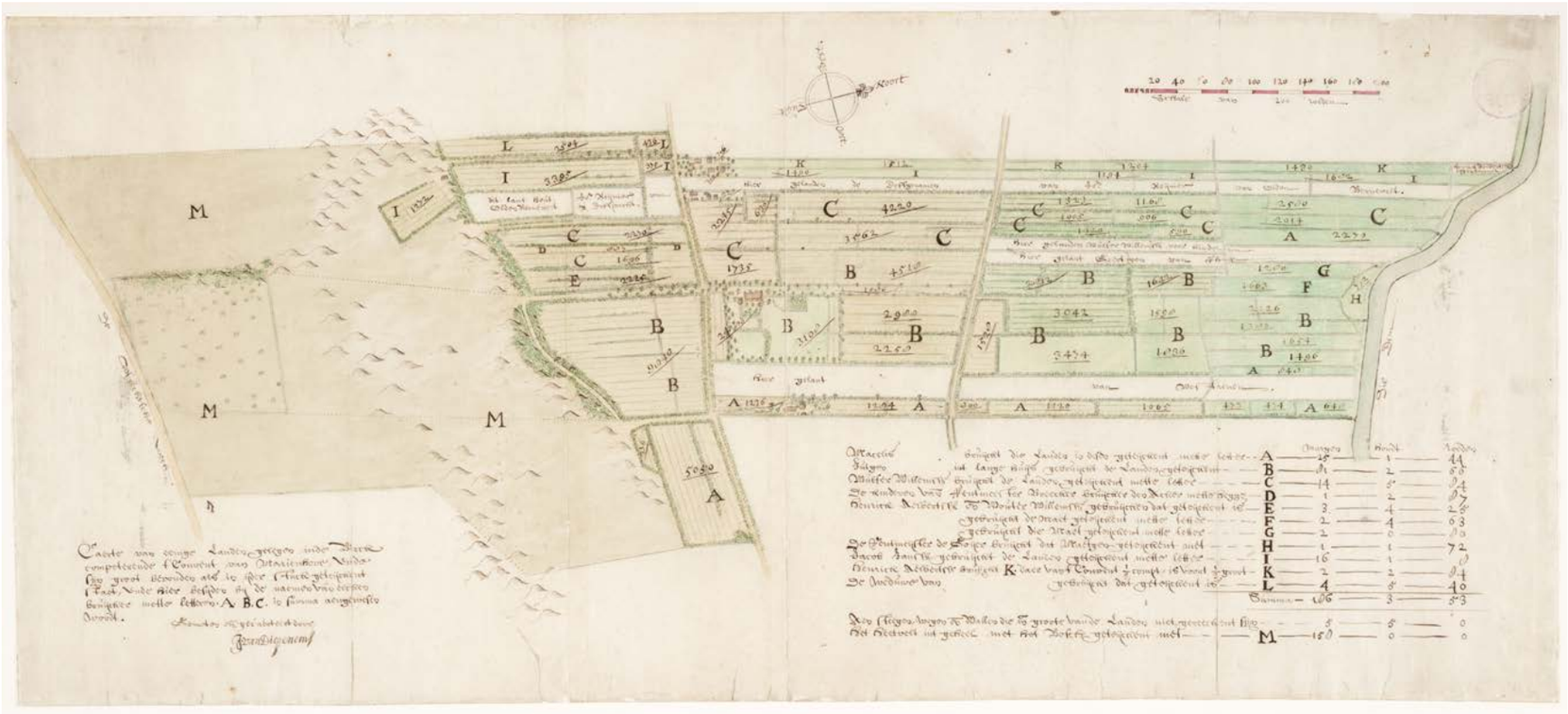
Doelen:

- Bereikbaar Soest door goede doorstroming Birkstraat met een hogere capaciteit dan nu.
- Landschappelijke, cultuurhistorische natuurverbinding tussen het bos en de Eem
- Ruimte voor recreatie binnen het kader voor natuur
- Consumentgerichte voedselproductie

Bedrijvengebieden op de flank

Doelen:

- Er is veel meer defensiebedrijvigheid in het gebied
- De milieubelasting van deze terreinen en de uitstralingseffecten zijn zo beperkt mogelijk gehouden.
- Bedrijventerrein Richelleweg is net ontwikkeld en zal niet veranderen.

Situatietekening van percelen (gemarkeerd A t/m M) toebehorende aan het klooster Mariënhof en gelegen ten zuiden van de Eem in De Birkt (polder Middelwijk) onder Soest in 1639. (Gemeentearchief Amersfoort, Kaart_007)

Bron: Google maps

Bron: Google maps

7. De inrichting van ons beleid en onze beleidsproductie voor de fysieke leefomgeving

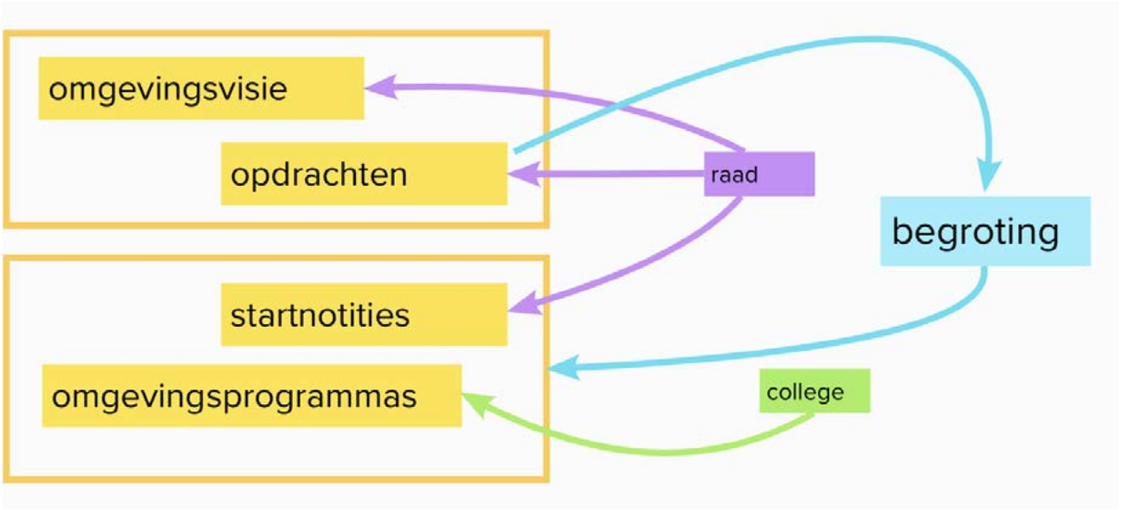
Dit hoofdstuk gaat over de manier waarop we met het maken van beleid omgaan. Ten eerste leggen we de hoofdlijnen van de inrichting van ons beleid vast: hoe organiseren we beleid voor de fysieke leefomgeving. Uitgangspunt is natuurlijk het wettelijk kader van de Omgevingswet, hier gaat het om de accenten die we als gemeente daarin kunnen leggen.

Ten tweede geven we op hoofdlijnen aan hoe we beleid gaan produceren en monitoren.

7.1 De inrichting van ons beleid

Met deze omgevingsvisie richten we ons beleid samenhangend en overzichtelijk in. Al ons beleid voor de fysieke leefomgeving wordt gekoppeld aan de visie, zo kunnen we er ook daadwerkelijk vanuit sturen. In onderstaand schema staat hoe we het beleid gaan organiseren. We richten ons specifiek op de relatie omgevingsvisie-omgevingsprogramma.

Samenhang omgevingsvisie en omgevingsprogramma's

In de visie beschrijven we de **gewenste situatie**. Daarnaast bepalen we omgevingsprogramma's. In een omgevingsprogramma staat hoe we de huidige situatie naar de gewenste situatie willen komen. Er zijn thematische programma's en gebiedsgerichte programma's, en programma's kunnen vrijwillig en verplicht zijn. Wij hebben alleen met vrijwillige omgevingsprogramma's te maken.

De omgevingsprogramma's die we gaan maken worden geïntroduceerd in een apart document dat we bijsluiten bij deze visie. Voor ieder programma wordt daar een **'opdracht voor een omgevingsprogramma'** beschreven. In zo'n opdracht staat wat de bijdrage van dat programma aan het behalen van de gewenste situatie moet zijn.

De omgevingsprogramma's gaan we in de komende jaren maken. In de begrotingscyclus kiezen we jaarlijks welke programma's we gaan starten. De urgentie wordt bepaald op basis van de verwachte bijdrage van een programma aan de doelen van de visie en de actualiteit, in een jaarlijkse discussie over de optimale inzet van de middelen

Een omgevingsprogramma begint met een **startnotitie**. Daarin staat op welke wijze de opdracht concreet uitgewerkt gaat worden. De kern van die startnotitie wordt later verwerkt in de inleiding van het programma zodat iedereen weet wat het verband is tussen dat programma en opdrachten die naar aanleiding van de visie waren vastgesteld.

Onder de Omgevingswet is de omgevingsvisie de bevoegdheid van ons als gemeenteraad. En de programma's zijn de bevoegdheid van het college. Om voldoende inhoudelijke samenhang te creëren tussen beide instrumenten kiezen wij ervoor om gelijktijdig met de omgevingsvisie ook opdrachten voor uitwerking naar programma's op te stellen. Door deze opdrachten ook door ons te laten vaststellen, en later de startnotities, creëren we een kader voor de programma's.

Wat is een omgevingsprogramma?
https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/regelgeving/instrumenten/programma/kenmerken-programma/

Na vaststelling van deze visie maken we alleen nog beleidsnota's (omgevingsprogramma's) die aan de omgevingsvisie gekoppeld zijn. (Alle beleidsnota's van na 23 maart 2016 worden automatisch omgevingsprogramma's. We beoordelen welke van de bestaande beleidsnota's (omgevingsprogramma's) nog binnen de visie passen, welke geactualiseerd moeten worden en waar iets nieuws voor moet worden opgesteld/opgestart.

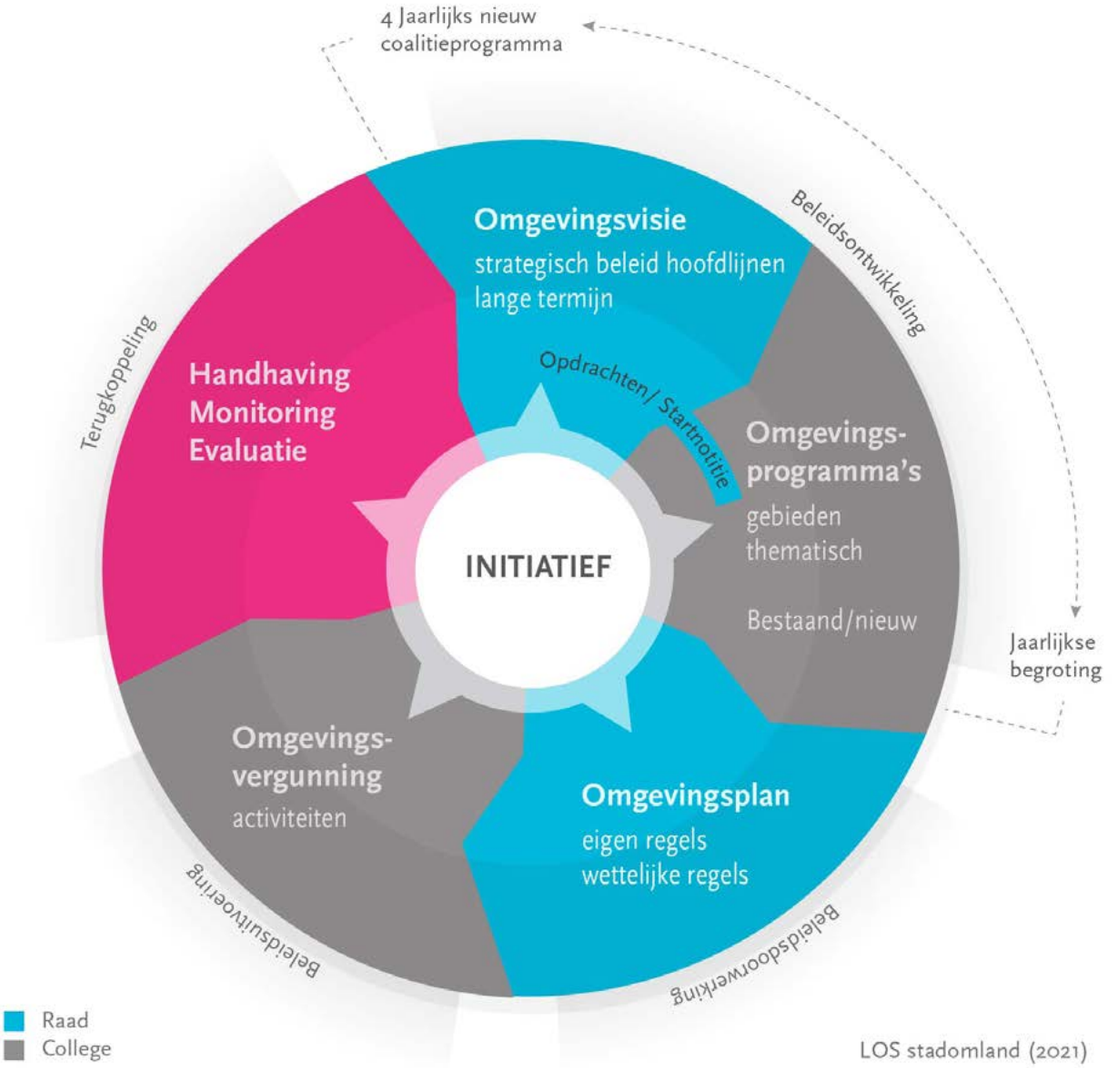
Explorerend beleid

Er kan altijd behoefte zijn aan visieontwikkeling op specifieke onderwerpen. De uitkomsten daarvan kunnen leiden tot aanpassing

van de omgevingsvisie. Waar wij daar een aanleiding voor zien zullen we die visieontwikkeling opstarten en daarbij expliciet aangeven hoe het zich verhoudt tot de omgevingsvisie en hoe de doorwerking op de visie zal zijn.

Herijking van de visie, de beleidscyclus

Een nieuwe raad/coalitie zal aan het begin van een raadscyclus de omgevingsvisie mogelijk willen actualiseren aan de hand van het coalitieprogramma. De koppeling van de visie aan de programma's is inhoudelijk via de opdrachten voor omgevingsprogramma's en de startnotities bij de programma's. Daarnaast is er een koppeling aan de begrotingscyclus om te bepalen welke programma's prioriteit hebben en krijgen. Om daadwerkelijk een cyclus te kunnen maken moet er gemonitord worden.

7.2 Slimme beleidsproductie

Op dit moment zien we het maken van een beleidsproduct als een opzichzelfstaande, unieke gebeurtenis. We formuleren een opdracht, we organiseren een proces, we verzamelen en verwerken data, en we ontwikkelen het beleid. Vervolgens is er een document waarmee we jaren werken, geleidelijk wordt het minder relevant en op een gegeven moment maken we nieuw beleid, of, liever, een update.

Deze manier van werken kost vrij veel tijd, het beleid is lastig aanpasbaar en vaak lastig te monitoren. Door al het beleid te koppelen aan de omgevingsvisie komt er meer samenhang, maar het maken van beleid zelf zal er nog niet door veranderen.

Om de nadelen van het huidige beleidsproductieproces aan te pakken en monitoring (een vereiste van de Omgevingswet) in te bouwen in onze beleidsproductie gaan we voortaan werken met 'slimme beleidsproductie'. Dat is beleidsproductie waarin de wijze van dataverwerking centraal staat en dat georganiseerd is volgens de kennisketen: data-informatie-analyse-wijsheid.

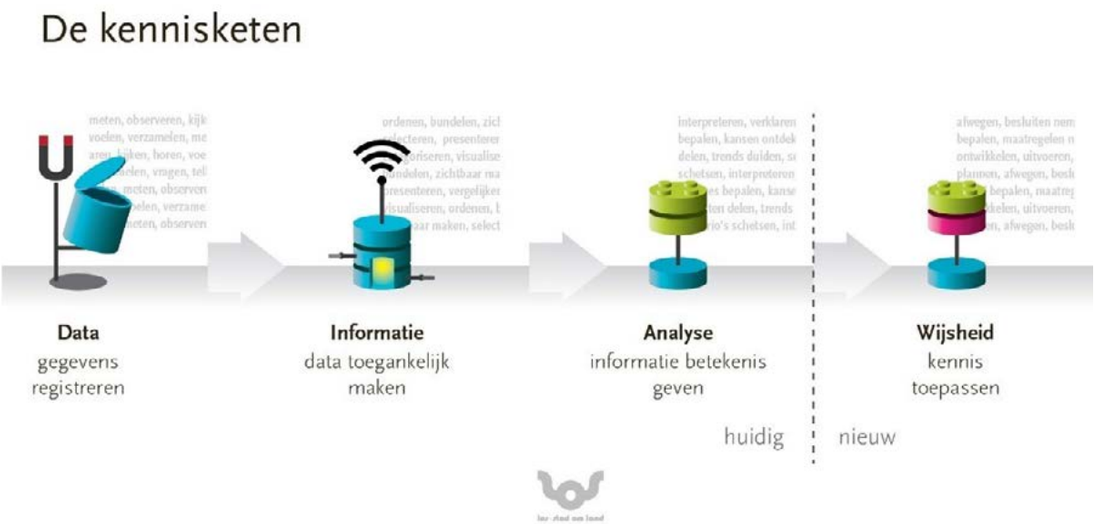
Hoe gaat dit werken? een stappenplan (zie ook het intermezzo over kennis)

Dataverzameling

Voor ieder programma bepalen we welke data nodig zijn om het programma te maken. Vervolgens zoeken we een permanente bron van die data. Het kan zijn dat we zelf de data hebben, het kan zijn dat ze ergens publiekelijk verzameld worden (CBS). Mogelijk betrekken we daar ook onze eigen inwoners en ondernemers bij. In een enkel geval wordt de benodigde data nog niet geregistreerd en in een aantal gevallen wordt de data commercieel verzameld. Ook zijn er regionale data uit samenwerkingen. We zullen creatief zijn en zoeken naar data waar we geen kosten voor hoeven te maken. Want we willen jarenlang dezelfde data als input kunnen gebruiken.

Los van de programma's zullen we alle openbare data die we nu al verzamelen op een gestructureerde manier in een 'datamagazijn' plaatsen. Of het nu gaat om het verpompen van rioolwater of verkeerslichten die schakelen, we verzamelen het.

Zo groeit ons 'datawarehouse'. En hoe voller dat is hoe vaker het data zal bevatten die voor verschillende programma's bruikbaar zijn.

Informatieroutines

Vervolgens bepalen we welke informatie we uit de data willen halen voor dat specifieke programma. Daar ontwikkelen we routines voor. Een routine is een op een vaste wijze uitgevoerde 'oogst van data'. Dit doen we op de openbare data en in de raad wordt apart afgesproken welke routines we op niet-openbare data zullen uitvoeren. Denk bij dat laatste bijvoorbeeld aan een routine die eenmaal per kwartaal geaggregeerde informatie ophaalt over verhuisbewegingen binnen de gemeente.

Aan het bouwen van een routine zijn eenmalig beperkte kosten verbonden en daarna kunnen we er jaren mee vooruit.

Analyses

Als volgende stap bepalen we, vanuit de opdracht van het programma, welke analyses zinvol zijn. Zo nu en dan, bijvoorbeeld als er nieuwe routines zijn uitgevoerd, wordt de informatie geanalyseerd. Deze analyses gebruiken we zelf maar we kunnen ze ook bijvoorbeeld met een vaste groep inwoners en ondernemers delen. Daarmee creëren we een structurele monitoring.

Mogelijk bouwen we een gemeenteinformatiesite waarop alle analyses (en achterliggende informatie) op een publieksvriendelijke manier wordt gepubliceerd.

Tot nu toe zijn alle stappen, nadat ze zijn ingericht, in principe geheel geautomatiseerd.

Keuzes en acties ('wijsheid')

Tijdens de opbouw van het programma richten we de voorgaande drie stappen in en bedenken we in de vierde stap acties, daar passen we de inzichten toe (we willen immers ergens naar toe!).

Die acties zijn het sturende deel van het programma waarin de keuzes zitten. Stappen 1,2 en 3 zijn het permanente deel van het programma, stap 4 het flexibele deel.

Op een gegeven moment kan het zo zijn dat er behoefte ontstaat aan nieuwe beleidsontwikkeling. Misschien blijkt uit de analyses dat de doelen niet gehaald worden. Misschien zijn er nieuwe kansen voor het programma ontstaan. Er kunnen veel redenen zijn. Dan kijken we opnieuw naar de input voor dit programma en verbeteren het indien nodig (stappen 1,2, en 3). En we bedenken nieuwe acties.

7.3 Kostenverhaal

De Aanvullingswet Grondeigendom Omgevingswet regelt de instrumenten waarmee de gemeente gebiedsontwikkelingen stuurt.

Voor particuliere initiatieven die leiden tot een concreet project voortvloeiend uit deze visie gaan wij uit van zelfrealisatie. Indien nodig sluit de gemeente vooraf een overeenkomst met de initiatiefnemers. In zo'n overeenkomst leggen we afspraken vast: kwalitatief en financieel.

Voor projecten met een plicht tot kostenverhaal sluiten we in principe een anterieure – privaatrechtelijke - overeenkomst. In zo'n anterieure overeenkomst regelen we het kostenverhaal van tenminste de plan- & begeleidingskosten, aanleg van voorzieningen in de fysieke openbare ruimte al dan niet met een bovenwijks karakter en de financiële bijdrage.

Voorwaarde is wel dat voor de ontwikkeling waarvoor een financiële bijdrage wordt gevraagd dit vastgelegd moet zijn in de omgevingsvisie.

Als een anterieure overeenkomst niet lukt, sluiten we een publiekrechtelijke overeenkomst met tijdvak (integraal) of zonder tijdvak (organisch).

De omgevingsvisie geeft ambities en vergezichten weer die de onderbouwing geven voor het verhalen van kosten in de fysieke openbare ruimte. Dit vertalen we in een Nota Kostenverhaal dat binnen de Omgevingswet gezien wordt als een Programma. In deze Nota leggen we de werking van het kostenverhaal uit. Bij een concrete gebiedsontwikkeling aan de omgevingstafel passen we dan kostenverhaal toe.

Daarnaast biedt de Aanvullingswet Grondeigendom in de omgevingsvisie voor de gemeente de mogelijkheid om het voorkeursrecht uit te oefenen voor een gebiedsontwikkeling om op die manier het ontwikkelvermogen van de gemeente, kracht bij te zetten.

Projecten staan zelden op zichzelf, maar vormen vaak een onderdeel in de grotere groen- & infrastructuren. Dit stedelijke weefsel in de omgevingsvisie gebruiken we als onderbouwing in subsidie- en co-financieringstrajecten.

7.4 Het creëren van ontwikkelruimte voor initiatieven

Ook de Omgevingswet is, net als voorgaande ruimtelijke wetten, gebaseerd op 'restrictief beleid': een ruimtelijke ontwikkeling is niet toegestaan totdat hij wordt toegestaan. De lijst van vrije ontwikkelmogelijkheden wordt wel wat langer maar blijft toch beperkt. Op voorhand toegestane ontwikkelingen, of ruimte voor ontwikkelingen, staan in het omgevingsplan. Dat is de bestaande ontwikkelruimte.

Nieuwe ontwikkelruimte moet per initiatief (casus) gecreëerd worden. Een casus kan geïnitieerd worden door een particulier, een organisatie (bijvoorbeeld ontwikkelaar) of door onszelf.

Voor het creëren van nieuwe ontwikkelruimte laten wij ons adviseren door de verschillende commissies en door de omgevingskamer.
1 De taak van de commissies is om over inhoudelijke aspecten te adviseren over de mogelijkheden voor het creëren van ontwikkelruimte naar aanleiding van een initiatief. (let op: de commissies kunnen daarnaast adviseren over de programma's).

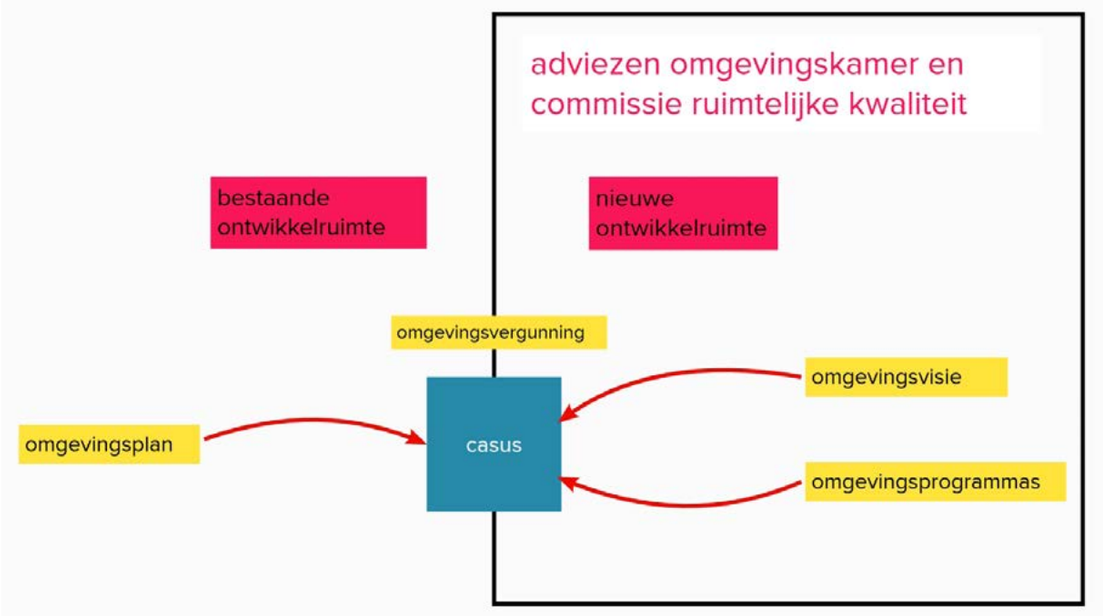
2 De taak van de omgevingskamer is om over inhoudelijke aspecten en over belangenafweging te adviseren over de mogelijkheden voor het creëren van ontwikkelruimte naar aanleiding van een initiatief.

Voor de adviezen kijkt de omgevingskamer in eerste instantie naar de doelen van de omgevingsvisie en het beleid dat in de programma's staat, en baseert zij haar adviezen daarop. Wel heeft de omgevingskamer interpretatieruimte omdat casussen veelvormig zijn.

De commissies zijn vrijer in hun advies. Maar waar ze verbanden leggen met de omgevingsvisie en het beleid kunnen wij het advies makkelijker op waarde schatten.

Schematisch zit dit in elkaar zoals in de afbeelding is weergegeven.

Initiatiefnemers dienen hun initiatief (als het niet past in de bestaande ontwikkelruimte) om deze reden te motiveren vanuit de omgevingsvisie en/of omgevingsprogramma's. De omgevingskamer zal een vormprotocol opstellen waaraan initiatieven moeten voldoen.

Samenhang bestaande en nieuwe ontwikkelruimte

Opgesteld door LOS stadomland B.V.
in opdracht van de gemeente Soest

Postbus 142
5201 AC ‘s Hertogenbosch
Nieuwe Linie 1-3
5264 PJ te Vught

Tel: 073 - 7113770
info@losstadomland.nl
www.losstadomland.nl